

*Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr
Rady Gminy
z dnia 2023 r.*

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030

(Projekt 1.0)

Listopad 2023

Opracowano przy współpracy
Urzędu Gminy Mniów,
Komitetu Rewitalizacji,
mieszkańców i innych interesariuszy rewitalizacji
z firmą *InicjatywaLokalna.pl Sp. z o. o.*

Spis treści

Wstęp.....	5
I. Część wprowadzająca	8
1. Metodologia prac nad dokumentem	8
II. Część diagnostyczno-analityczna.....	10
1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	10
2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	16
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	21
III. Część programowa	51
1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji	51
1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	51
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	53
2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2023–2030.....	58
2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć	58
2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	74
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	78
3. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	87
4. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania..	95
IV. Część wdrożeniowa.....	98
1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	98
1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami	98
1.2. Harmonogram realizacji programu	101
1.3. Promocja dokumentu	103
2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu	104
2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości	104
2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu	111
3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji	112
4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje	118
5. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	119
6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie	119
6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej.....	119
6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	119
Spis map	120
Spis schematów	120

Spis tabel	120
Spis wykresów.....	121
Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	122

Wstęp

Rewitalizacja stanowi odpowiedź na szereg zjawisk kryzysowych występujących na obszarach gmin, takich jak degradacja techniczna oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W związku z tym niezbędne jest planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych odpowiadających na zidentyfikowane problemy oraz potencjały danego obszaru zdegradowanego, a także wynikającą z nich skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych. Rewitalizacja to proces, a nie pojedyncze działanie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2021 r. poz. 485), *rewitalizacja* stanowi: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *gminny program rewitalizacji*, który jest inicjowany, sporządzany oraz uchwalany przez Radę Gminy na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Jest to wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. Dokument obejmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie zakładanych efektów.

Objęcie danego obszaru zdegradowanego Gminnym Programem Rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030 (GPR) stanowi spójny dokument strategiczny mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji*, w oparciu o art. 36 ust. 8 *Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079) (ustawa wdrożeniowa), a także z uwzględnieniem zapisów dotyczących „innych instrumentów terytorialnych” (dalej: IIT) zawartych w rozdziale 8.3. Umowy Partnerstwa¹. Ponadto niniejszy dokument opracowany

¹ *Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce*, Ministerstwo Funduszy i Polityki

został zgodnie z wymogami art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060² (dalej: rozporządzenie ogólne).

Zgodnie z Umową Partnerstwa rewitalizacja jest szczególnym obszarem i będzie wdrażana w pojedynczych gminach, wyłącznie jako IIT, na podstawie gminnych programów rewitalizacji pełniących funkcję IIT. Zgodnie z art. 29 rozporządzenia ogólnego strategię IIT, w tym GPR, powinny zawierać elementy takie jak:

- *obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia* – w tym przypadku obszar rewitalizacji Gminy Mniów;
- *analiza potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych* – na potrzeby niniejszego GPR opracowano *Diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów*, która zawiera analizę problemów, potrzeb i potencjałów poszczególnych obszarów gminy, w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej, technicznej i środowiskowej. W GPR dokonano pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji, w tym określono występujące na nim najistotniejsze problemy i ich przyczyny oraz potrzeby interesariuszy i potencjał rozwojowy, w tym jego znaczenie dla całej gminy;
- *opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru* – w GPR wskazano projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające o charakterze zintegrowanym, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów. Wszystkie zaplanowane działania mają na celu zniwelowanie zdiagnozowanych problemów i zaspokojenie potrzeb interesariuszy rewitalizacji poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru. Projekty obejmują różne sektory i obejmują kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe, mieszkańcy itd.);
- *opis udziału partnerów w przygotowaniu strategii i jej realizacji* – w niniejszym dokumencie szeroko opisano partycypację społeczną, udział mieszkańców w tworzeniu GPR, a także określono system jego realizacji, w tym sposoby udziału mieszkańców i ewentualnych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ewaluacji GPR. Projekty realizowane będą w partnerstwie przez różne podmioty, a nie jedynie przez wspólnotę samorządową.

Dokument składa się z czterech zasadniczych części, a mianowicie: części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania dokumentu oraz jego uwarunkowania zewnętrzne, tj. strategiczno-programowe, które wskazują na powiązanie rewitalizacji z całościową wizją rozwoju gminy.

Regionalnej, Warszawa, czerwiec 2022.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159).

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz określenie ich zasięgów przestrzennych poprzez wskazanie przebiegu granic na terenie gminy. Ponadto zawiera szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej wraz ze skwantyfikowanymi danymi i ich analizą w celu przedstawienia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Mniów, tj. wizję wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego, misję, cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań mającymi na celu eliminację lub ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk i wykorzystanie potencjałów lokalnych. Ponadto zostały tutaj zawarte podstawowe (główne) oraz uzupełniające (komplementarne) projekty rewitalizacyjne powiązane ze sobą i wspólnie oddziałujące na obszar rewitalizacji. Ważnym elementem są również szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem różnych źródeł finansowania projektów.

Część wdrożeniowa składa się z systemu realizacji (wdrażania) dokumentu, a także systemu monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu w reakcji na zmiany w otoczeniu. Ponadto w niniejszej części zawarte zostały mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i innych podmiotów oraz grup nieformalnych aktywnych na terenie gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Przedstawiony został tutaj również przebieg procesu opiniowania dokumentu przez instytucje zewnętrzne oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ostatnim elementem jest sposób realizacji założeń dokumentu w odniesieniu do polityki mieszkaniowej oraz planowania i zagospodarowania przestrzennego w gminie wraz z załącznikiem graficznym wskazującym na kierunki zmian przestrzenno-funkcjonalnych na obszarze rewitalizacji.

I. Część wprowadzająca

1. Metodologia prac nad dokumentem

Metodologię sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji warunkowała przede wszystkim *Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2021 r. poz. 485).

Dokument opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy we wszystkich etapach prac, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Na wybór takiego podejścia decydujący wpływ miała idea rewitalizacji, w której kluczową rolę odgrywa realizacja zasady partnerstwa i partycypacji społecznej.

Metodologia prac obejmowała dwie zasadnicze części, składające się na efekt końcowy w postaci dokumentu *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030*, a mianowicie:

- I. *Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów* – obejmowało następujące etapy:
 - 1) zgromadzenie danych statystycznych do diagnozy w podziale na ustalone jednostki referencyjne gminy (sołectwa) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, zarówno z Urzędu Gminy Mniów, jak i instytucji zewnętrznych;
 - 2) wykonanie wielokryterialnej analizy przestrzennej ustalonych wskaźników oraz opracowanie diagnozy gminy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapami poglądowymi koncentracji problemów we wszystkich ww. sferach;
 - 3) przeprowadzenie w dniach 13.04–15.05.2023 roku konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów wraz z opracowaną diagnozą gminy oraz mapami przedstawiającymi granice ww. obszarów;
 - 4) przedstawienie Radzie Gminy Mniów przez Wójta, wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy wraz z projektem uchwały, diagnozą gminy na potrzeby wyznaczenia ww. obszarów i mapami przedstawiającymi ich granice;
 - 5) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Mniów *Uchwały Nr 413/LX/2023 Rady Gminy Mniów z dnia 15 czerwca 2023 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów*;
 - 6) przekazanie ww. uchwały oraz jej opublikowanie w dniu 21.07.2023 roku wraz z załącznikami, tj. mapami obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego jako poz. 2617.
- II. *Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z przeprowadzeniem procesu zaopiniowania dokumentu i Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko* – obejmowało następujące etapy:

- 1) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Mniów *Uchwały Nr 423/LXII/2023 z dnia 31 lipca 2023 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030* (po ponad 14 dniach niezbędnych na uprawnienie się uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów, która jest aktem prawa miejscowego);
- 2) ogłoszenie o podjęciu uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji na stronie internetowej gminy (mniów.pl) na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej w dniu 07.08.2023 roku w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Mniów w dniu 07.08.2023 roku), w prasie lokalnej „Przyjazna Gmina Mniów” nr 2 (75) lipiec 2023 na str. 2 oraz przez obwieszczenie;
- 3) przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej służących wspólnemu wypracowaniu przez wszystkich interesariuszy rewitalizacji głównych założeń dokumentu (wizji, misji, celów, kierunków działań), a także „zbudowaniu” bazy planowanych do realizacji projektów (w tym partnerskich), mających na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego;
- 4) opracowanie i przeprowadzenie konsultacji założeń projektu 1.0 dokumentu z Komitetem Rewitalizacji;
- 5) opracowanie i przeprowadzenie w dniach 10.11–10.12.2023 r. zewnętrznych konsultacji społecznych projektu 1.0 dokumentu;
- 6) wystąpienie w dniu 09.11.2023 r. o zaopiniowanie projektu GPR przez instytucje wskazane w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii w ciągu 14 dni – terminu ustalonego przez Wójta Gminy Mniów zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji;
- 7) wystąpienie z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach (RDOŚ) o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.) wraz z uzyskaniem stanowiska ww. instytucji;
- 8) przekazanie i uchwalenie projektu dokumentu na sesji przez Radę Gminy Mniów.

Szczegółowy opis działań partycypacyjnych przeprowadzonych na poszczególnych etapach prac przedstawiono w rozdziale 3 części IV niniejszego dokumentu pn. *Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji*.

Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów z sektorów społecznego i gospodarczego, przy współdziałaniu (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców wyznaczonego obszaru, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

II. Część diagnostyczno-analityczna

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodologię wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego gminy zawiera *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów*. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, *rewitalizacja* to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych”, dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w art. 9 ust. 1 ww. ustawy, które wskazują na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Stan kryzysowy zdefiniowany został jako „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
- 3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w *Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy³.

W związku z powyższym, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gmina Mniów podzielona została na *jednostki strukturalne (referencyjne)*, w sposób

³ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, s. 6–7.

odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym (sołectwa). Analiza danych ilościowych w ustalonych jednostkach strukturalnych pozwoliła na stosunkowo łatwe zidentyfikowanie lokalizacji problemów i wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego.

W przeprowadzonej diagnozie dokonano analizy porównawczej jednostek referencyjnych, opartej na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji we wszystkich sferach pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych i potencjałów lokalnych na terenie gminy. Syntetyczne wskaźniki koncentracji zjawisk kryzysowych w poszczególnych sferach przedstawione zostały na mapach poglądowych Gminy Mniów z podziałem na jednostki strukturalne.

Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto 35 wskaźników (tabela 1) ustalonych na podstawie danych statystycznych gromadzonych w zasobach Urzędu Gminy Mniów, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mniowie oraz instytucji zewnętrznych, m.in.: Komisariatu Policji w Strawczynie, Państwowego Urzędu Pracy w Kielcach i stron internetowych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, Geoserwisu i Hydroportalu. Część pozyskanych danych została wykorzystana do porównawczej analizy ilościowej wskaźników ze średnią wartością dla całej gminy, a część posłużyła do dokonania analizy jakościowej, charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i problemy obszarów oraz lokalne potencjały.

W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter kompleksowy i łączy wykorzystanie metod ilościowych z jakościowymi.

Tabela 1 Wskaźniki obrazujące sytuację na terenie Gminy Mniów w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Sfera	Cechy szczególone sfery	Lp.	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Źródło danych
SPOŁECZNA	Trendy demograficzne	1.	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	Urząd Gminy Mniów
		2.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	%	
		3.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	
		4.	Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego)	szt.	
		5.	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	-	
		6.	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	-	
	Sytuacja na rynku pracy/bezrobocie	7.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	%	Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach
		8.	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	%	
	Opieka społeczna	9.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mniowie
	Skala problemów społecznych	10.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		11.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		12.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		13.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		14.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
	15.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu przemocy w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.		

		16.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		17.	Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” na 1000 mieszkańców	szt.	
	Poziom edukacji	18.	Średnie % wyniki z egzaminów ósmoklasisty (dane dla gminy)	%	oke.lodz.pl
	Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego	19.	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję (dane dla gminy)	%	Komisariat Policji w Strawczynie
		20.	Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem (dane dla gminy)	szt.	
	Aktywność społeczna mieszkańców	21.	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	szt.	Urząd Gminy Mniów
	Udział w życiu publicznym	22.	Frekwencja w wyborach samorządowych – I tura (X 2018)	%	
23.		Frekwencja w wyborach parlamentarnych (X 2019)	%		
GOSPODARCZA	Podmioty gospodarcze	24.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Statystyczny w Kielcach
		25.	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	
		26.	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	
		27.	Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	szt.	
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	Wyposażenie w infrastrukturę społeczną	28.	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1000 mieszkańców	ha	Urząd Gminy Mniów
		29.	Udział budynków mieszkalnych mających bezpośredni dostęp do dróg asfaltowych w liczbie budynków mieszkalnych ogółem	%	
TECHNICZNA	Mieszkalnictwo	30.	Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	szt.	

	Zabytki	31.	Udział zabytków wpisanych do rejestru zabytków, które są w stanie degradacji technicznej, wymagające modernizacji/renowacji/restauracji w stosunku do zabytków ogółem	%	
ŚRODOWISKOWA	Wyposażenie w infrastrukturę techniczną	32.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	%	Urząd Gminy Mniów
		33.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	%	
	Formy ochrony przyrody	34.	Położenie na obszarach objętych formami ochrony przyrody	TAK/ NIE	geoserwis.gdos.gov.pl
	Lokalizacja na terenach zalewowych	35.	Położenie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią (Q 1% i/lub Q 10%)	TAK/ NIE	mapy.isok.gov.pl

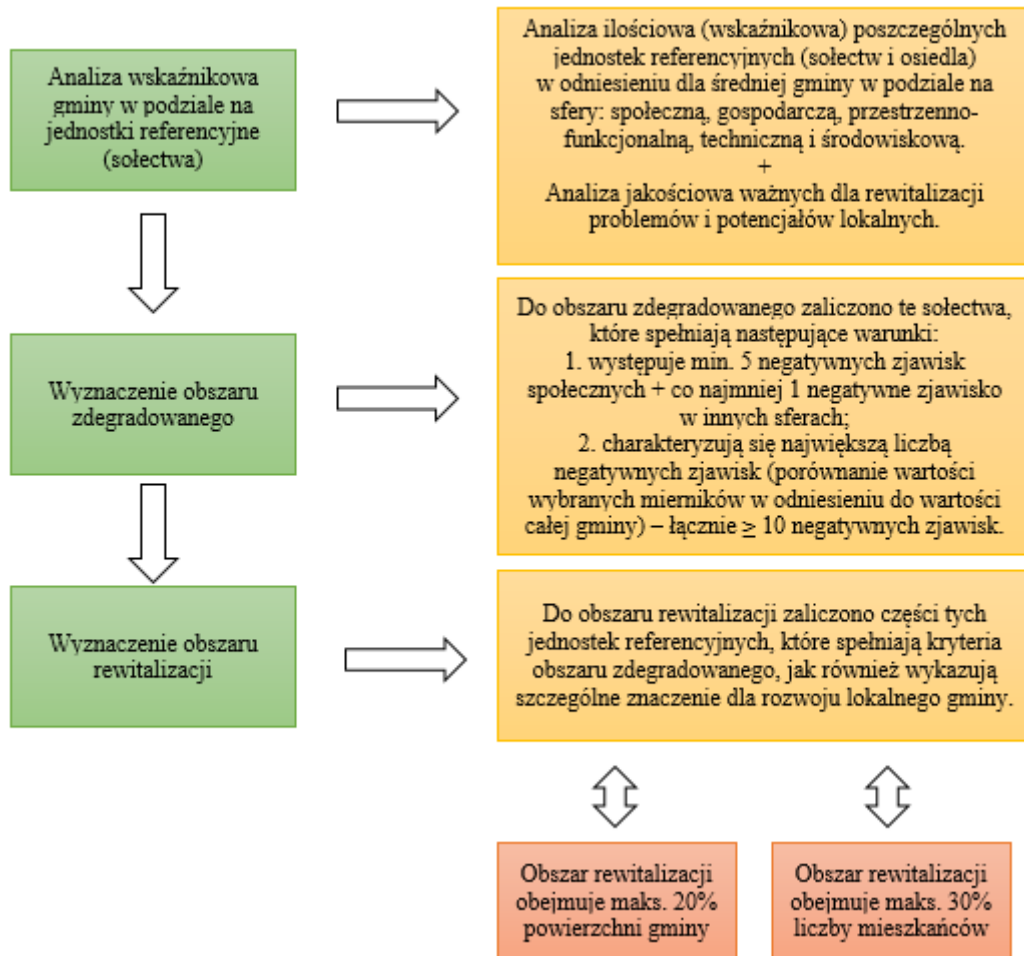
Źródło: Opracowanie własne

Delimitacja obszaru rewitalizacji dokonana została natomiast przy uwzględnieniu zapisów art. 10 ustawy o rewitalizacji, który stanowi, że jest to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”.

Zgodnie z powyższym, wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów.

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w Gminie Mniów, przedstawiona została na schemacie 1.

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów

Źródło: Opracowanie własne

2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, obszar zdegradowany charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych – w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w *Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Ponadto ust. 2 wskazuje, że: „obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych”.

Na podstawie przeprowadzonego audytu gminnego wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się przede wszystkim problemami w sferze społecznej, przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk, tj. ≥ 9 . Kluczowym elementem delimitacji i uzasadnieniem dla takiego zasięgu obszaru zdegradowanego jest fakt nakładania się stanów kryzysowych w poszczególnych sferach na negatywne zjawiska w sferze społecznej. Zgodnie z przedstawionymi założeniami obszar zdegradowany na terenie Gminy Mniów obejmuje sołectwa: Baran (13), Borki (16), Gliniany Las (16), Grzymałków (11), Malmurzyn (13), Mniów (10), Mokry Bór (12), Pałęgi (14), Pępice (14), Podchyby (13), Rogowice (18), Serbinów (20), Skoki (12), Straszów (12), Węgrzynów (14), Wólka Kłucka (12), Zaborowice (15), Zachybie (14). Wskazany obszar zajmuje 85,50 km², co stanowi 89,86% powierzchni gminy i jest zamieszkały przez 8 186 osób, tj. 87,82% ogółu mieszkańców gminy (dane na koniec 2021 roku).

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.

W związku z art. 10 ww. ustawy wyznaczony został obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych.

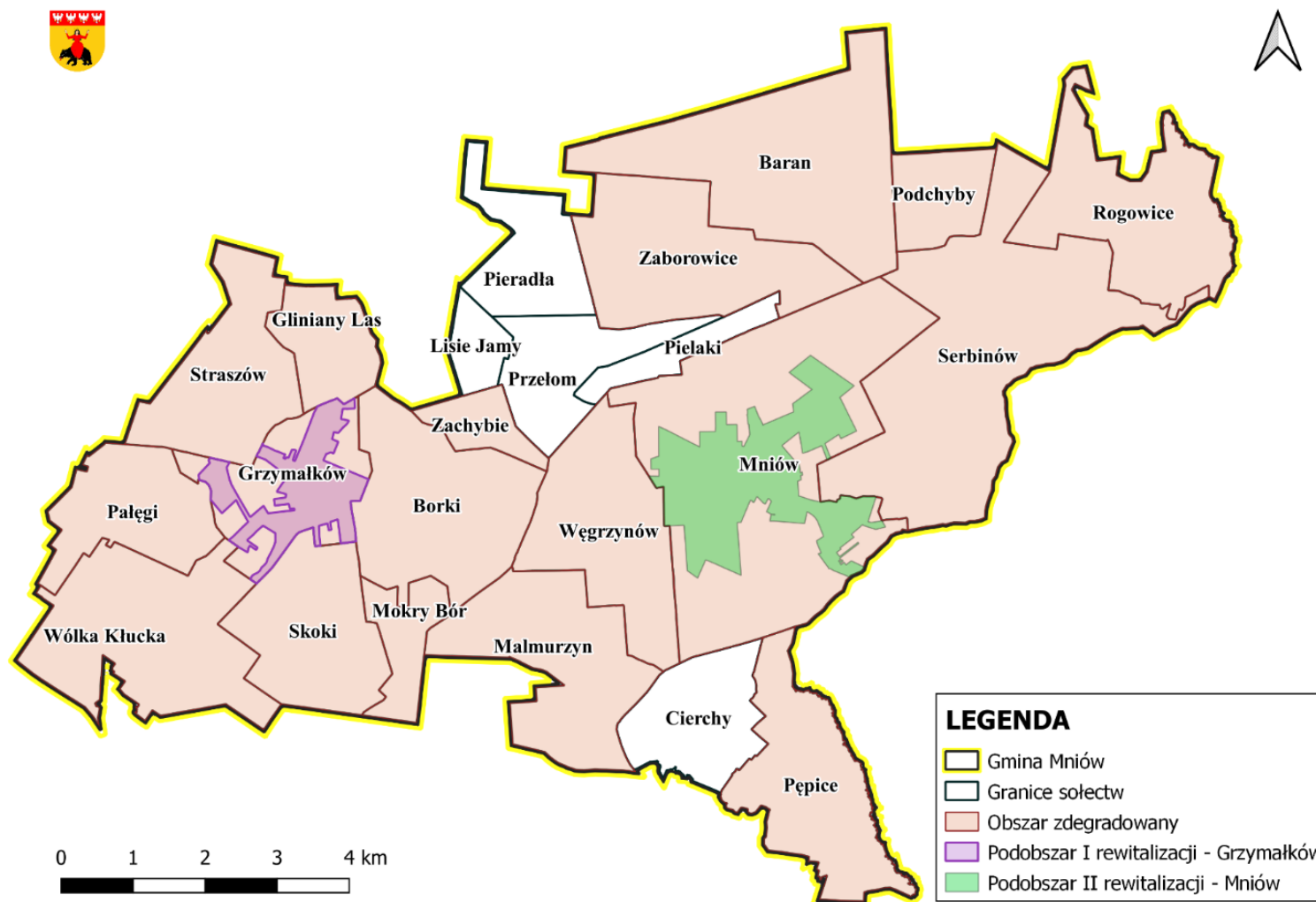
W wyniku przeprowadzonej diagnozy w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego wyznaczono obszar rewitalizacji składający się z dwóch podobszarów: zamieszkałych części sołectwa Grzymałków oraz zamieszkałych części sołectwa Mniów.

Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 16,53 km² (17,37% powierzchni ogółem gminy) i jest zamieszkały przez 2 453 mieszkańców (26,32% ludności ogółem gminy), więc nie przekracza limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji (dane za 2021 r.).

Potencjały i zasoby obszaru rewitalizacji pokazują, iż ma ona istotne znaczenie dla rozwoju gminy, szczególnie w sferze społecznej, w której zidentyfikowano najwięcej problemów. Wszelkie działania rewitalizacyjne podjęte w celu zniwelowania negatywnych zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze będą oddziaływać na teren całej gminy, wpływając tym samym na poprawę jakości życia jej mieszkańców.

Lokalizację obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego przedstawiono na mapie 2, natomiast szczegółowy przebieg granic obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów zaprezentowano na mapie 3. Do opracowania map poglądowych obrazujących podział Gminy Mniów na jednostki strukturalne wykorzystano zbiory danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju, będących w zasobach centralnego zasobu geodezyjnego i kartograficznego.

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Mniów

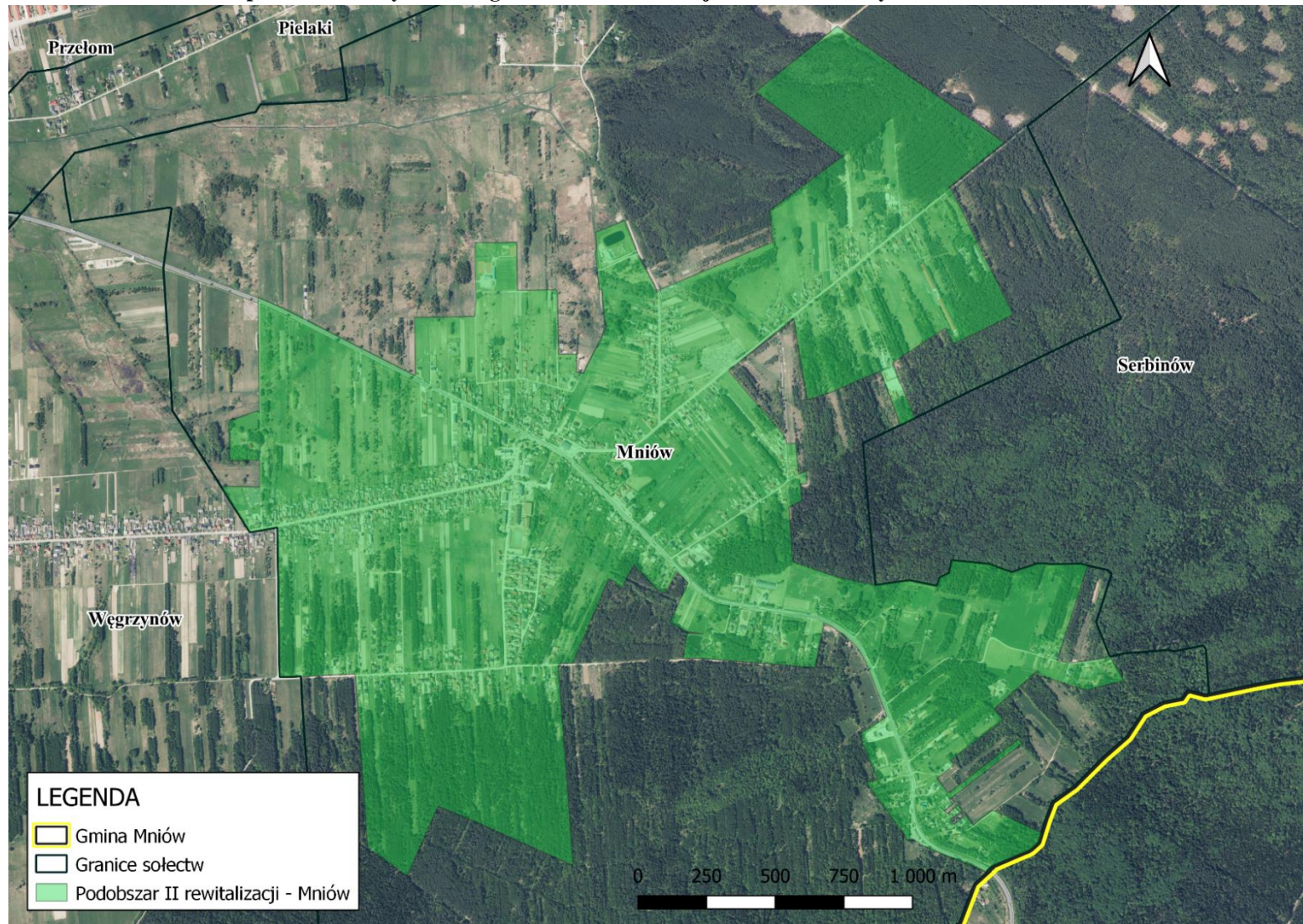
Źródło: Opracowanie własne

Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów – Podobszar I

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ortofotomapy (mapy.geoportal.gov.pl)

Mapa 3 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów – Podobszar II

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ortofotomapy (mapy.geoportal.gov.pl)

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z najważniejszych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji, wynikającym z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji jest „szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (...) obejmująca analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru”.

Zgodnie z powyższym pogłębiona diagnoza wyznaczonego obszaru obejmowała sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową. Problemy analizowane w ramach wszystkich aspektów wzajemnie się przenikają i podział na sfery tematyczne ma charakter umowny. Takie szerokie rozpoznanie oraz identyfikacja skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych pozwoli na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

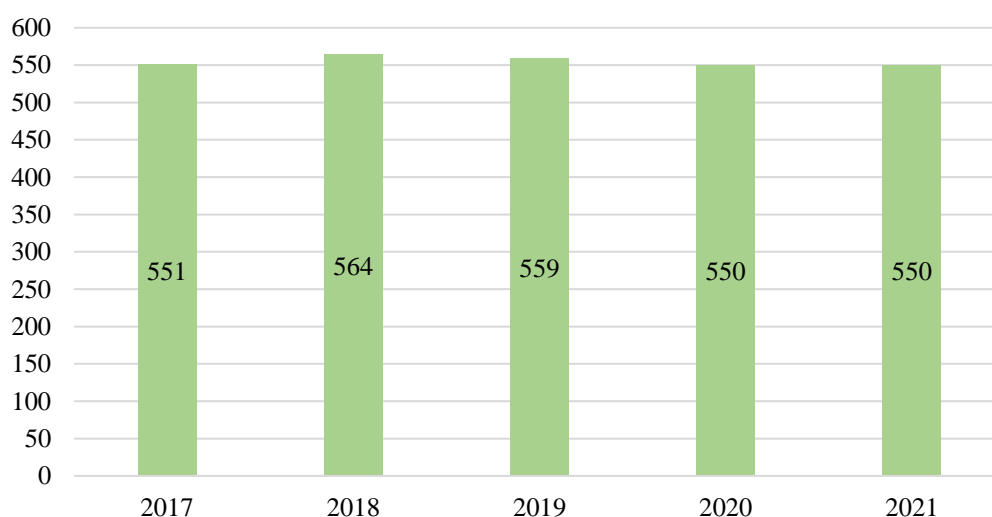
Wyznaczony obszar rewitalizacji to zamieszkałe tereny sołectwa Grzymałków i Mniów). Podobszar I – sołectwo Grzymałków – znajduje się w zachodnio-centralnej części Gminy Mniów. Znajdujące się tam obiekty, takie jak: Szkoła Podstawowa im. Jadwigi Mikody,

filia Ośrodka Zdrowia, filia Gminnej Biblioteki Publicznej, kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego; remiza OSP oraz wciąż rozwijająca się strefa handlowo-usługowa, stanowią o potencjale tej miejscowości. Wyznaczony Podobszar II – sołectwo Mniów – usytuowane jest we wschodnio-centralnej części gminy i stanowi jej centrum społeczno-gospodarcze. Znajdują się tam miejsca i obiekty, takie jak: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Zakład Usług Komunalnych, Gminny Ośrodek Zdrowia, Przychodnia Rodzinna Raszkówka, Gminna Biblioteka Publiczna, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II, Samorządowy Klub Dziecięcy „Tęczowa Kraina”, Niepubliczne Przedszkole „Przedszkole Bajka”, Środowiskowy Dom Samopomocy, kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika, świetlica środowiskowo-socjoterapeutyczna „Promyk”, Kompleks Sportowy, remiza OSP oraz liczne obiekty handlowe i usługowe.

Według danych Urzędu Gminy Mniów stan ludności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na koniec 2021 roku (zgodnie z faktycznym miejscem zamieszkania) wynosił ogółem 2 453 mieszkańców, tj. 26,32% ludności ogółem gminy, z czego 550 osób (5,9%), to mieszkańcy sołectwa Grzymaków, a 1 903 osoby (20,42%), to mieszkańcy sołectwa Mniów.

Procesy demograficzne na obszarach jednostek samorządów terytorialnych związane z ruchem naturalnym ludności, takie jak: urodzenia, zgony i migracje (wewnętrzne i zewnętrzne) wpływają zarówno na liczbę ludności, jak również na jej strukturę wiekową. Biorąc pod uwagę liczbę ludności ogółem wyznaczonego obszaru rewitalizacji zaobserwowano spadek liczby ludności, a dynamika spadku na obszarze jest wyższa niż średnio w gminie – w latach 2017–2021 liczba ludności obszaru rewitalizacji spadła o 1,6%, podczas gdy ogólnie w gminie zanotowano spadek o 1,3%. Analizując sytuację dotyczącą ludności w podziale na Podobszary, to na terenie sołectwa Grzymaków odnotowano spadek ludności w omawianych latach na poziomie 0,2% (Wykres 1) zaś w sołectwie Mniów na poziomie 2,0%⁴(Wykres 2).

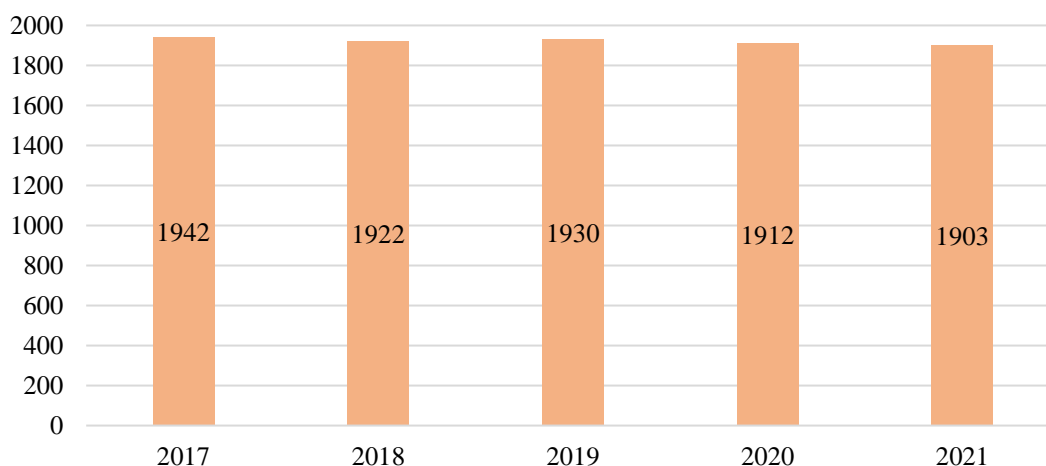
Wykres 1 Liczba ludności na Podobszarze I – sołectwo Grzymaków w latach 2017–2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mniów

⁴ Dane Urzędu Gminy Mniów.

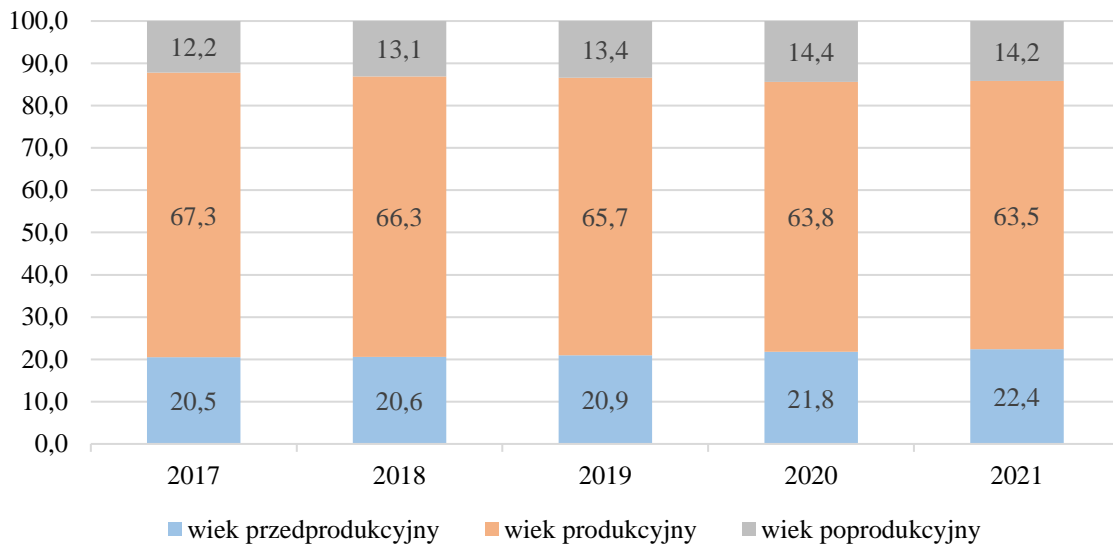
Wykres 2 Liczba ludności na Podobszarze II – sołectwo Mniów w latach 2017–2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mniów

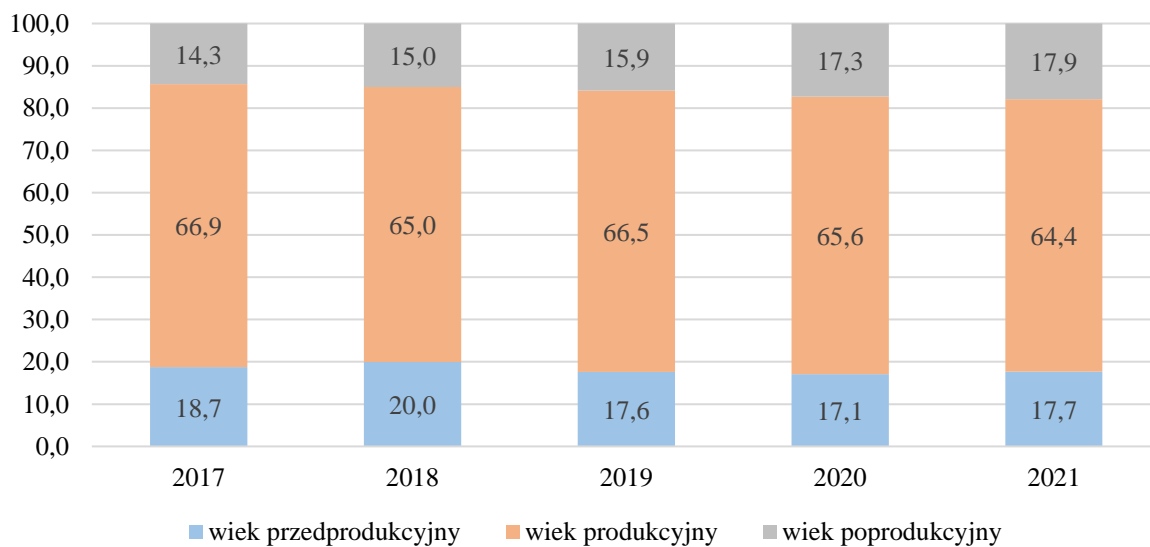
Analiza udziału ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności podobszarów rewitalizacji ogółem w latach 2017–2021 wskazuje, iż w Podobszarze I tendencja demograficzna nie jest jednoznacznie pozytywna lub negatywna. Z jednej strony udział osób w wieku produkcyjnym spada i jest niższy niż średnia wartość w ostatnim analizowanym roku dla gminy, przy jednoczesnym wzroście udziału osób w wieku poprodukcyjnym, który z kolei w ostatnim analizowanym roku był sporo niższy od średniej wartości dla gminy. Ponadto obserwowany jest stały wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym, który w 2021 był większy od średniej wartości dla gminy, co oznacza, że w najbliższych latach można spodziewać się wzrostu udziału osób w wieku produkcyjnym. W Podobszarze II sytuacja wygląda podobnie pod względem wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym oraz spadku udziału osób w wieku produkcyjnym, natomiast udział osób w wieku przedprodukcyjnym na przestrzeni analizowanych lat wahał się jednak ogólna tendencja była spadkowa. W porównaniu do średnich wartości dla gminy Podobszar II w ostatnim analizowanym roku wypada gorzej pod względem udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, natomiast średnia wartość udziału osób w wieku produkcyjnym jest większa niż w gminie. Spadek ludności w wieku produkcyjnym w obydwu podobszarach rewitalizacji oznacza malejącą ilość osób zdolnych do pracy, a także stanowi wyzwanie dla samorządu w kontekście dostosowania infrastruktury i usług publicznych do potrzeb osób starszych. Wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym na terenie Podobszaru II stanowi wyzwanie dla samorządu w kontekście zapewnienia wysokiej jakości usług publicznych kierowanych do rodzin z dziećmi. Potencjałem Podobszaru I jest istniejąca baza: Szkoła Podstawowa im. Jadwigi Mikody w Grzymałkowie z Oddziałem Przedszkolnym, które zapewniają opiekę dzieciom w wieku przedszkolnym, a co za tym idzie umożliwiają ich rodzicom aktywność zawodową i społeczną. Dane obrazujące opisaną sytuację demograficzną w zakresie struktury wieku przedstawiono na wykresach 3–5.

Wykres 3 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku na Podobszarze I rewitalizacji w latach 2017–2021

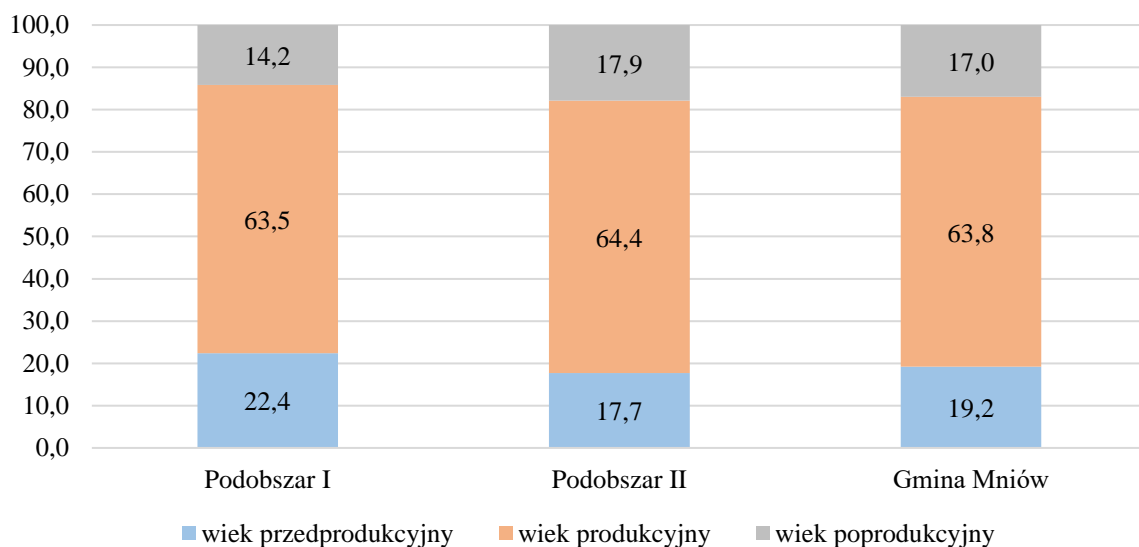
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mniów

Wykres 4 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku na Podobszarze II rewitalizacji w latach 2017–2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mniów

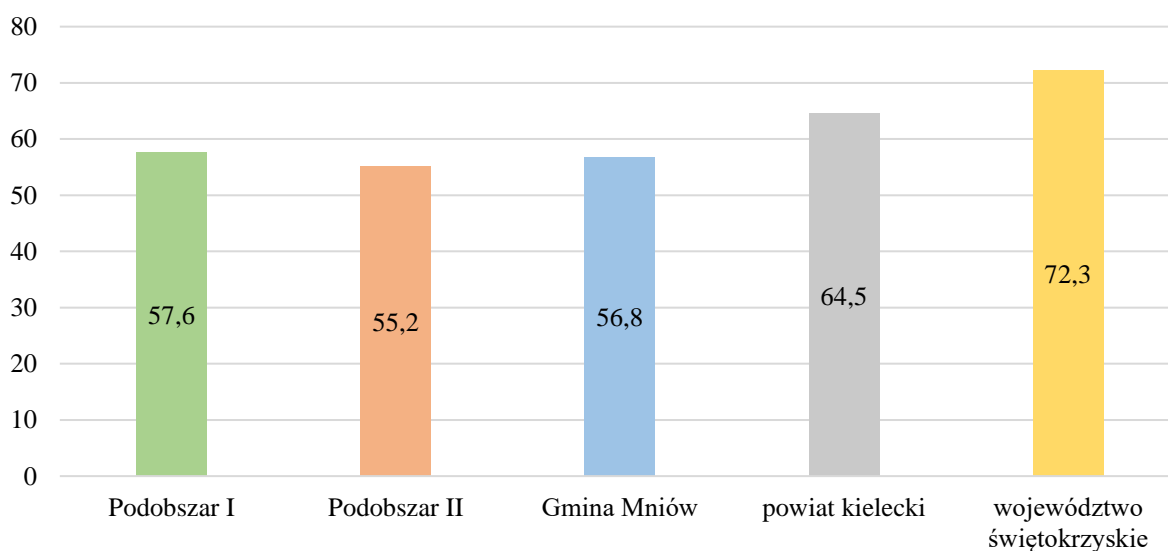
Wykres 5 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2021 r. na podobszarach rewitalizacji i ogółem w Gminie Mniów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mniów

Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w 2021 roku na Podobszarze II rewitalizacji charakteryzował się niższą – lepszą wartością (55,2) w porównaniu do średniej dla całej gminy (56,8) oraz niższą od średnich dla powiatu kieleckiego (64,5) i województwa świętokrzyskiego (72,3), również Podobszar I charakteryzował się niższym wskaźnikiem (57,6) w stosunku do średniej dla powiatu i województwa, ale wyższym od średniej dla gminy, co przedstawiono na wykresie 6.

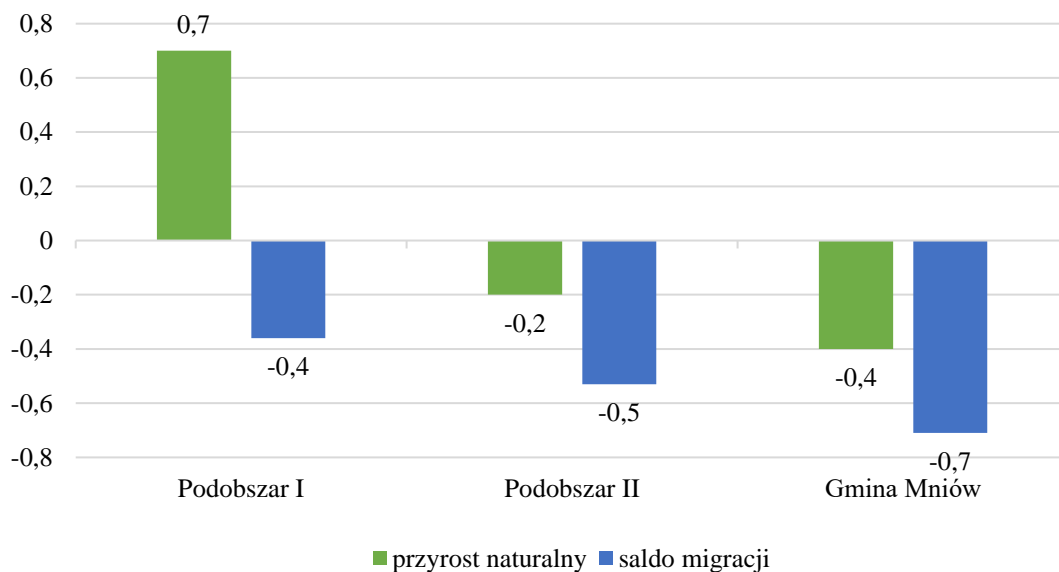
Wykres 6 Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 roku na podobszarach rewitalizacji, na terenie gminy, powiatu kieleckiego i województwa świętokrzyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mniów oraz GUS

Należy zwrócić uwagę, że powyżej opisanej sytuacji demograficznej towarzyszy na Podobszarze I korzystna w stosunku do średnich wartości dla gminy wartość wskaźnika przyrostu naturalnego, również wartość wskaźnika saldo migracji pomimo, iż jest na poziomie ujemny, to jest bardziej korzystna od średniej wartości dla gminy. Wartość obydwu wskaźników dla Podobszaru II jest ujemna ale również bardziej korzystna w porównaniu do wartości wskaźników dla gminy (wykres 7).

Wykres 7 Przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2021 r. – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji i Gminy Mniów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mniów

Przyrost naturalny notowany na Podobszarze I rewitalizacji jest wyższy nie tylko w stosunku do gminy ogółem, ale również w porównaniu do powiatu kieleckiego (-0,4 w 2021 r.), województwa świętokrzyskiego (-0,8 w 2021 r.) oraz Polski (-0,5 w 2021 r.). Należy dążyć do utrzymania tego pozytywnego zjawiska na Podobszarze I oraz osiągnięcia przyrostu naturalnego na poziomie dodatnim na Podobszarze II poprzez działania ukierunkowane na wspieranie rodzin, w tym w opiece nad dziećmi.

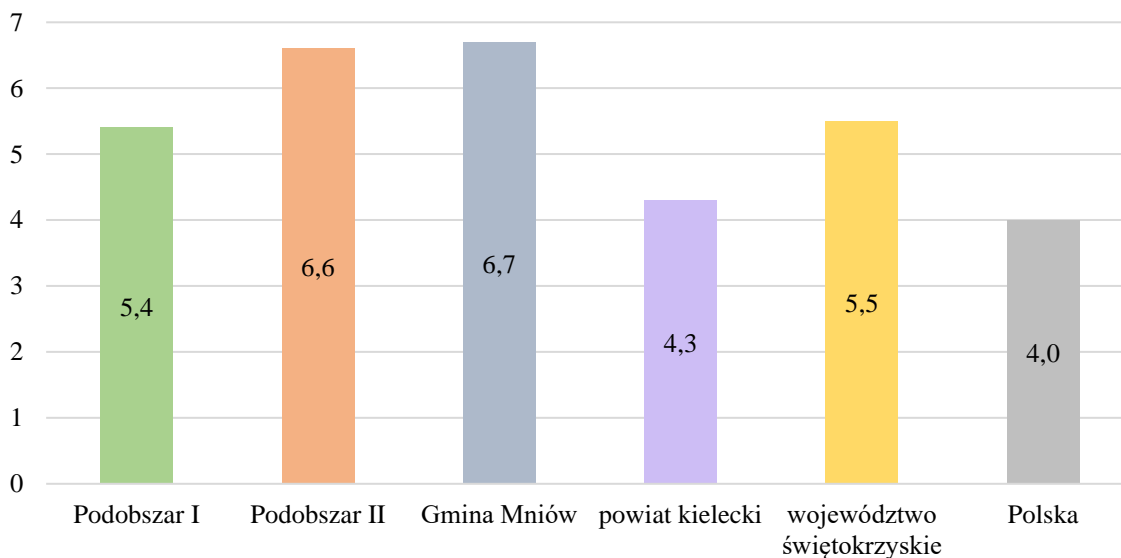
Biorąc pod uwagę ujemną wartość wskaźnika saldo migracji oraz fakt, iż w ostatnich latach zauważana jest ogólna tendencja osiedlania się ludności na terenach wiejskich, szczególnie tej, która przybywa z większych miast, należy również podejmować działania zachęcające potencjalnych nowych mieszkańców do osiedlania się oraz osoby już mieszkające do pozostania w miejscu zamieszkania.

Problem ten dotyka również samorządu w kontekście możliwości inwestycji na tym obszarze, dlatego też bardzo ważnym narzędziem jest ustanowione tutaj, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, prawo pierwokupu.

Bezrobocie na podobszarach rewitalizacji podobnie jak w całej gminie stanowi jeden z głównych problemów – sytuacja na rynku pracy jest tutaj gorsza niż w średnio w województwie o kraju. Wskaźnik *Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania* na obu Podobszarach rewitalizacji jest bardziej

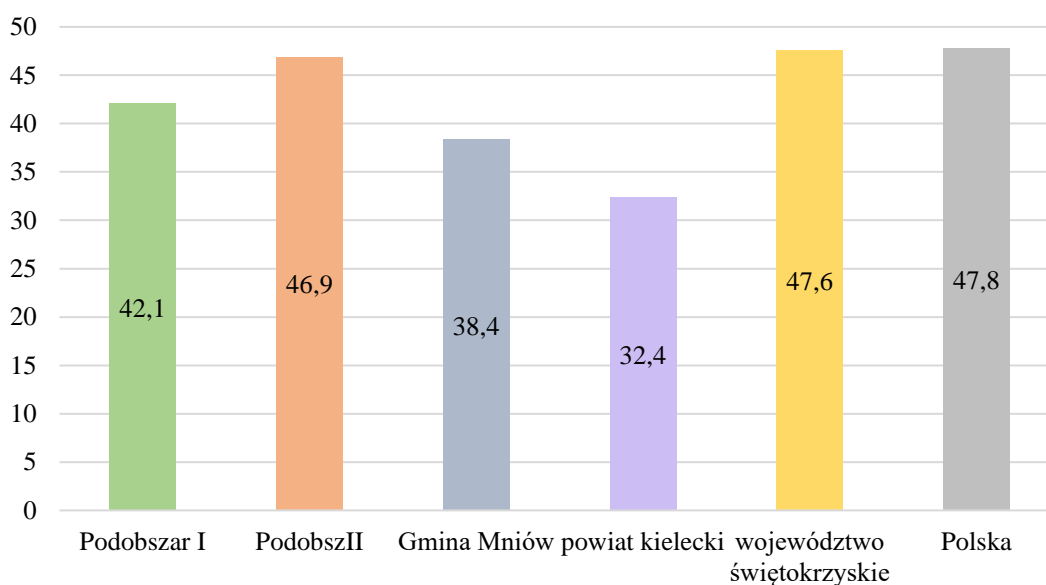
korzystny niż średnia dla gminy, jednak zdecydowanie wyższy niż średnia dla jednostek wyższego rzędu. Natomiast wskaźnik dotyczący osób długotrwale bezrobotnych na obydwu podobszarach rewitalizacji jest gorszy od średniej wartości dla gminy ale lepszy od średnich dla województwa i kraju. Problemem mieszkańców obszarów jest niewystarczająca jakość i ilość miejsc pracy, przez co osoby, które wykazują chęć podjęcia zatrudnienia szukają go w większych ośrodkach miejskich. Dane w tym zakresie przedstawiono na wykresach 8–9.

Wykres 8 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania w 2021 roku na podobszarach rewitalizacji, na terenie gminy, powiatu kieleckiego, województwa świętokrzyskiego i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach

Wykres 9 Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem w 2021 roku na podobszarach rewitalizacji, na terenie gminy, powiatu kieleckiego, województwa świętokrzyskiego i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach

Należy podejmować działania rewitalizacyjne, które będą wzmacniać kompetencje osób zdolnych do pracy, w celu znalezienia nowego miejsca zatrudnienia. Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji, którzy wykazują mobilizację i chęć do podjęcia zatrudnienia, najczęściej znajdują miejsca pracy. Zauważalne jest jednak coraz częściej diagnozowane zjawisko tzw. „dziedziczenia biedy”. Dla niektórych możliwość pobierania zasiłków i świadczeń z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest najprostszym i wystarczającym rozwiązaniem, zapewniającym - w rozumieniu takich osób - dostateczny poziom życia. Bezrobocie jako zjawisko społeczne ma znaczący wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka, zwłaszcza w przypadku długookresowości. Pierwsze odczuwalne skutki wiążą się z naturą ekonomiczną – utratą źródła utrzymania, idącym za tym ubożeniem, a w dalszej kolejności problemami społecznymi czy nawet z przestępczością. Może też prowadzić do rozpadu rodziny czy przejmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji do dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Negatywne zjawiska społeczne występują wewnątrz podobszarów z różną intensywnością i nieco inne są także ich przyczyny. Nie zmienia to faktu, że rozproszenie koncentracji problemów społecznych wpływa na jakość życia całej społeczności zamieszkującej na tym obszarze i osób korzystających z różnych usług czy aktywności na jego terenie. Tabela 2 przedstawia liczbę osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w 2021 roku na podobszarach rewitalizacji. Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy było: niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc.

Ogólna liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 osób dla Podobszaru I wynosiła 58,2 i była wyższa niż średnia w gminie, która wynosiła 48,7. Ze względu na szeroką skalę oddziaływania negatywnych zjawisk, powyższe problemy mogą powodować ograniczenia w prawidłowym i samodzielnym funkcjonowaniu w życiu społecznym, paraliżować aktywność społeczną i zawodową, a co za tym idzie – prowadzić do marginalizacji społecznej mieszkańców, powodując zanikanie więzi społecznych, brak integracji międzyludzkiej, w tym integracji międzypokoleniowej czy zubożenie. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu przeciwdziałanie przyszłym patologiom społecznym, związanym z ubóstwem i bezrobociem. Szczególnie istotne są przedsięwzięcia mobilizujące mieszkańców do aktywności zawodowej i ograniczające ich uzależnienie od świadczeń z pomocy społecznej.

Tabela 2 Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z poszczególnych powodów na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w 2021 roku

	wskaźnik w przeliczeniu na 100 osób		
	Podobszar I - Grzymałków	Podobszar II - Mniów	średnia dla gminy
z powodu ubóstwa	5,5	4,2	10,2
z powodu bezrobocia	7,3	15,2	24,4
z powodu niepełnosprawności	9,1	17,9	15,3
z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	10,9	15,8	15,2
z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	3,6	3,7	3,1
z powodu przemocy w rodzinie	1,8	3,7	3,2
z powodu alkoholizmu	1,8	1,6	2,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mniowie

Ubóstwo rozumiane jest jako uzyskiwanie dochodów poniżej ustawowego kryterium dochodowego, które oscyluje na granicy minimum egzystencji określonego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych – w 2021 r. ustalone zostało na 671 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 576⁵ zł dla osoby w rodzinie. Ubóstwo jest wynikiem głównie bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, a także uzależnień. Należy do największych i najpoważniejszych nieszczęść ludzi – staje się poważnym problemem społecznym, kiedy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie dotyczą tylko osób nią doświadczonych, ale całe społeczeństwo – zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu. Przyczynia się to do powstawania i rozszerzania się niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji społecznej ubogich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych. Ubóstwo może mieć związek z długotrwałym bezrobociem, ale także wskazuje na brak kapitału społecznego, w tym umiejętności odnalezienia się na rynku pracy, a co za tym idzie – uzależnienia się części mieszkańców od pomocy społecznej i wyuczonej bezradności. Długotrwała choroba oraz niepełnosprawność dezorganizują życie osoby oraz jej rodziny, a natężenie zjawiska nasila się z wiekiem. Choroba może całkowicie sparaliżować aktywność społeczną i zawodową osoby, w wyniku czego wycofuje się ona z życia społecznego. Prowadzi to do ograniczeń w prawidłowym i samodzielnym funkcjonowaniu oraz wymaga wsparcia innych osób i instytucji. Zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji problemy społeczne są ze sobą ściśle powiązane, np. bezrobocie powoduje utratę środków na utrzymanie doprowadzając do ubóstwa, a jednocześnie pogłębia i nawarstwia inne problemy, takie jak wykluczenie społeczne bądź uzależnienia. W związku z tym bardzo często powodem przyznawania pomocy społecznej jest występowanie kilku przyczyn jednocześnie.

⁵ Strona internetowa Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, ipiss.com.pl, inf. z dnia 22.05.2023 r.

Wszystkie zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji negatywne zjawiska społeczne prowadzą do degradacji społecznej obszaru, obniżenia poziomu jakości życia, „bezradności społecznej”, ograniczenia prawidłowego i samodzielnego funkcjonowania w życiu społecznym, roszczeniowości, pogłębiających się patologii oraz uzależnień, co również wpływa na poziom bezpieczeństwa mieszkańców zamieszkujących ten obszar.

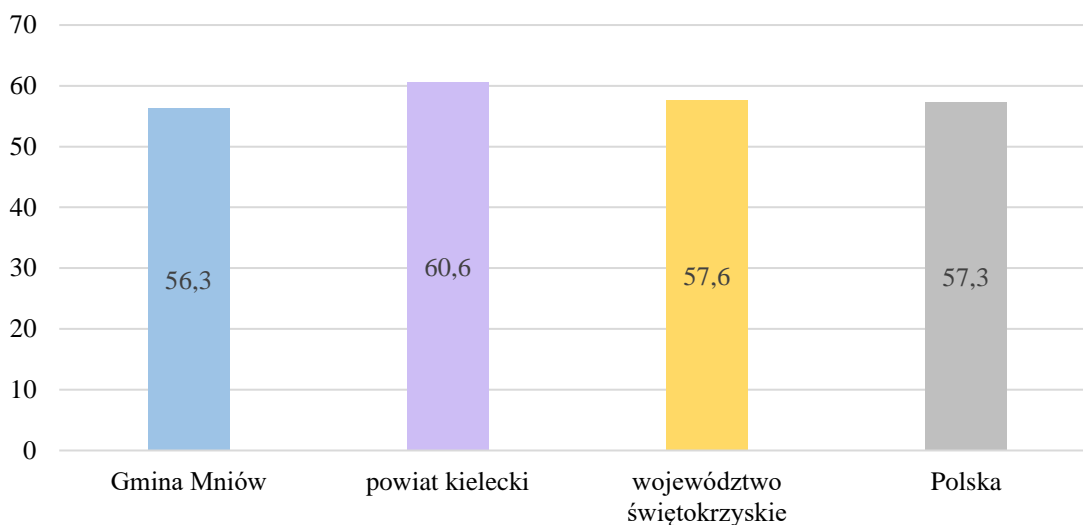
W związku z powyższym należy podjąć kompleksowe działania społeczne na obszarze rewitalizacji służące rozwiązaniu zidentyfikowanych problemów społecznych oraz integracji i aktywizacji mieszkańców. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym Gminnym Programem Rewitalizacji.

Występowanie skupisk osób wykluczonych i problemów społecznych przyczynia się często do powstawania innych problemów na obszarze, takich jak częste akty wandalizmu i przemoc. Powoduje to znaczące obniżenie stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Przeciwdziałanie takim działaniom wymaga stworzenia spójnego systemu monitoringu i oświetlenia ogólnodostępnych miejsc publicznych. Warto wspomnieć, że na bezpieczeństwo publiczne składają się także czynniki inne niż tylko stwierdzone przestępstwa. Na obszarze Gminy nie ma obecnie Posterunku Policji, istotne jest przywrócenie funkcjonującego kiedyś posterunku na terenie sołectwa Mniów, co przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji. Na obszarze występuje problem dróg będących w złym stanie technicznym i braków w infrastrukturze dla pieszych (chodniki). Bezpieczeństwo publiczne to także ochrona przeciwpożarowa – na podobszarach rewitalizacji zlokalizowane są dwie Ochotnicze Straże Pożarne: OSP Grzymałków i OSP Mniów. Obie jednostki, jako dwie z czterech znajdujących się w gminie, włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Zasadniczą rolę w podniesieniu jakości zasobów ludzkich, a tym samym rozwiązywaniu problemów występujących na obszarze rewitalizacji pełni jakość i poziom edukacji, rozumianej jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy i umiejętności. W związku z tym istotne jest, aby lokalna społeczność miała równy dostęp do wiedzy przez całe życie i usługa ta świadczona była na wysokim poziomie.

W roku 2021 Gmina Mniów była organem prowadzącym dla 4 szkół podstawowych, w tym dwóch na podobszarach rewitalizacji: Szkoła Podstawowa im. Jadwigi Mikody w Grzymałkowie z oddziałem przedszkolnym oraz Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II z oddziałami przedszkolnymi w Mniowie. Zgodnie z zapisami ustawy o systemie oświaty, aby uczeń ukończył szkołę podstawową musi przystąpić do tzw. egzaminu ósmoklasisty. Ze względu na brak danych z egzaminu ósmoklasisty w podziale na obszar rewitalizacji i teren całej gminy, analizy dokonano na podstawie wyników uczniów szkół na terenie gminy w 2021 r. w zestawieniu z wynikami dla powiatu, województwa i kraju (wykres 10).

Wykres 10 Średnie % wyniki z egzaminu ósmoklasisty w Gminie Mniów, powiecie kieleckim, województwie świętokrzyskim kraju w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi

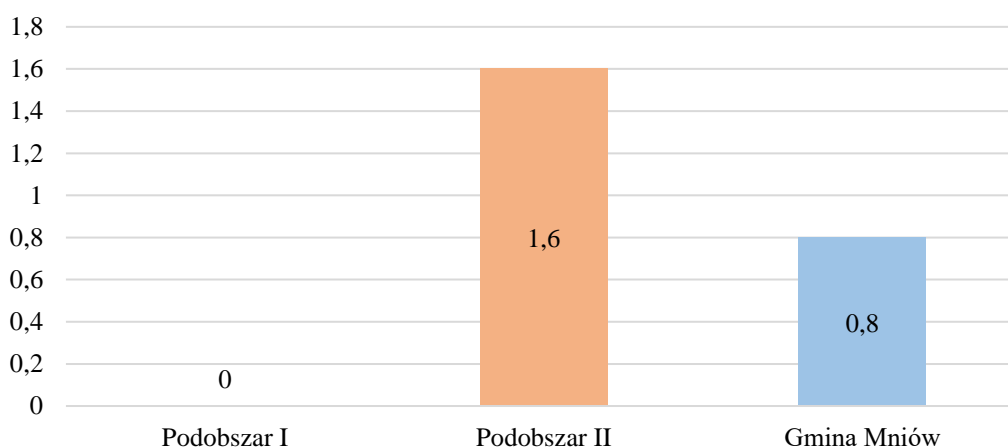
Przedstawione powyżej dane wskazują, że na obszarze gminy, a także na podobszarach rewitalizacji uczniowie osiągnęli niższe wyniki niż średnia dla powiatu, województwa oraz kraju. Oceny jakości kształcenia oraz poziomu nauczania nie dokonuje się jedynie na podstawie średnich wyników uzyskanych przez uczniów. Na ocenę składa się wiele innych czynników, jednak rozkład wartości przedstawiony na wykresie 10 może świadczyć o potrzebie podjęcia działań wspierających kształcenie młodych ludzi na terenie całej gminy (w tym na obszarze rewitalizacji). Istotne jest zapewnienie uczniom warunków do rozwoju pasji i umiejętności już na etapie szkolnym oraz rozbudowanie oferty zajęć dodatkowych.

W każdej ze szkół podstawowych na terenie gminy, w tym podobszarów rewitalizacji, funkcjonuje oddział przedszkolny. Ponadto na terenie Gminy działają również dwa przedszkola niepubliczne. Od września 2022 r., tj. w roku szkolnym 2022/2023, do przedszkoli uczęszczało o 16 dzieci więcej niż w poprzednim roku szkolnym. Gmina zapewnia wszystkim chętnym dzieciom w wieku od 3 do 6 lat możliwość realizowania wychowania przedszkolnego w przedszkolach lub szkołach podstawowych⁶. Biorąc pod uwagę dodatni przyrost naturalny na Podobszarze rewitalizacji I – Grzymałków (0,7 na 100 osób w 2021 r.) oraz wyższą niż średnia dla gminy wartość wskaźnika na Podobszarze rewitalizacji II – Mniów (-0,2 na 100 osób w 2021 r.), należy wspierać rodziców w zakresie wychowania przedszkolnego. Istotne jest również, aby na tym obszarze zapewniona była opieka nad dziećmi do lat 3. Od 1 października 2020 na terenie gminy funkcjonuje Klub Dziecięcy „Tęczowa Kraina”, który obejmuje swoją opieką dzieci w wieku od 1 roku do 3 lat. Niezbędne jest zwiększanie miejsc opieki dla dzieci do lat 3 (żłobki), które wspierałyby osoby chcące podjąć zatrudnienie, powrócić na rynek pracy. W przeprowadzonej ankiecie dotyczącej wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jedną z potrzeb jaką zgłaszali mieszkańcy było zwiększenie dostępu do miejsc opieki dla dzieci do lat 3.

⁶ Raport o stanie Gminy Mniów za rok 2022, maj 2023, str. 34.

Jednym z przejawów społeczeństwa obywatelskiego i lokalnej aktywności są organizacje pozarządowe. Odgrywają one znaczącą rolę nie tylko w nawiązywaniu i umacnianiu więzi społecznych i organizacyjnym wzmocnieniu lokalnych władz, ale również zwiększają możliwości rozwoju postawy obywatelskiej. Aktywność mieszkańców i ich zaangażowanie w sprawy lokalne przedstawia wskaźnik *liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania*, który w 2021 roku wyniósł dla Podobszaru I – 0, dla Podobszaru II – 1,6 przy średniej dla gminy równej 0,8 (wykres 11). Należy jednak zwrócić uwagę, że i tutaj występuje zjawisko zróżnicowania między podobszarami – wskaźnik jest stosunkowo wysoki na Podobszarze II ponieważ jest to centrum gminy, na terenie którego skumulowane są funkcje centrowe. Większa liczba podmiotów swoją siedzibę posiada w centralnej części gminy, jednak zasięg działania może wykraczać poza granice sołectwa. Na Podobszarze rewitalizacji II funkcjonują między innymi takie stowarzyszenia i organizacje jak: Stowarzyszenie Rozwoju Kultury i Sportu „VICTORIA MNIÓW”, Stowarzyszenie „Aktywni Razem”, Koło Gospodyń Wiejskich „Sasanki”, Koło Łowieckie „Cietrzew”, Koło Pszczelarzy w Mniowie.

Wykres 11 Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 wg faktycznego miejsca zamieszkania na podobszarach rewitalizacji oraz w Gminie Mniów w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

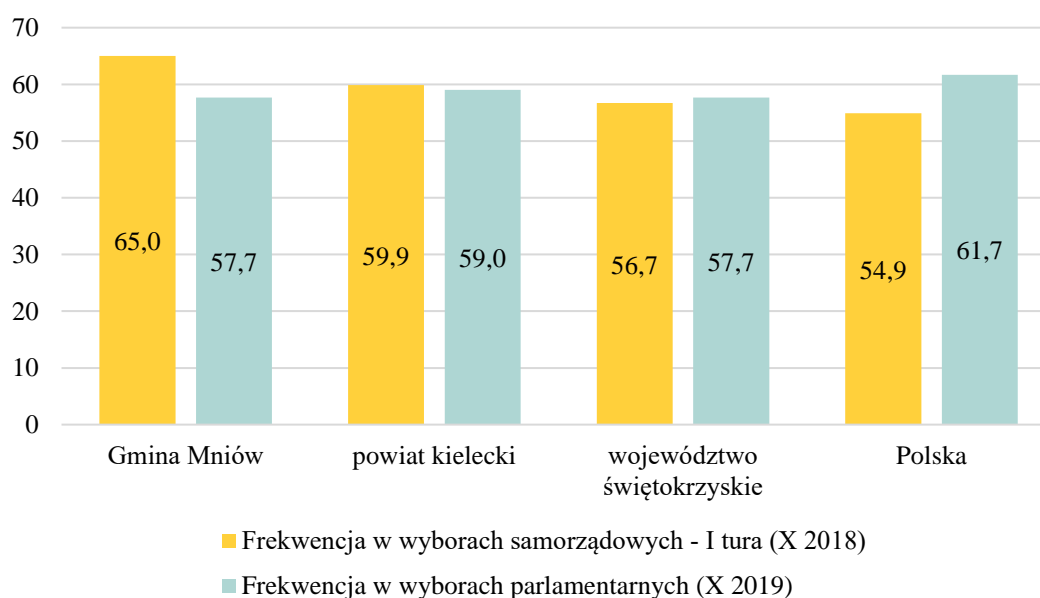
Dużym problemem w zakresie funkcjonowania i aktywności organizacji pozarządowych są trudności w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych. Potencjał istniejących organizacji pozarządowych nie jest wystarczająco wykorzystany. Pozyskiwanie środków na bieżące potrzeby zawsze było największym wyzwaniem dla organizacji pozarządowych, a w dobie pandemii zostało pogłębione. Członkowie organizacji wskazują jako problem biurokrację administracji publicznej, a także często problemy w wypełnieniu dokumentacji konkursowej w przypadku funduszy unijnych.

Podczas spotkań z mieszkańcami, przeprowadzonych warsztatów oraz wywiadów grupowych zdiagnozowano problem w integracji mieszkańców. Pomimo tego, że na Podobszarze rewitalizacji II organizacje pozarządowych przypadających na 1 000 mieszkańców jest więcej niż średnio na terenie całej gminy, na Podobszarze rewitalizacji I nie ma ich wcale. Zauważalna jest jednak niedostateczna aktywność społeczna i integracja mieszkańców. Zjawiskiem rzadkim są oddolne inicjatywy mieszkańców. Związane jest to między innymi

z niewystarczająco rozwiniętą lub będącą w złym stanie technicznym infrastrukturą społeczną umożliwiającą podjęcie przedsięwzięć i działań aktywizujących większą liczbę mieszkańców. Sytuacja ta została dodatkowo pogłębiona przez pandemię COVID-19 i związanymi z nią np. zakazami organizacji imprez czy potrzebą zachowania ostrożności i przestrzegania reżimu sanitarnego, a także strachem ludzi i ich „zamknięciem w domach”.

Pozytywnym natomiast zjawiskiem jest stosunkowo wysoki udział mieszkańców gminy (w tym podobszarów rewitalizacji) w życiu publicznym, który zbadano za pomocą wskaźników: *frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 roku (I tura)* oraz *frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 roku*. W przypadku pierwszego wskaźnika frekwencja była zdecydowanie wyższa niż dla jednostek wyższego rzędu, natomiast przypadku frekwencji w wyborach parlamentarnych była równa lub nieznacznie niższa, co zostało przedstawione na wykresie 12.

Wykres 12 Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 roku (I tura) oraz w wyborach parlamentarnych w 2019 roku – porównanie Gminy Mniów, powiatu kieleckiego i województwa świętokrzyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Bardzo ważne, aby samorząd gminny wspierał społeczną, edukacyjną i charytatywną aktywność środowisk lokalnych obszaru rewitalizacji oraz działania organizacji, instytucji lokalnych i mieszkańców obszaru w zakresie kultury, edukacji, przedsiębiorczości, pomocy społecznej i ochrony środowiska. Aby budować społeczeństwo obywatelskie, pobudzać oddolne inicjatywy w sferze kultury, aktywności fizycznej i turystyki oraz zwiększać aktywność społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji, należy wykorzystywać odpowiednie narzędzia, w tym budujące zaufanie między mieszkańcami a samorządowcami oraz zapewniać odpowiednią infrastrukturę, możliwą do wykorzystania w tych celach.

Na obszarze rewitalizacji znajdują się takie miejsca i obiekty, jak m.in.: Podobszar I rewitalizacji – sołectwo Grzymałków: Szkoła Podstawowa im. Jadwigi Mikody z oddziałem przedszkolnym, filia Ośrodka Zdrowia, filia Gminnej Biblioteki Publicznej, kościół parafialny

pw. Przemienienia Pańskiego; remiza OSP, zabytkowy kościół pw. Św. Michała Archaniola w Grzymałkowie oraz wciąż rozwijająca się strefa handlowo-usługowa, stanowią o potencjale tej miejscowości. Wyznaczony Podobszar II – sołectwo Mniów – znajdują się tam miejsca i obiekty, takie jak: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Zakład Usług Komunalnych, Gminny Ośrodek Zdrowia, Przychodnia Rodzinna Raszówka, Gminna Biblioteka Publiczna, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II z oddziałami przedszkolnymi, Samorządowy Klub Dziecięcy „Tęczowa Kraina”, Niepubliczne Przedszkole „Przedszkole Bajka”, Środowiskowy Dom Samopomocy, kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika, świetlica środowiskowo-socjoterapeutyczna „Promyk”, Kompleks Sportowy, remiza OSP oraz liczne obiekty handlowe i usługowe.

Część obiektów wymaga przebudowy i modernizacji w celu poprawy ich funkcjonalności i estetyki oraz przystosowania do pełnienia nowych funkcji, a także zmniejszenia zużycia energii elektrycznej i ciepłej, a tym samym ograniczenia niskiej emisji zanieczyszczeń.

Na podobszarze I rewitalizacji znajduje się Szkoła Podstawowa im. Jadwigi Mikody z oddziałem przedszkolnym. Mieści się w centralnej części sołectwa Grzymałków. Stara część szkoły wraz z zapleczem sanitarnym zajmuje budynek wybudowany w latach siedemdziesiątych, a nowa część została wybudowana i oddana do użytku w 2011 r. Stara część jest obecnie modernizowana i remontowana, jednak zauważono potrzebę budowy/rozbudowy sali gimnastycznej. Obecny obiekt nie spełnia wszystkich wymagań i oczekiwań uczniów oraz nauczycieli. Niezbędne jest uzupełnienie o nowe obiekty (np. sala gimnastyczna, plac zabaw) oraz modernizacja w celu poprawy warunków technicznych do wysokiej jakości kształcenia. Ponadto obiekt zostanie wykorzystany na cele społeczne (m.in. organizowanie zajęć integracyjnych, aktywizujących mieszkańców). Niezbędne jest również spójne zagospodarowanie przestrzeni przy szkole, w celu nadania nowych funkcji społecznych i rekreacyjnych – budowa placu zabaw.

Na terenie sołectwa Grzymałków zlokalizowany jest obiekt objęty ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Mniów – Kościół pw. Świętego Michała Archaniola. Kościół został wybudowany w 1859 r. Z czasem jednak władze kościelne rozpoczęły budowę nowego, większego obiektu. Obecnie kościół nie jest użytkowany, jednak jest bardzo cennym obiektem o wartości kulturowej dla mieszkańców obszaru. Niezbędne są działania zamierzające do odbudowy konserwatorskiej oraz technicznej obiektu, a także poprawy estetyki i funkcjonalności poprzez adaptacje na cele społeczne i turystyczne.

Ponadto na Podobszarze I rewitalizacji funkcjonuje Ochotnicza Straż Pożarna w Grzymałkowie, włączona od 2005 roku do struktur Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, dlatego działania OSP skupiają się nie tylko na terenie Gminy Mniów, ale również na działaniach na terenie powiatu, województwa a także kraju. Budynek remizy OSP jest zbyt mały i nie spełnia swoich funkcji. Niezbędna jest przebudowa/rozbudowa/budowa budynku OSP Grzymałków, w celu rozszerzenia pełnionych funkcji i nadanie nowych, m.in. klub młodzieżowy, klub seniora, świetlica.

Na Podobszarze II rewitalizacji funkcjonuje Gminny Ośrodek Zdrowia w Mniowie, z którego korzystają wszyscy mieszkańcy gminy. Działalność Ośrodka kierowana jest do osób

w każdym wieku, oczekujących ogólnodostępnej, kompleksowej opieki medycznej i profilaktyki zdrowotnej. Świadczone są usługi bezpłatnie w ramach umów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia. Budynek jest w złym stanie technicznym i wymaga modernizacji oraz przebudowy do rozszerzenia pełnionych funkcji. Ośrodek posiada swoją Filię Gminnego Ośrodka Zdrowia w Mniowie – Ośrodek Zdrowia w Grzymałkowie, zlokalizowaną na Podobszarze I.

Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano potrzebę tworzenia miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Obecnie na Podobszarze II funkcjonuje jedyny w całej gminie Samorządowy Klub Dziecięcy „Tęczowa Kraina”, który swoją siedzibę ma w budynku Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Mniowie. Klub dziecięcy obecnie oferuje 16 miejsc dla dzieci w wieku do lat 3. Funkcjonowanie klubu rozpoczęło się dnia 1 października 2020 r., po stworzeniu Klubu dzięki dofinansowaniu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. Oferowana obecnie liczba miejsc jest niewystarczająca do zidentyfikowanych potrzeb. Niezbędne jest tworzenie kolejnych miejsc opieki, w celu umożliwienia rodzicom możliwości powrotu do pracy i aktywny rozwój zawodowy.

Wszystkie budynki i obiekty użyteczności publicznej oraz przestrzenie ogólnodostępne powinny być dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz osób ze szczególnymi potrzebami. W przeciwnym wypadku dochodzi do wykluczenia społecznego tej grupy mieszkańców, ale też odwiedzających.

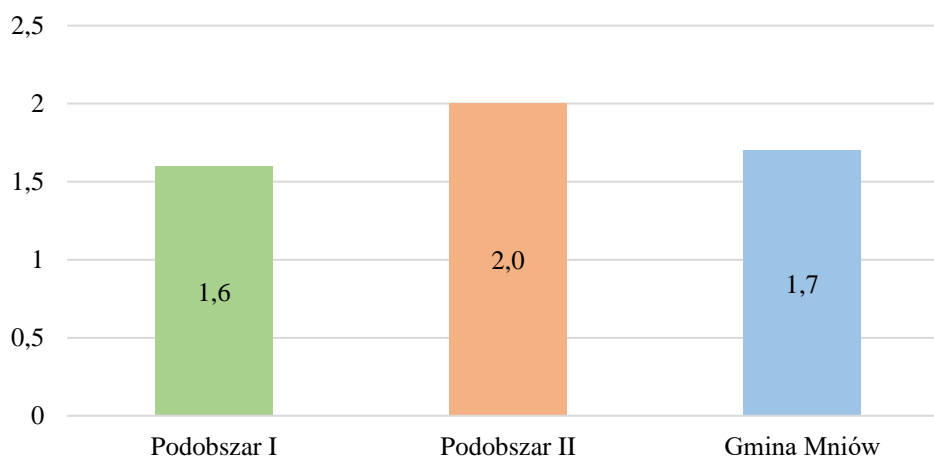
Na Podobszarze II rewitalizacji, jak wskazano już wcześniej w tabeli 2, liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1 000 osób jest wyższa niż średnia w gminie. Do tego należy zwrócić uwagę, że z obiektów i przestrzeni na tym obszarze korzystają wszyscy mieszkańcy, a także goście. Konieczne jest więc przeprowadzenie działań niwelujących bariery architektoniczne w obiektach i przestrzeniach publicznych, ale także zwiększających dostępność cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną zarówno dla osób niepełnosprawnych, jak i innych osób ze szczególnymi potrzebami.

Sołectwo Grzymałków oraz sołectwo Mniów na których zlokalizowano obszar rewitalizacji, są zamieszkałe przez dużą część mieszkańców, co w połączeniu ze znaczeniem obszaru dla rozwoju całej gminy powoduje gromadzenie się konfliktów rozwojowych i wielu sprzeczności, które prowadzą do degradacji technicznej oraz kryzysu społeczno-gospodarczego. Potencjały i zasoby obszaru rewitalizacji pokazują, iż obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy, szczególnie w sferze społecznej, w której zidentyfikowano najwięcej problemów. Wszelkie działania rewitalizacyjne podjęte w celu zniwelowania negatywnych zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze będą oddziaływać na teren całej gminy, wpływając tym samym na poprawę jakości życia jej mieszkańców.

Na Podobszarze II rewitalizacji wartość wskaźnika *powierzchnia terenów zagospodarowanych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców* była w 2021 r. nieco wyższa niż średnia dla całej gminy, natomiast na Podobszarze I wartość ta była nieznacznie niższa niż średnia dla gminy (wykres 11). Infrastruktura rekreacyjna na potrzeby mieszkańców to element, który już jest dużym potencjałem gminy i wydaje się niezbędny w celu rozwijania funkcji mieszkaniowej

i zachęcania do osiedlania się na tym terenie. Kolejnym czynnikiem przyczyniającym się do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej oraz inwestycyjnej jest budowa drogi ekspresowej S74. Przebiegająca przez Gminę droga ekspresowa skróci czas dojazdu, co będzie miało wpływ na podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji oraz możliwości do rozwoju mieszkańców, m.in. możliwości szukania pracy w większych ośrodkach miejskich.

Wykres 13 Powierzchnia terenów zagospodarowanych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców na podobszarach rewitalizacji i ogółem w Gminie Mniów w 2021 r.

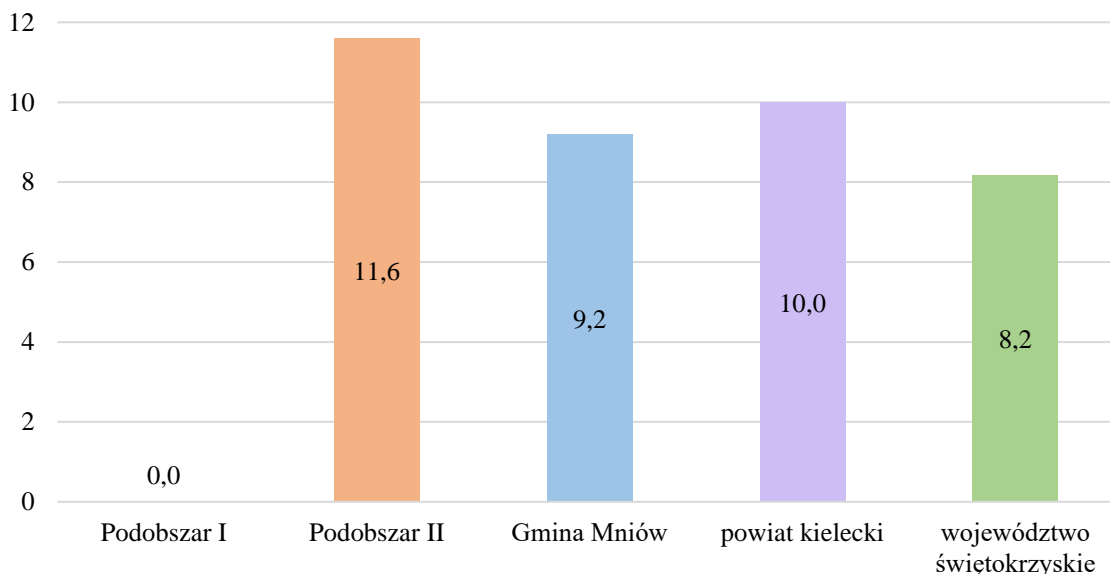

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Mniów

Funkcjonowanie na Podobszarze II kompleksu sportowego, przyczynia się do rozwoju funkcji sportowej, rekreacyjnej i społecznej, nie tylko dla mieszkańców obszaru rewitalizacji ale także dla całej gminy. Kompleks Sportowy w Mniowie składa się z: budynku zaplecza wraz z całym wyposażeniem, parkingu, stadionu piłkarskiego z trybunami siedzącymi i oświetleniem boiska, boiska wielofunkcyjnego i kortu z trybuną, boiska do piłki nożnej plażowej i siatkówki, boiska do koszykówki i wiaty grillowej. Na terenie kompleksu odbywa się szereg wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i aktywizujących mieszkańców do angażowania się w sprawy lokalne. Obecnie obiekt wymaga przeprowadzenia modernizacji boiska trawiastego, trybun oraz wymiany oświetlenia co wpłynie na wzmocnienie istniejących funkcji obiektu oraz przyczyni się do nadania nowych funkcji.

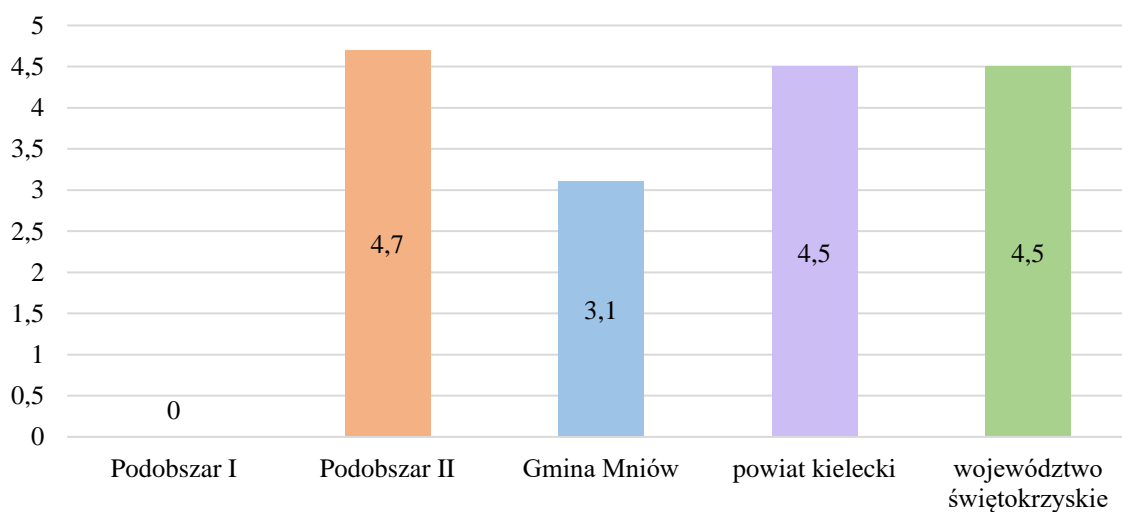
Na jakość życia w dużej mierze składają się także dochody mieszkańców, a dochody związane są z ilością i jakością pracy oraz odpowiednimi kwalifikacjami i ich dostosowaniem do lokalnego rynku pracy. Zdiagnozowane we wcześniejszej części diagnozy stosunkowo niskie bezrobocie na Podobszarach rewitalizacji, wiąże się po części z faktem dostępności do rynków pracy poza obszarem rewitalizacji (część mieszkańców dojeżdża do pracy do miasta powiatowego lub innych większych ośrodków) oraz stosunkowo nienajgorszej kondycji lokalnych przedsiębiorstw. Na Podobszarze I odnotowuje się brak nowo zarejestrowanych działalności, natomiast na Podobszarze II wartość ta wyniosła 11,6 i była zdecydowanie wyższa niż średnia dla gminy, powiatu i województwa (wykres 14). Zauważyć można również wysoki wskaźnik dotyczący podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON w 2021 dla Podobszaru II, w porównaniu do średniej dla Gminy Mniów, powiatu kieleckiego i województwa świętokrzyskiego (wykres 15).

Wykres 14 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na podobszarach rewitalizacji w Gminie Mniów, powiecie kieleckim i województwie świętokrzyskim w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 15 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2021 r. na podobszarach rewitalizacji, Gminy Mniów, powiatu kieleckiego i województwa świętokrzyskiego

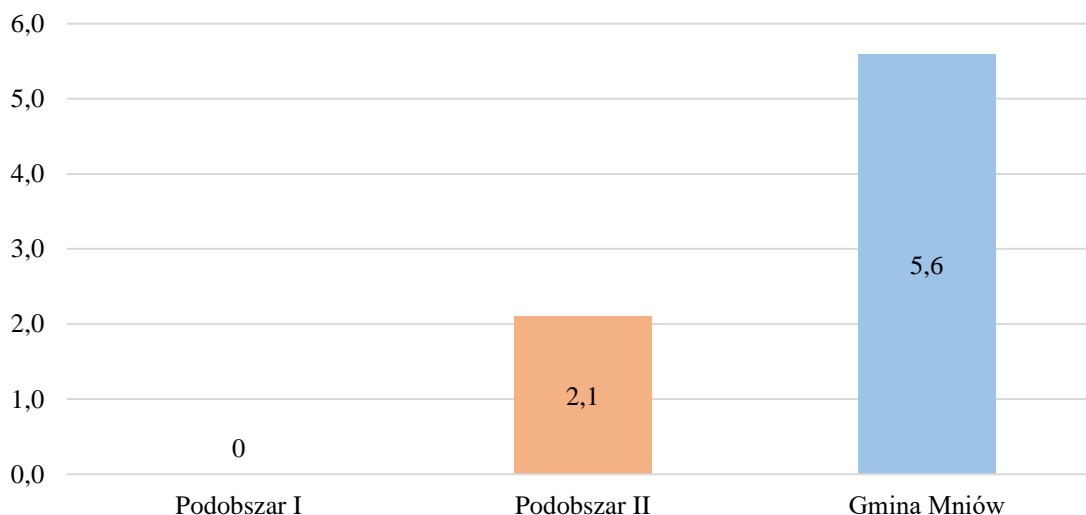
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Częstym powodem likwidacji podmiotów gospodarczych jest niedostosowanie zakresu usług do aktualnych potrzeb rynkowych. Biorąc pod uwagę zasoby i potencjały jakie posiadają podobszary rewitalizacji istotne jest stworzenie odpowiednich warunków, aby mieszkańcy mogli rozwijać i wzmacniać swoją przedsiębiorczość oraz nawiązywać współpracę. Ważne jest wsparcie oraz pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców przez samorząd gminny poprzez zadania realizowane w partnerstwie z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Powiatowym Urzędem Pracy.

Należy podjąć kompleksowe działania społeczne na podobszarach rewitalizacji służące rozwiązaniu zidentyfikowanych problemów społecznych, integracji oraz aktywizacji mieszkańców, wykorzystując przy tym potencjał oraz możliwości zatrudnienia i rozwoju własnej działalności. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym Gminnym Programem Rewitalizacji.

Odpowiednie dochody mieszkańców, a także odpowiednie warunki do pracy i atrakcyjność osiedleńcza danego miejsca wpływają na wzrost ilości budynków mieszkalnych w danym miejscu. Na wykresie 16 przedstawiono liczbę budynków nowo oddanych do użytkowania w 2021 roku w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Na podobszarze rewitalizacji I wskaźnik ten wyniósł 0, natomiast na Podobszarze rewitalizacji II – 2, co było zdecydowanie niższą wartością niż średnia w Gminie Mniów – 5,6.

Wykres 16 Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców na podobszarach rewitalizacji i Gminie Mniów w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

Tereny gminy wyznaczone jako obszar rewitalizacji charakteryzują się problemami w sferze społecznej oraz w sferach: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, ale również potencjałami, które należy wykorzystać jako narzędzie do wyjścia z sytuacji kryzysowej.

Kolejnym występującym problemem na obszarze rewitalizacji, a mającym konsekwencje dla stanu środowiska oraz zdrowia ludzi, jest palenie w piecach odpadami komunalnymi. Pomimo podjętych działań mających na celu likwidację przestarzałych źródeł ciepła o niskiej efektywności grzewczej, ważne jest podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz podejmowanie dalszych działań służących ograniczeniu tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń, a tym samym ochronie środowiska naturalnego.

Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie corocznie opracowywanych raportów przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach, dotyczących oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim.

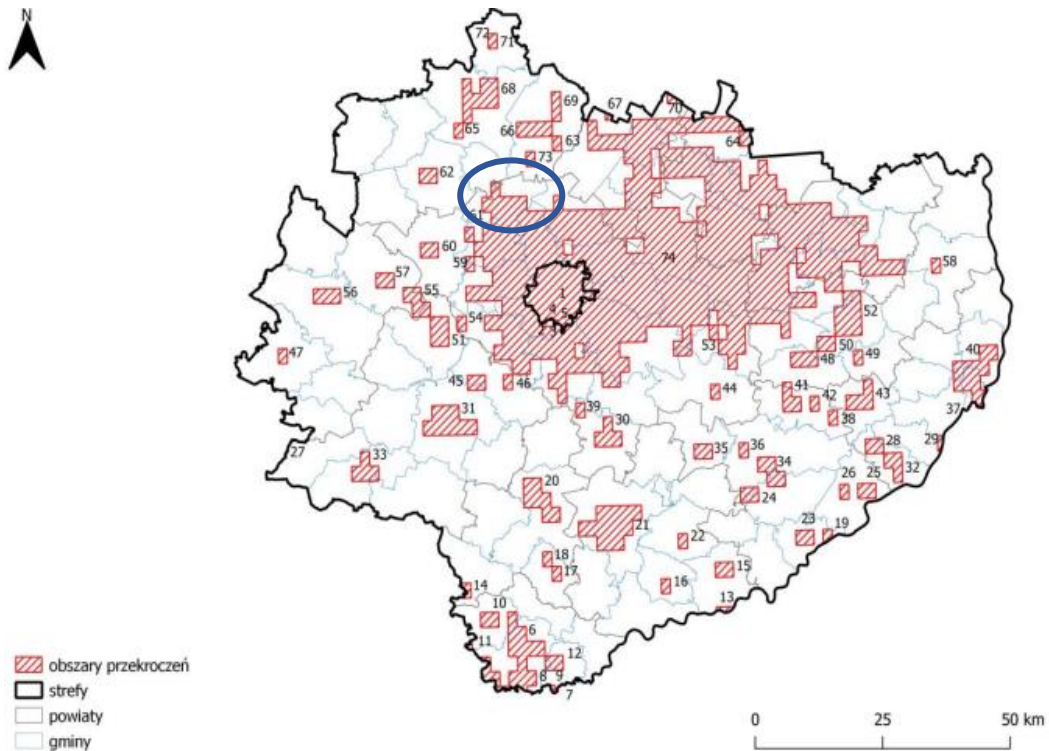
W opracowaniu pn.: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim – raport wojewódzki za rok 2021*⁷ oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru danej strefy. W województwie świętokrzyskim wydzielono dwie strefy: miasto Kielce i strefa świętokrzyska. Gmina Mniów zakwalifikowana została do strefy świętokrzyskiej. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie świętokrzyskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), mniejszy udział stanowią emisje z transportu (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Jednym z największych emitorów punktowych w województwie świętokrzyskim, poza elektrociepłownią w Kielcach oraz zakładami związanymi z przemysłem cementowym, jest elektrownia w Połańcu. Na obszarze Gminy Mniów wystąpiły przekroczenia poziomów dopuszczalnych: pod kątem ochrony roślin B(a)P w pyłe zawieszonym PM10 (mapa 4), O₃ – pod kątem ochrony zdrowia (mapa 5). Przy ocenie pozostałych zanieczyszczeń (PM10 – mapa 6, PM2,5 – mapa 7) nie zanotowano przekroczeń na tym obszarze.

Na terenie Gminy Mniów znajduje się Suchedniowsko-Oblęgorki Part Krajobrazowy oraz sieć Natura 2000, która jest formą ochrony przyrody, jej cennych siedlisk oraz rzadkich lub zagrożonych gatunków zwierząt i roślin. Obszary Natura 2000 Dolina Krasnej (PLH 260001) oraz Lasy Suchedniowskie (PLH 260010) to obszary siedliskowe zlokalizowane na terenie Gminy Mniów w sołectwach: Cierchy, Malmurzyn, Mokry Bór, Serbinów, Rogowice (mapa 8).

Przez gminę przepływają rzeki: Czarna Taraska, Krasna, Wierna Rzeka, Ciemnica oraz Łososina, jednak biorąc pod uwagę mały przepływ wód oraz korzystne usytuowanie terenu w żadnej jednostce referencyjnej nie występuje zagrożenie powodziowe (mapa 9).

⁷ Strona internetowa Portalu Jakości Powietrza GIOŚ powietrze.gios.gov.pl, inf. z dnia 22.09.2023 r.

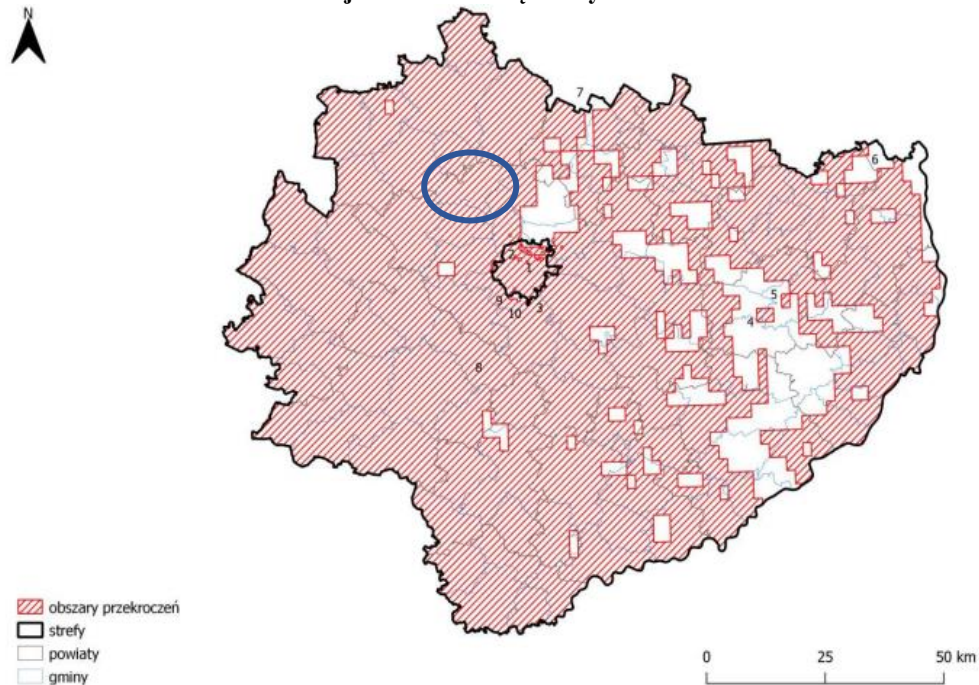
Mapa 4 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM10

w województwie świętokrzyskim w 2021 roku

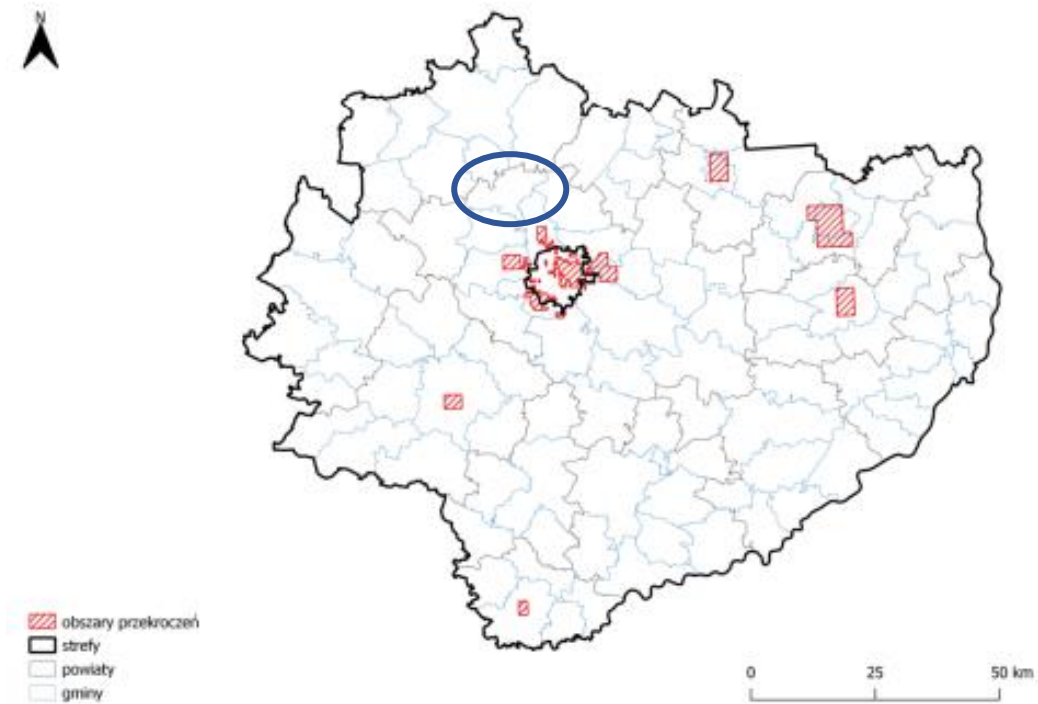
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 8

Mapa 5 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu pod kątem ochrony zdrowia w województwie świętokrzyskim w 2021 roku

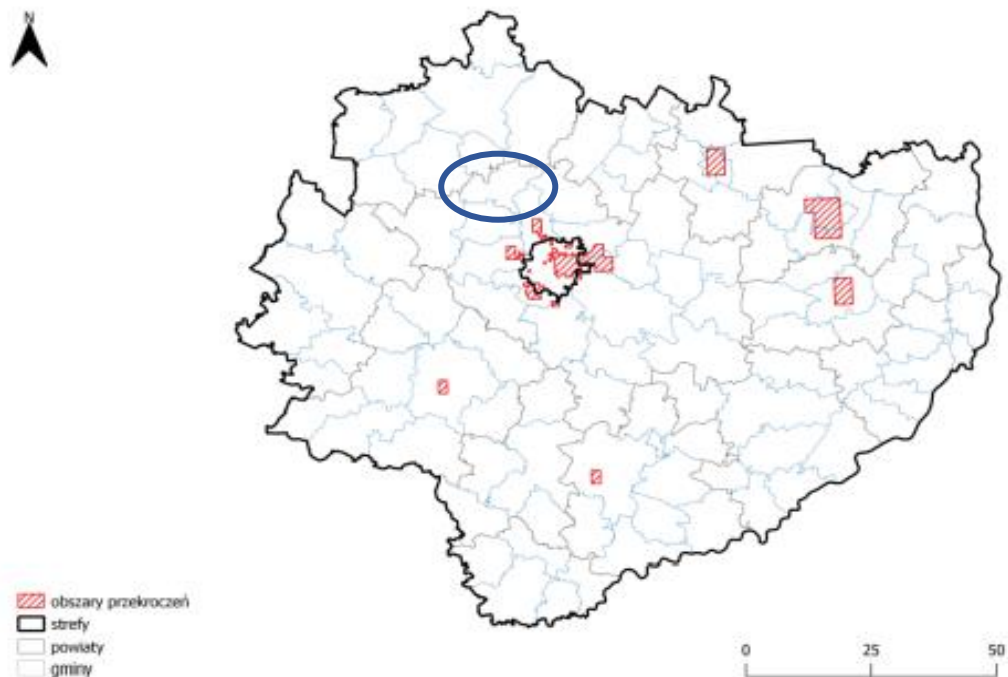
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 56

Mapa 6 Zasięg obszarów przekroczeń dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie świętokrzyskim w 2021 roku

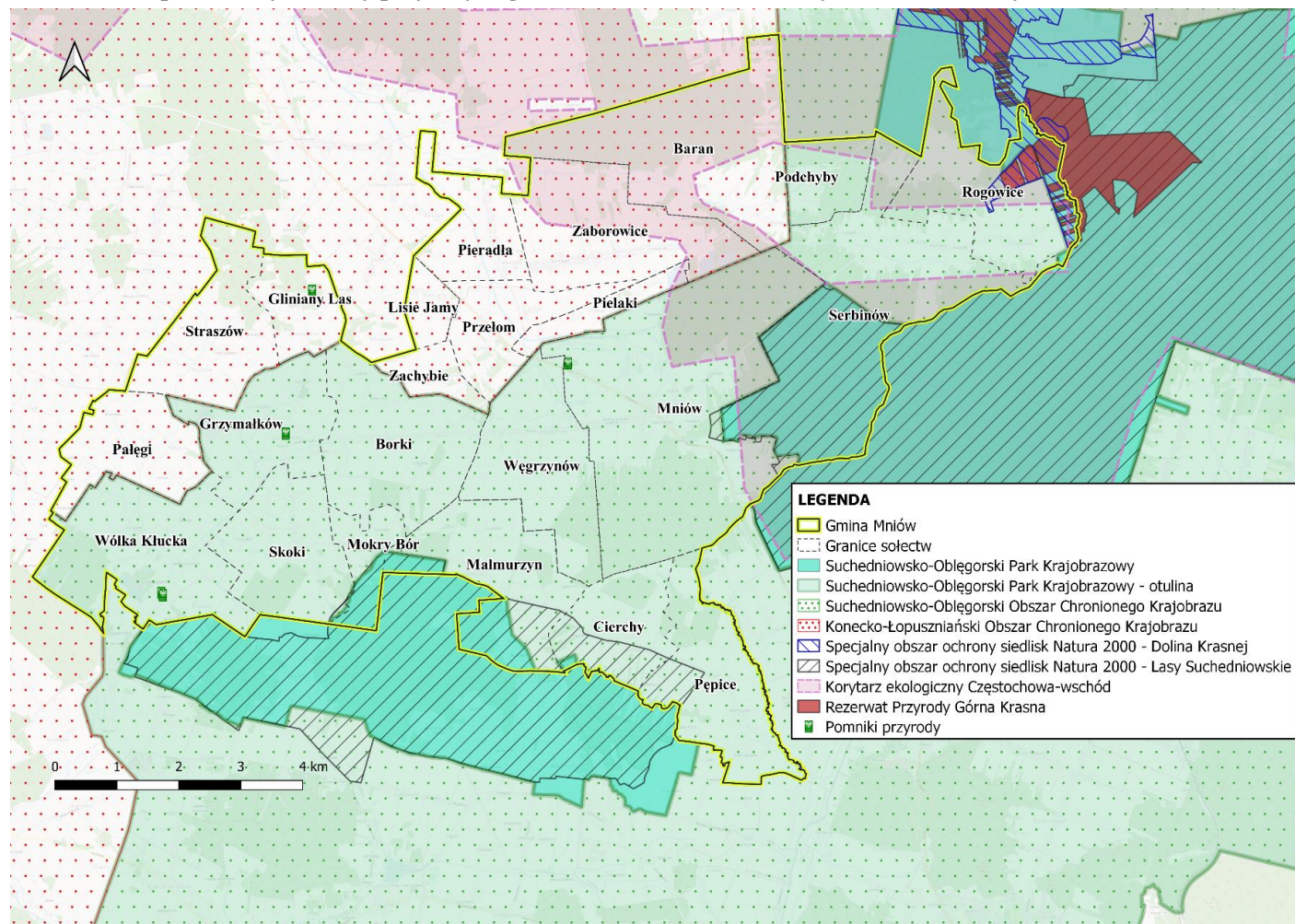
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 6

Mapa 7 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie świętokrzyskim w 2021 roku

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 71

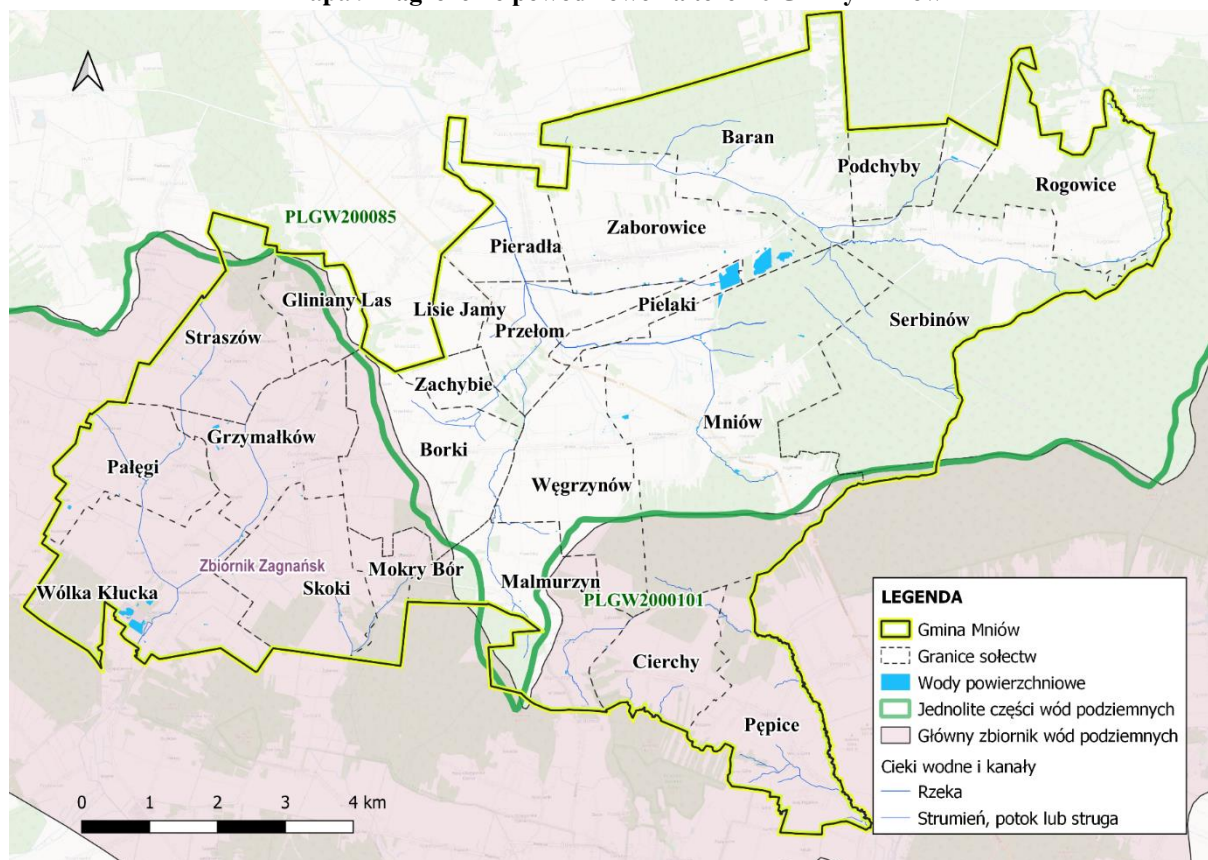
Mapa 8 Formy ochrony przyrody w granicach obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska na podkładzie openstreetmap.org

Analizując zagrożenie powodziowe, Gmina Mniów, a zatem również obszar rewitalizacji, usytuowany jest korzystnie, ponieważ nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią – mapa 9.

Mapa 9 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Mniów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Bazy Danych Geologicznych i Hydroportalu, isok.gov.pl

Na obszarze nie występują większe rzeki, które powodowałyby zagrożenie powodziowe. Według danych z programu ISOK (mapy.isok.gov.pl/imap/) na obszarze rewitalizacji nie wyznaczono obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.

W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Mniów oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej (spotkania, warsztaty dla różnych grup interesariuszy), zidentyfikowano **problemy i potencjały** w podziale na sfery tematyczne (tabela 3 i 4) oraz wynikające z nich **potrzeby** o różnym charakterze i skali oddziaływania dla dwóch wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.

Tabela 3 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego Podobszarze rewitalizacji I – sołectwo Grzymalków

Problemy	Potencjały
SFERA SPOŁECZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Malejąca liczba mieszkańców wyznaczonego podobszaru rewitalizacji. 2. Rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym. 3. Wskaźnik obciążenia demograficznego wyższy niż średnia dla gminy. 4. Ujemne saldo migracji. 5. Wyższy wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej niż średnia w gminie w 2021 roku. 6. Wyższy wskaźnik osób długotrwale bezrobotnych w 2021 w porównaniu do średniej dla gminy. 7. Wskaźniki udziału osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2021 r. wyższy niż średnia dla gminy. 8. Stosunkowo niski poziom nauczania – wartości dla gminy gorsze niż średnia dla powiatu, województwa i Polski. 9. Niedostateczna aktywność, integracja i zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne – brak organizacji pozarządowych. 10. Niedostatecznie rozwinięta oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego przez mieszkańców. 11. Niewystarczająca jakość i dostępność usług i przestrzeni publicznych dla osób niepełnosprawnych. 12. Niewystarczające w stosunku do rosnących potrzeb wsparcie osób starszych. 13. Brak miejsc dla dzieci w wieku do lat 3. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rosnąca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. 2. Wyższa niż średnio w gminie w 2021 r. liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. 3. Wyższy niż średnio w gminie w 2021 r. przyrost naturalny. 4. Aktywny udział mieszkańców w życiu publicznym – wyższa niż w powiecie, województwie i Polsce frekwencja w wyborach samorządowych.
SFERA GOSPODARCZA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w 2021 r. 2. Małe zróżnicowanie oferty handlu i usług. 3. Niewystarczająca przestrzeń oraz warunki techniczne do prowadzenia działalności handlowej. 4. Niskie kompetencje zawodowe mieszkańców, utrudniające zmianę miejsca zatrudnienia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON w 2021 r. 2. Koncentracja na podobszarach rewitalizacji obiektów usługowych, handlowych, produkcyjnych. 3. Korzystna lokalizacja i sąsiedztwo pod względem gospodarczym – położenie względem Kielc i przy głównych szlakach komunikacyjnych.
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bariery architektoniczne dla osób starszych oraz niepełnosprawnych w przestrzeniach publicznych i budynkach użyteczności publicznej. 2. Brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie przy ważnym szlaku komunikacyjnym: droga krajowa o znaczeniu międzyregionalnym nr 74 Kielce – Piotrków Trybunalski – Łódź. Dodatkowo gmina położona jest w pobliżu węzła komunikacyjnego Mniów,

<ol style="list-style-type: none"> 3. Brak i/lub zły stan techniczny infrastruktury komunalnej. 4. Niewystarczający i częściowo będący w złym stanie technicznym system oświetlenia ulicznego. 5. Brak budynków nowo oddanych do użytkowania na podobszarze w 2021 r. 	<p>dającego możliwość dogodnego połączenia z: Warszawą, Rzeszowem, Lublinem i Śląskiem.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Budowa drogi ekspresowej S74 skróci czas dojazdu do większych ośrodków miejskich i zwiększy atrakcyjność osiedleńczą obszaru.
SFERA TECHNICZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zły stan techniczny i niska efektywność energetyczna części budynków użyteczności publicznej. 2. Postępująca degradacja techniczna obiektów zabytkowych. 3. Potrzeby modernizacyjne i braki w wyposażeniu niektórych obiektów publicznych. 4. Niewystarczający i częściowo będący w złym stanie technicznym system oświetlenia ulicznego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obiekt zabytkowy wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Mniów.
SFERA ŚRODOWISKOWA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. 2. Niewystarczająca ilość terenów zieleni urządzonej. 3. Nieurządzone skwery, nieuporządkowana zieleń na niektórych terenach publicznych. 4. Przekroczenia poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM10 w województwie świętokrzyskim, w tym na obszarze rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyższy niż średnio w gminie udział budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej. 2. Położenie na terenach nie będących obszarami szczególnego zagrożenia powodzią.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 4 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego Podobszarze rewitalizacji II – sołectwo Mniów

Problemy	Potencjały
SFERA SPOŁECZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Malejąca liczba mieszkańców wyznaczonego podobszaru rewitalizacji. 2. Rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym na Podobszarze II. 3. Wyższy niż średnio w gminie w 2021 r. udział osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednocześnie niższym udziale osób w wieku przedprodukcyjnym na Podobszarze II. 4. Ujemne saldo migracji i ujemny przyrost naturalny. 5. Wyższy wskaźnik osób długotrwale bezrobotnych w 2021 w porównaniu do średniej dla gminy. 6. Wskaźniki udziału osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności, długotrwałej choroby 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Korzystny wskaźnik obciążenia demograficznego na Podobszarze II w porównaniu do średniej dla gminy. 2. Wyższy (mimo, że ujemny) niż średnio w gminie w 2021 r. przyrost naturalny. 3. Potencjał związany z kumulacją organizacji pozarządowych na Podobszarze II, które stanowi centrum Gminy. 4. Dostęp do istniejącej bazy obiektów opieki przedszkolnej. 5. Aktywny udział mieszkańców w życiu publicznym – wyższa niż w powiecie, województwie i Polsce frekwencja w wyborach samorządowych.

<p>a także bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i przemocy w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2021 r. wyższe niż średnie dla gminy.</p> <p>7. Stosunkowo niski poziom nauczania – wartości dla gminy gorsze niż średnia dla powiatu, województwa i Polski.</p> <p>8. Mniejszy kapitał społeczny ludzi młodych zamieszkujących na podobszarze rewitalizacji.</p> <p>9. Trudności w pozyskiwaniu środków finansowych przez organizacje pozarządowe oraz niewykorzystany potencjał tych organizacji.</p> <p>10. Niedostatecznie rozwinięta oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego przez mieszkańców.</p> <p>11. Niewystarczająca jakość i dostępność usług i przestrzeni publicznych dla osób niepełnosprawnych.</p> <p>12. Brak efektywnych partnerstw trójsektorowych.</p> <p>13. Niewystarczające w stosunku do rosnących potrzeb wsparcie osób starszych.</p> <p>14. Niewystarczająca liczba miejsc dla dzieci w wieku do lat 3.</p>	
SFERA GOSPODARCZA	
<p>1. Małe zróżnicowanie oferty handlu i usług.</p> <p>2. Niewystarczająca przestrzeń oraz warunki techniczne do prowadzenia działalności handlowej.</p> <p>3. Niskie kompetencje zawodowe mieszkańców, utrudniające zmianę miejsca zatrudnienia.</p>	<p>1. Przedsiębiorczość mieszkańców na obszarze rewitalizacji – na Podobszarze II liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób i liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 000 osób w 2021 r. wyższa niż średnia dla gminy.</p> <p>2. Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców zdecydowanie wyższa niż średnia dla gminy.</p> <p>3. Koncentracja na podobszarze rewitalizacji obiektów usługowych, handlowych, produkcyjnych.</p> <p>4. Korzystna lokalizacja i sąsiedztwo pod względem gospodarczym – położenie względem Kielc i przy głównych szlakach komunikacyjnych.</p>
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
<p>1. Bariery architektoniczne dla osób starszych oraz niepełnosprawnych w przestrzeniach publicznych i budynkach użyteczności publicznej.</p> <p>2. Brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych.</p> <p>3. Brak i/lub zły stan techniczny infrastruktury komunalnej.</p> <p>4. Niewystarczający i częściowo będący w złym stanie technicznym system oświetlenia ulicznego.</p>	<p>3. Położenie przy ważnym szlaku komunikacyjnym: droga krajowa o znaczeniu międzyregionalnym nr 74 Kielce – Piotrków Trybunalski – Łódź. Dodatkowo gmina położona jest w pobliżu węzła komunikacyjnego Mniów, dającego możliwość dogodnego połączenia z: Warszawą, Rzeszowem, Lublinem i Śląskiem.</p> <p>4. Lokalizacja funkcji centrotwórczych: licznych obiektów administracyjnych, ochrony zdrowia,</p>

<p>5. Niski poziom wykorzystania nowoczesnych technologii w administracji publicznej.</p>	<p>oświaty, usługowo-handlowych, kulturowych, religijnych, rekreacyjnych i innych.</p> <p>5. Budowa drogi ekspresowej S74 skróci czas dojazdu do większych ośrodków miejskich i zwiększy atrakcyjność osiedleńczą obszaru.</p>
<p>SFERA TECHNICZNA</p>	
<p>1. Zły stan techniczny i niska efektywność energetyczna części budynków użyteczności publicznej.</p> <p>2. Nieodpowiednie warunki techniczne części bazy sportowej i rekreacyjnej.</p> <p>3. Niewystarczające możliwości lokalowe w stosunku do potrzeb Gminnego Ośrodka Zdrowia w Mniowie.</p> <p>4. Potrzeby modernizacyjne i braki w wyposażeniu niektórych obiektów publicznych.</p> <p>5. Niewystarczający i częściowo będący w złym stanie technicznym system oświetlenia ulicznego.</p>	
<p>SFERA ŚRODOWISKOWA</p>	
<p>1. Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.</p> <p>2. Niewystarczająca ilość terenów zieleni urządzonej.</p> <p>3. Nieurządzone skwery, nieuporządkowana zieleń na niektórych terenach publicznych.</p> <p>4. Przekroczenia poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM10 w województwie świętokrzyskim, w tym na obszarze rewitalizacji.</p>	<p>1. Wyższy niż średnio w gminie udział budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej.</p> <p>2. Położenie na terenach nie będących obszarami szczególnego zagrożenia powodzią.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Po dokonaniu całościowej analizy **problemów** oraz **potencjałów** zidentyfikowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, poniżej wskazano **skalę i charakter zdiagnozowanych potrzeb**, które determinują zakres działań rewitalizacyjnych.

Zidentyfikowane potrzeby w zakresie przewyżczenia zjawisk kryzysowych w sferze społecznej to:

1. *Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji* – konieczne jest wsparcie rodzin dysfunkcyjnych, a także ogólnie rodzin zamieszkujących teren rewitalizacji oraz pozostałych mieszkańców poprzez stworzenie przestrzeni oraz systemu usług publicznych, który podniósłby ich aktywność społeczną oraz pozwoliłby na wzajemną integrację. Ważne w tym kontekście jest zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i rozszerzenie oferty kulturalnej i rekreacyjnej.
2. *Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji* – niezbędne jest budowanie wspólnoty aktywnych mieszkańców wokół dobra wspólnego, integrowanie społeczności, zachęcanie do działania w organizacjach pozarządowych i wspieranie tych organizacji, wzmacnianie

tożsamości lokalnej poprzez różne formy aktywności społecznej we współpracy z podmiotami czy instytucjami działającymi na obszarze rewitalizacji.

3. *Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem zamieszkujących na obszarze rewitalizacji* – niezbędne jest przerwanie procesu dziedziczenia patologii społecznych poprzez różnorodne i zindywidualizowane formy pracy zarówno z dorosłymi jak i dziećmi czy młodzieżą, m.in. poprzez indywidualne wsparcie, animację społeczną, profilaktykę społeczną czy środowiskowe formy wsparcia zapewniające organizację czasu wolnego.
4. *Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym* – niezbędne jest zwiększanie dostępności do usług opiekuńczych oraz organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego (zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych wydarzeń i spotkań integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, wycieczek itp.). Na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano wysoką skalę problemów społecznych oraz rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym, istnieje więc potrzeba realizacji działań mających na celu włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem.
5. *Podniesienie jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych* – istnieje potrzeba zapewnienia odpowiednich warunków technicznych, a także możliwości w zakresie kształcenia oraz samorozwoju w celu zwiększenia szans życiowych dzieci i młodzieży (m.in. kreowanie postaw przedsiębiorczych, wprowadzanie i rozwijanie nowych kierunków kształcenia, organizacja zajęć pozalekcyjnych i różnych form spędzania czasu wolnego). Ważne, aby zapewnić dzieciom i młodzieży wysokiej jakości warunki do nauki i rozwoju już od najmłodszych lat.
6. *Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji* – określono potrzeby w zakresie przeciwdziałania przestępczości i dewastacji mienia publicznego poprzez wzmocnienie więzi społecznych, zwiększenia poczucia tożsamości lokalnej, zamontowanie monitoringu, a także realizację profilaktycznych działań edukacyjnych we współpracy z Posterunkiem Policji w Mniowie (planowane przeniesienie). Istotne jest również dostosowanie infrastruktury drogowej do potrzeb użytkowników, szczególnie na trasach do szkół czy innych obiektów użyteczności publicznej. Ważne jest zapewnienie odpowiedniej jakości i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych, z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego.
7. *Przeciwdziałanie bezrobociu długotrwałemu i zwiększanie możliwości legalnego zatrudnienia* – potrzeba zapewnienia mieszkańcom lepszych warunków zatrudnienia (wyeliminowanie bezrobocia długotrwałego), a także mobilizacja i podnoszenie kwalifikacji poprzez programy realizowane we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej to:

1. *Zwiększenie i pobudzenie przedsiębiorczości, a także rozwój kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji* – istnieje potrzeba „ożywienia” gospodarczego na

terenie obszaru rewitalizacji, poprzez podjęcie kompleksowych działań inwestycyjnych w przestrzeni, tworzących odpowiednią bazę techniczną oraz wdrożenie programów ułatwiających podjęcie działalności gospodarczych przez mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz ograniczenie zamykania prowadzonych działalności.

2. *Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji* – niezbędne jest podjęcie działań związanych z zagospodarowaniem terenów oraz budynków na cele gospodarcze, przyczyniając się tym do wzrostu zamożności i przedsiębiorczości mieszkańców.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej to:

1. *Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji* – zauważa się szereg potrzeb związanych z poprawą estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa w ogólnodostępnych przestrzeniach publicznych dla wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej, m.in. poprzez tworzenie infrastruktury społecznej, elementów małej architektury, urządzeń i obiektów sportowych a także likwidowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych.
2. *Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i/lub zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej dla mieszkańców* – zdiagnozowano szeroki zakres potrzeb w zakresie uzupełnienia braków lub poprawy stanu technicznego podstawowej infrastruktury komunalnej, wpływającej na warunki i jakość zamieszkania czy prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji. Należy modernizować i uzupełniać istniejącą infrastrukturę w celu dostosowania jej do zmian demograficznych.
3. *Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego* – ze względu na planowany rozwój usług konieczna jest poprawa stanu technicznego i jakości ciągów pieszo-jezdnych. Umożliwi to bezpieczną komunikację i poprawi dostępność do tych obiektów. Ważne jest utworzenie infrastruktury przyjaznej mieszkańcom i środowisku.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze technicznej to:

1. *Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej* – zauważa się niedostateczne wykorzystanie istniejących już obiektów, ze względu na ich zły stan techniczny. W związku z tym konieczna jest ich przebudowa, modernizacja i adaptacja do nowych funkcji lub poprawy obecnego funkcjonowania, m.in. dostosowanie budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia do potrzeb pacjentów i pracowników, w tym szczególnie osób niepełnosprawnych.
2. *Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej* – należy podjąć działania mające na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego i przeciwdziałanie degradacji tych obiektów, m.in.: działania renowacyjne, modernizacyjne, służące ich zabezpieczeniu i adaptacji do pełnienia różnych funkcji na rzecz mieszkańców obszaru.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewycięzania zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej to:

1. *Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń powietrza* – zdiagnozowano konieczność podjęcia kompleksowych działań zmniejszających wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza w zakresie różnych projektów pozwalających na zastąpienie starych, nisko sprawnych urządzeń grzewczych, bardziej proekologicznymi rozwiązaniami dostarczającymi ciepło, a także zamontowanie instalacji odnawialnych źródeł energii. Ważne w tym kontekście jest również ograniczenie zużycia energii poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynków.
2. *Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców* – potrzebne są inicjatywy edukacyjne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie świadomości, postaw i zachowań ekologicznych przyczyniających się do ochrony środowiska naturalnego.

III. Część programowa

1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie całościowej analizy zjawisk kryzysowych i potencjałów oraz wskazanie czynników mających szczególne znaczenie z punktu widzenia rewitalizacji (tabela 3 i 4) pozwoliło określić strategiczne kierunki działań dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Mniów. Określono wizję (planowany efekt), misję oraz 2 cele rewitalizacji dla każdego z podobszarów, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli na wykonanie misji, a tym samym wyprowadzenie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji opracowany został w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jego elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek podobszarów rewitalizacji w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem zintegrowanej polityki terytorialnej, wokół której koncentrować się będą kompleksowe i partnerskie działania wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Na podstawie przeprowadzonej pogłębionej diagnozy, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz w wyniku wspólnej pracy warsztatowej interesariuszy rewitalizacji, sformułowano misję oraz wizję stanu wyznaczonych podobszarów po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji jako efekt przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych. Ze względu na to, iż obszar rewitalizacji został podzielony na podobszary misja, wizja oraz cele rewitalizacji zostały przedstawione dla każdego z podobszarów osobno. Uwzględniono przy tym cechy charakterystyczne danego podobszaru. Taki podział może być szansą na zaplanowanie różnorodnych działań rewitalizacyjnych, uzależnionych od specyfiki każdego z podobszarów i potrzeb na nim występujących.

Podobszar I rewitalizacji

WIZJA

Sołectwo Grzymałków bezpieczną i spójną przestrzenią, zapewniającą aktywnym mieszkańcom możliwości rozwoju oraz dobre warunki życia

MISJA REWITALIZACJI

Zapewnienie możliwości i warunków do rozwoju przedsiębiorczości i aktywności społecznej w celu poprawy jakości życia mieszkańców

Podobszar II rewitalizacji

WIZJA

Zrewitalizowany obszar sołectwa Mniów to centrum gminy, miejsce ożywione społecznie i gospodarczo, integrujące i aktywizujące lokalną społeczność

MISJA REWITALIZACJI

Tworzenie dla mieszkańców możliwości podnoszenia kompetencji i kwalifikacji oraz wspieranie ich integracji, przedsiębiorczości i aktywności społecznej

Wizje podobszarów rewitalizacji zawierają w sobie opis pożądanego stanu docelowego we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

W wymiarze *społecznym* na rewitalizowanym obszarze nastąpi poprawa warunków i jakości życia mieszkańców poprzez wspieranie organizacji pozarządowych, budowanie postaw przedsiębiorczości, wzmacnianie lokalnej tożsamości, poprawę dostępu do nowoczesnych i bezpiecznych obiektów użyteczności publicznej oraz funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni, przyczyniając się tym do aktywizacji i integracji społecznej, wspólnie działającej na korzyść obszaru rewitalizacji. Łączenie wsparcia społeczności z działaniami infrastrukturalnymi zniwelują zjawisko marginalizacji i wykluczenia społecznego, spowodowane problemami społecznymi, takimi jak niepełnosprawność czy podeszły wiek.

W wymiarze *gospodarczym* proces rewitalizacji przyczyni się w sposób bezpośredni do wzmocnienia przedsiębiorczości mieszkańców, a w sposób pośredni – do wzrostu inwestycji. Duże znaczenie będzie miało stworzenie warunków do pracy zdalnej, co nie tylko

przełoży się na wzrost możliwości pracy na lokalnym rynku pracy, ale też wzmocni potencjał osiedleńczy obszaru.

W wymiarze przestrzenno-funkcjonalnym po przeprowadzeniu kompleksowej rewitalizacji nastąpi zbudowanie spójnej i funkcjonalnej przestrzeni, która zostanie osiągnięta poprzez zagospodarowanie i ponowne nadanie funkcji terenom i obiektom publicznym na obszarze rewitalizacji – takich jak rekreacyjna, kulturowa, wypoczynkowa i sportowa. Ponadto przewiduje się poprawę warunków funkcjonowania układów komunikacyjnych.

W wymiarze *technicznym*, dzięki realizacji kompleksowych działań, zwiększy się dostępność wszystkich mieszkańców do podstawowych usług komunalnych, a także poprawiony zostanie stan techniczny (w tym efektywność energetyczna) zdegradowanych i częściowo nieużytkowanych budynków użyteczności publicznej, umożliwiając tym samym nadanie im nowej lub przywrócenie pierwotnej funkcji.

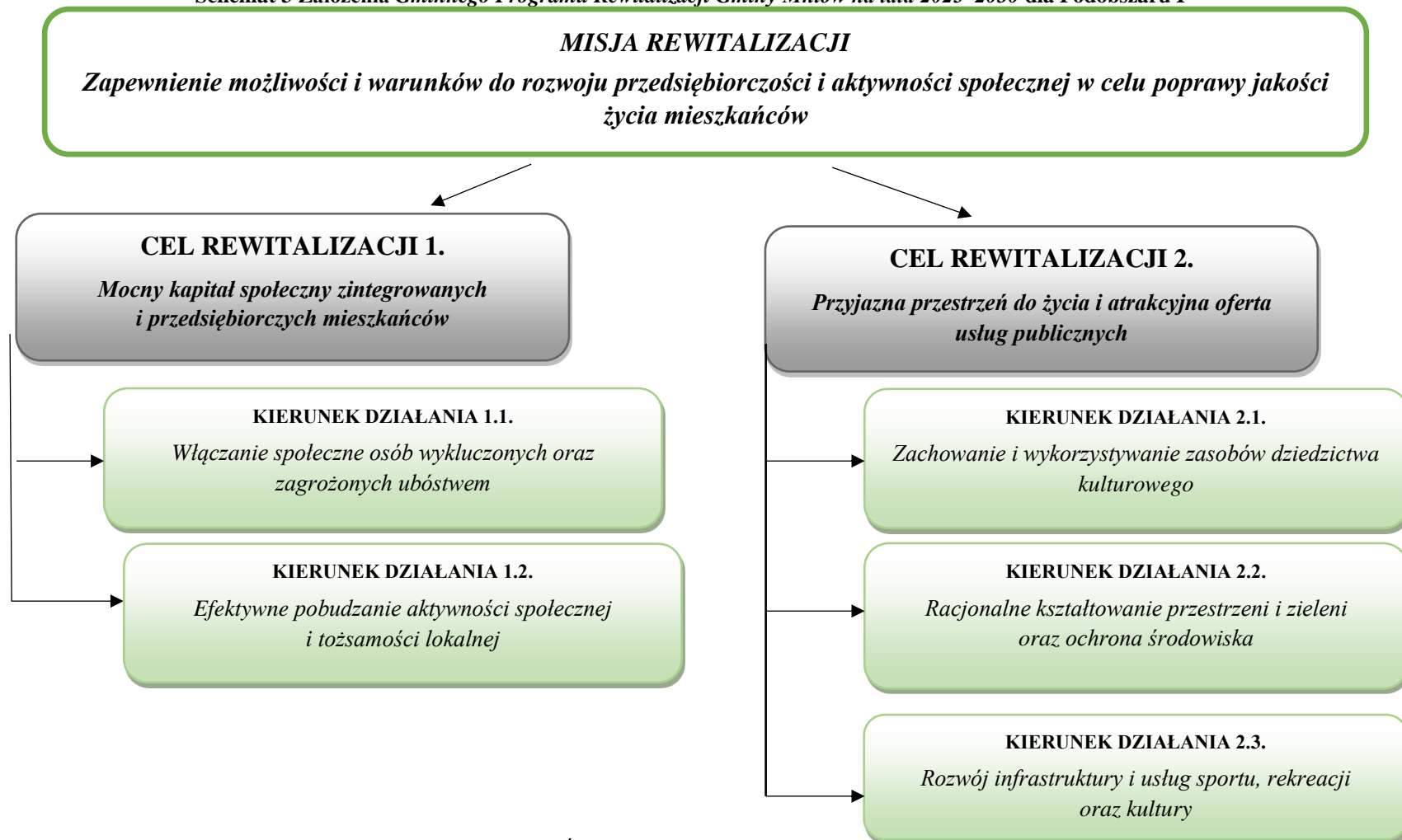
W wymiarze *środowiskowym* nastąpi poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń, a także zwiększenie powierzchni i uporządkowanie terenów zieleni urządzonej, które zwiększają komfort życia mieszkańców. Wszystkie działania, w tym te związane ściśle ze sferą techniczną i przestrzenną, będą uwzględniały zasady zrównoważonego rozwoju i będą się przyczyniać do realizacji wyzwań środowiskowych i klimatycznych. Projekty rewitalizacyjne będą realizowane z myślą o zachowaniu i rozwoju zielonej infrastruktury.

1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętych wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych na etapie diagnostycznym negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom (schemat 3 i 4).

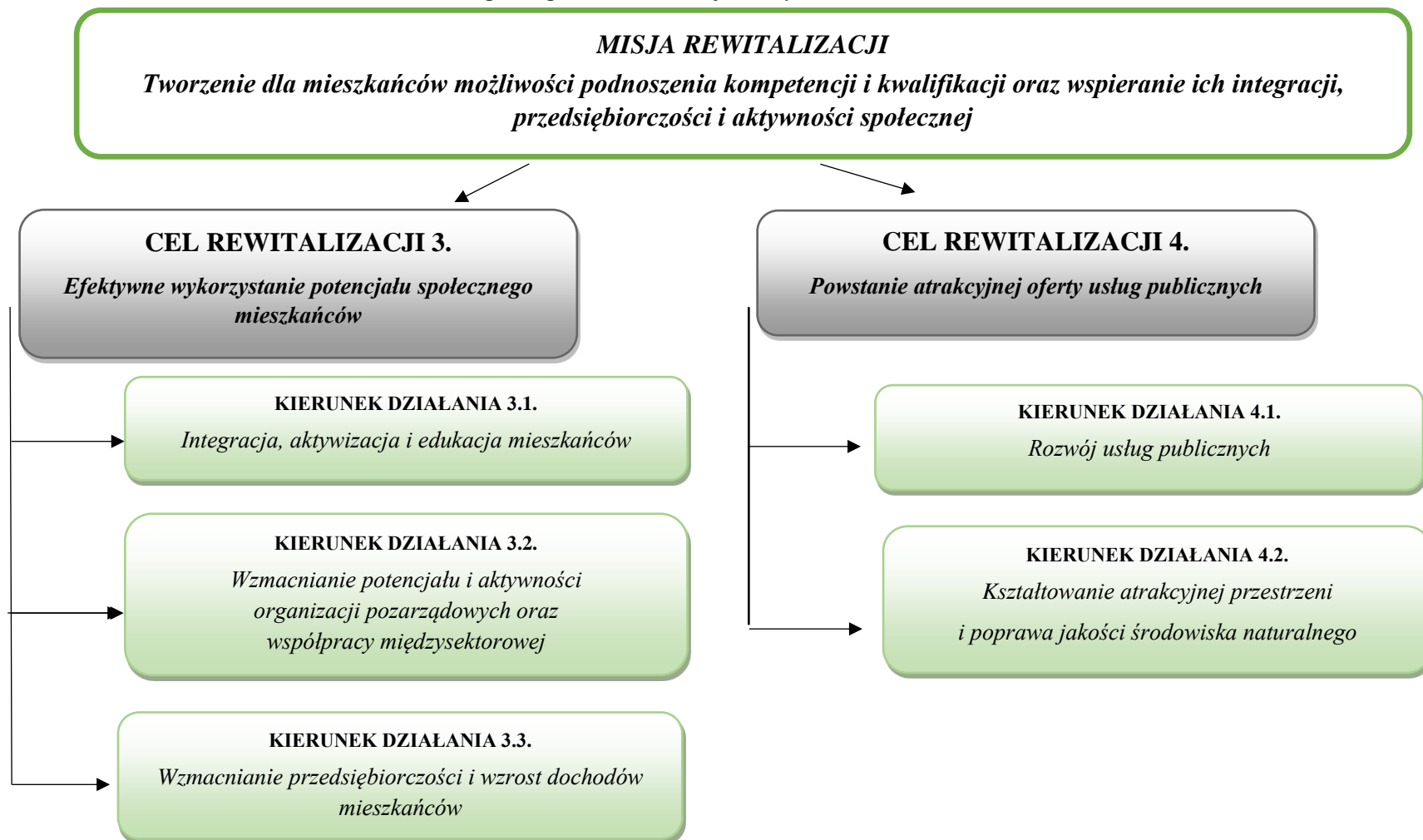
Cele rewitalizacji są kwantyfikowalne (wymierne) oraz adekwatne do wyników pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji, co zostało wskazane w tabeli 19 *Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030*, w której do poszczególnych celów przyporządkowano konkretne wskaźniki oddziaływania.

Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030 dla Podobszaru I

Źródło: Opracowanie własne

Schemat 4 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030 Podobszaru II

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk – Podobszar 1

Kierunek działań	Potrzeba rewitalizacyjna
<p>1.1. <i>Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem zamieszkujących na obszarze rewitalizacji; • Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym; • Podniesienie jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych; • Przeciwdziałanie bezrobociu długotrwałemu i zwiększanie możliwości legalnego zatrudnienia.
<p>1.2. <i>Efektywne pobudzanie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji; • Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji.
<p>2.1. <i>Zachowanie i wykorzystywanie zasobów dziedzictwa kulturowego</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej
<p>2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji; • Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji; • Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i/lub zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej dla mieszkańców; • Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego; • Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej; • Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń powietrza; • Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.
<p>2.3. <i>Rozwój infrastruktury i usług sportu, rekreacji oraz kultury</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej; • Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego;

Tabela 6 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk – Podobszar II

Kierunek działań	Potrzeba rewitalizacyjna
<p>3.1. <i>Integracja, aktywizacja i edukacja mieszkańców</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Podniesienie jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych; • Przeciwdziałanie bezrobociu długotrwałemu i zwiększenie możliwości legalnego zatrudnienia.
<p>3.2. <i>Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracja w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji
<p>3.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie i pobudzenie przedsiębiorczości, a także rozwój kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych na obszarze rewitalizacji.
<p>4.1. <i>Rozwój usług publicznych</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym; • Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i/lub zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej dla mieszkańców; • Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej.
<p>4.2. <i>Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni i poprawa jakości środowiska naturalnego</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji; • Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji; • Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego.

Źródło: Opracowanie własne

2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2023–2030

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030 złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz z charakterystyki pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały.

2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć

W wyniku prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji, a także w oparciu o zasadę partnerstwa oraz partycypacji społecznej, zdefiniowano i scharakteryzowano 5 projektów podstawowe, czyli takie, bez których realizacja celów dokumentu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Ponadto są to projekty kluczowe do powodzenia procesu rewitalizacji, ponieważ oddziałują kompleksowo na zidentyfikowane problemy we wszystkich sferach, a przede wszystkim w sferze społecznej. Główne założenia projektów przedstawiono w tabelach 7–11.

Tabela 7 Projekt podstawowy nr 1

Nazwa projektu	<i>Zwiększenie aktywności mieszkańców i włączenie społeczne poprzez zintegrowany rozwój społeczno-gospodarczy i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznych sołectwa Grzymałków</i>		
Lokalizacja	Podobszar I rewitalizacji	Okres realizacji	2024–2030
Szacowana wartość	15 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 / Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych / środki gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> rozbudowę obiektu Szkoły Podstawowej w Grzymałkowie o salę gimnastyczną, zagospodarowanie przestrzeni wokół szkoły (m.in. plac zabaw) niezbędne do rozwoju edukacji, rekreacji i sportu oraz podniesienia jakości nauczania na wyznaczonym obszarze; rozwój oferty kultury i możliwość rozwoju pasji poprzez rozbudowę Remizy OSP Grzymałków, dzięki której podniesie się poziom bezpieczeństwa, a także nastąpi rozwój funkcji integracyjnej i edukacyjnej (realizacja na jej terenie różnego rodzaju projektów „miękkich”, aktywizujących mieszkańców); zachowanie i udostępnienie zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez modernizację kościoła pw. Św. Michała Archanioła w Grzymałkowie – odrestaurowanie elementów zabytkowych, prace konserwatorsko-budowlane związane z rewaloryzacją kościoła, dostosowanie do pełnienia nowych funkcji – społecznej, rekreacyjnej oraz turystycznej; zwiększenie dostępu do usług medycznych – modernizacja i dostosowanie do rozszerzenia funkcji – filia Ośrodka Zdrowia Grzymałków; estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznych i poprawa estetyki obszaru. <p>Podczas projektowania i realizacji zakresów projektu nastąpi szczególna dbałość o zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochronę drzew. Projekt zostanie zrealizowany w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowania zewnętrznego.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Mniów, organizacje pozarządowe, ewentualni inni partnerzy		
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy podobszaru I rewitalizacji. Odbiorcami będą również wszyscy mieszkańcy gminy, odwiedzający, pracownicy instytucji publicznych.		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> w sferze społecznej: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 – poprzez aktywizację mieszkańców do działania na rzecz obszaru rewitalizacji, rozszerzenie oferty świadczonych usług społecznych, a także poprawę warunków przestrzeni publicznej oraz bezpieczeństwa publicznego. Wszelkie działania związane z poszerzeniem oferty kultury i rekreacji, przyczynią się do rozwiązania problemu niskiej aktywności, integracji oraz zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, a także niedostatecznie rozwiniętej oferty kultury i spędzania czasu wolnego. 		

	<p>2) w sferze gospodarczej: 1, 2,3 – realizacja projektu, szczególnie wpłynie na lepsze wykorzystanie przestrzeni do prowadzenia działalności gospodarczej oraz na przedsiębiorczość mieszkańców.</p> <p>3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1, 2, 3, 4, 5 – realizacja projektu wpłynie na zwiększenie spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru, rozwój funkcji rekreacyjnej. W wyniku realizacji projektu zlikwidowane zostaną bariery architektoniczne w obiektach i przestrzeniach publicznych. Wzrośnie atrakcyjność obszaru zarówno dla mieszkańców jak i odwiedzających, dzięki atrakcyjnej ofercie rekreacji, w tym funkcjonalnie i estetycznie zagospodarowanej przestrzeni.</p> <p>4) w sferze technicznej: 1, 2, 3, 4 – zwłaszcza poprzez efektywne wykorzystanie do celów społecznych i publicznych nieużytkowanych i zdegradowanych obiektów i przestrzeni oraz zwiększenie ich efektywności energetycznej i poprawę stanu infrastruktury drogowej oraz stanu małej architektury.</p> <p>5) w sferze środowiskowej: 2, 3 – działania związane z zagospodarowaniem przestrzeni przyczynią się do uporządkowania zieleni.</p> <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u> (tabela 3):</p> <p>1) w sferze społecznej: 1, 2, 4 – aktywni młodzi mieszkańcy oraz seniorzy mogą być uczestnikami projektu,</p> <p>2) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1, 2 – lokalizacja i infrastruktura dostępna na obszarze będą ważnym czynnikiem umożliwiającym realizację projektu.</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>CEL REWITALIZACJI 1. <i>Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. <i>Efektywne pobudzanie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej.</i></p> <p>CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. <i>Zachowanie i wykorzystywanie zasobów dziedzictwa kulturowego.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. <i>Rozwój infrastruktury i usług sportu, rekreacji oraz kultury.</i></p>

<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwój lokalnych podmiotów prowadzących działalność kulturalną; – podniesienie jakości infrastruktury kultury oraz zwiększanie dostępu do oferty kulturalnej; – wzrost uczestnictwa w kulturze; – poprawa stanu zachowania dziedzictwa, stanowiącego ważny potencjał rozwoju społeczności lokalnej; – rozwój oferty rekreacyjnej; – wzrost atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania, pracy i odpoczynku; – wsparcie i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych; – poprawa jakości życia mieszkańców. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]. – Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem [szt.] – Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]. – Liczba zabytków nieruchomości objętych wsparciem [szt.]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób odwiedzających obiekty objęte wsparciem [odwiedzający/rok].
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 2, 3, 4</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8 Projekt podstawowy nr 2

<p>Nazwa projektu</p>	<p>Sołectwo Mniów jako funkcjonalne i estetyczne centrum gminy, aktywizujące mieszkańców do podejmowania działań na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego</p>		
<p>Lokalizacja</p>	<p>Podobszar II rewitalizacji</p>	<p>Okres realizacji</p>	<p>2024–2030</p>
<p>Szacowana wartość</p>	<p>15 mln</p>	<p>Główne źródło finansowania</p>	<p>Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 / Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych / środki gminy</p>
<p>Zakres rzeczowy realizowanych zadań</p>	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) modernizację nawierzchni boiska trawiastego oraz trybun i oświetlenia w Kompleksie Sportowym w Mniowie; b) zwiększenie liczby miejsc świadczenia opieki dla dzieci do lat 3, poprzez utworzenie Klubu dziecięcego z Programu Maluch+ przy Szkole Podstawowej w Mniowie; c) poprawę systemu bezpieczeństwa na Podobszarze II rewitalizacji, poprzez przywrócenie Posterunku Policji w Mniowie oraz budowę i konsolidację systemu monitoringu wizyjnego; 		

	<p>d) modernizację i rozbudowę obiektów użyteczności publicznej m.in. budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Mniowie (ok. 2 mln zł);</p> <p>e) rozwój funkcji społecznej i mieszkaniowej, poprzez tworzenie możliwości rozbudowy i utworzenia drugiej linii zabudowy w sołectwie Mniów;</p> <p>f) poprawa estetyki i przestrzeni publicznych podobszaru do możliwości pełnienia nowych funkcji.</p> <p>g) dostosowanie obiektów i powierzchni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami;</p> <p>h) wsparcie przedsiębiorczości gospodarczej i społecznej poprzez cyfryzację życia publicznego: e-usługi w administracji, zdrowiu i kulturze;</p> <p>Podczas projektowania i realizacji zakresów projektu nastąpi szczególna dbałość o zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochronę drzew. Projekt zostanie zrealizowany w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowania zewnętrznego.</p>
<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Gmina Mniów, organizacje pozarządowe, ewentualni inni partnerzy</p>
<p>Grupy docelowe</p>	<p>Główną grupą docelową są mieszkańcy podobszaru II rewitalizacji. Odbiorcami są wszyscy mieszkańcy gminy, a także instytucje publiczne i przedsiębiorcy.</p>
<p>Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały</p>	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 4):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 – poprzez aktywizację mieszkańców do działania na rzecz obszaru rewitalizacji, rozszerzenie oferty świadczonych usług społecznych, a także poprawę warunków przestrzeni publicznej oraz bezpieczeństwa publicznego (przywrócenie komisariatu policji w Mniowie). Wszelkie działania związane z poszerzeniem oferty kultury, sportu i rekreacji, przyczynią się do rozwiązania problemu niskiej aktywności, integracji oraz zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, a także niedostatecznie rozwiniętej oferty kultury i spędzania czasu wolnego. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 2 – realizacja projektu, szczególnie wpłynie na lepsze wykorzystanie przestrzeni do prowadzenia działalności gospodarczej oraz na przedsiębiorczość mieszkańców. 3) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2, 3, 4, 5 – realizacja projektu wpłynie na zwiększenie spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru, rozwój funkcji rekreacyjnej. W wyniku realizacji projektu zlikwidowane zostaną bariery architektoniczne w obiektach i przestrzeniach publicznych. Wzrośnie atrakcyjność obszaru zarówno dla mieszkańców jak i odwiedzających, dzięki atrakcyjnej ofercie rekreacji, w tym funkcjonalnie i estetycznie zagospodarowanej przestrzeni. 4) <i>w sferze technicznej</i>: 1, 2, 3, 4, 5 – zwłaszcza poprzez efektywne wykorzystanie do celów społecznych i publicznych nieużytkowanych i zdegradowanych obiektów i przestrzeni oraz zwiększenie ich efektywności energetycznej i poprawę stanu infrastruktury drogowej oraz stanu małej architektury. 5) <i>w sferze środowiskowej</i>: 2, 3 – działania związane z zagospodarowaniem przestrzeni przyczynią się do uporządkowania zieleni. <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u> (tabela 4):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 3, 5 – aktywne organizacje pozarządowe i instytucje kultury mogą być realizatorami projektu.

	<p>2) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 2, 3 – lokalizacja i infrastruktura dostępna na obszarze będą ważnym czynnikiem umożliwiającym realizację projektu. Budowa drogi ekspresowej S74 przyczyni się do rozwoju funkcji osiedleńczej obszaru oraz rozwoju gospodarczego.</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>CEL REWITALIZACJI 3. <i>Efektywne wykorzystanie potencjału społecznego mieszkańców</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 3.1. <i>Integracja, aktywizacja i edukacja mieszkańców.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 3.2. <i>Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 3.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców</i> CEL REWITALIZACJI 4. <i>Powstanie atrakcyjnej oferty usług publicznych</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 4.1. <i>Rozwój usług publicznych</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 4.2. <i>Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni i poprawa jakości środowiska naturalnego</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwój oferty rekreacyjnej; – wzrost atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania, pracy i odpoczynku; – wsparcie i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych; – poprawa estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych; – likwidacja barier architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych; – zwiększona współpraca między władzami lokalnymi i partnerami społeczno-gospodarczymi; – poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego; – poprawa stanu technicznego i zwiększenie funkcjonalności budynków użyteczności publicznej; – aktywizacja mieszkańców; – poprawa jakości życia mieszkańców. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]. – Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób odwiedzających obiekty objęte wsparciem [odwiedzający/rok].
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 3, 4.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9 Projekt podstawowy nr 3

Nazwa projektu	Poprawa dostępu do infrastruktury na Podobszarze I		
Lokalizacja	Podobszar I	Okres realizacji	2024–2030
Szacowana wartość	10 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021–2027 / budżet gminy i ewentualnych partnerów
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> rozbudowę i modernizację infrastruktury wodno-kanalizacyjnej; podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego, w tym komunikacyjnego oraz spójne i funkcjonalne zagospodarowanie obiektów i przestrzeni, poprzez: <ul style="list-style-type: none"> poprawę i modernizację stanu dróg oraz budowę chodników dla pieszych, szczególnie w otoczeniu obiektów użyteczności publicznej, a także zwiększenie ogólnej powierzchni parkingów przy terenach i obiektach publicznych; rozbudowę oświetlenia ulicznego, w tym montaż energooszczędnych lamp; dostosowanie obiektów i powierzchni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami, w szczególności osób starszych; modernizację i wyposażenie istniejących placów zabaw i/lub budowę nowych placów zabaw, głównie w bezpośrednim sąsiedztwie funkcjonujących obiektów publicznych (np. przy Szkole Podstawowej) kompleksową i głęboką termomodernizację budynków mikro i małych przedsiębiorstw; przebudowę systemów grzewczych, instalację urządzeń OZE (w tym pomp ciepła), wdrożenie energooszczędnych technologii produkcji, odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, wprowadzenie systemów zarządzania energią; Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii; Usuwanie azbestu pozostałego do unieszkodliwienia. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Mniów, przedsiębiorcy prywatni i społeczni		
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy podobszaru rewitalizacji I. Odbiorcami są również wszyscy mieszkańcy gminy, a także instytucje publiczne i przedsiębiorcy.		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> w sferze społecznej: 1, 11, 12 – poprawa dostępu do infrastruktury komunalnej i społecznej, poprawa jakości stanu powietrza oraz wysokiej jakości środowisko i niezależność energetyczna przyczynią się do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej Podobszaru I. w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1, 2, 3, 4 – zwiększenie dostępu do infrastruktury komunalnej oraz działania z zakresu termomodernizacji przyczynią się do zwiększenia funkcjonalności oraz estetyki budynków mieszkalnych. w sferze technicznej: 1, 3 – projekt przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej budynków i poprawy stanu technicznego infrastruktury społecznej. 		

	<p>d) w sferze środowiskowej: 1, 4 – realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia niskiej emisji, zwiększy świadomość ekologiczną mieszkańców i ilość unieszkodliwionego azbestu.</p> <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego następujące potencjały (tabela 3):</p> <p>e) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 2 – projekt w dużej mierze dotyczy bezpośrednio budynków użyteczności publicznej oraz przestrzeni publicznej będących w zasobach gminy.</p> <p>f) w sferze środowiskowej: 1, 2 – projekt pozytywnie wpłynie na walory przyrodnicze i wzmocni ochronę oraz potencjał lokalnych zasobów środowiskowych.</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. <i>Rozwój infrastruktury i usług sportu, rekreacji oraz kultury</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych; – likwidacja barier architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych; – zwiększona współpraca między władzami lokalnymi i partnerami społeczno-gospodarczymi; – redukcja emisji szkodliwych substancji; – zmniejszenie kosztów zużycia energii; – wzrost kapitału i partycypacji społecznej, aktywizacji obywateli w transformację energetyczną oraz zwalczanie ubóstwa energetycznego; <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Przedsiębiorstwa objęte wsparciem [szt.]. – Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej [szt.]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych) [MWh/rok]. – Wytworzona energia odnawialna ogółem [MWh/rok].
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10 Projekt podstawowy nr 4

Nazwa projektu	Czyste środowisko i rozwój odnawialnych źródeł energii		
Lokalizacja	Podobszar II	Okres realizacji	2024–2030
Szacowana wartość	10 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021–2027 / budżet gminy i ewentualnych partnerów
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i redukcję emisji gazów cieplarnianych poprzez: <ol style="list-style-type: none"> a. kompleksową i głęboką termomodernizację budynków użyteczności publicznej, w m.in. Szkoły Podstawowej w Mniowie (ok. 5 mln zł) oraz Starej Szkoły w Mniowie (ok. 2,5 mln); b. poprawę jakości środowiska poprzez rozbudowę/budowę Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Mniowie c. kompleksową i głęboką termomodernizację budynków mikro i małych przedsiębiorstw; d. przebudowę systemów grzewczych, instalację urządzeń OZE (w tym pomp ciepła), wdrożenie energooszczędnych technologii produkcji, odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, wprowadzenie systemów zarządzania energią; e. działania promocyjne i edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym szczególnie edukacja, doradztwo w zakresie gospodarki niskoemisyjnej, promowanie oszczędności energii, gospodarki o obiegu zamkniętym i wykorzystania OZE. <p>Zakres działań, w odniesieniu do budynków, urządzeń technicznych lub instalacji i procesów technologicznych, będzie wynikał z audytów energetycznych.</p> 2. Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii. 3. Usuwanie azbestu pozostałego do unieszkodliwienia. 4. Działania mające na celu adaptację do zmian klimatu i zapobieganie ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, poprzez: <ol style="list-style-type: none"> a. rozwój różnych form małej retencji; b. zabezpieczenie potrzeb służb ratowniczych, w tym szczególnie OSP; 5. Rozwój zrównoważonej gospodarki wodno-kanalizacyjnej poprzez: <ol style="list-style-type: none"> a. rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz rozwój i modernizacja infrastruktury oczyszczania ścieków komunalnych. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Mniów, Gminny Zakład Usług Komunalnych w Mniowie, przedsiębiorcy prywatni i społeczni		
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami są wszyscy mieszkańcy gminy, a także instytucje publiczne i przedsiębiorcy.		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 4):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. w sferze społecznej: 1 – poprawa jakości stanu powietrza oraz wysokiej jakości środowiska i niezależność energetyczna przyczynią się do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej obszaru. 		

	<p>2. w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 3, 4, 6 – działania z zakresu termomodernizacji przyczynią się nie tylko do zwiększenia efektywności energetycznej budynków, ale też ich estetyki.</p> <p>3. w sferze technicznej: 1, 5, 6 – projekt przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej budynków.</p> <p>4. w sferze środowiskowej: 1, 4 – realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia niskiej emisji, zwiększy świadomość ekologiczną mieszkańców i ilość unieszkodliwionego azbestu.</p> <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego następujące potencjały (tabela 4):</p> <p>1. w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 2 – projekt w dużej mierze dotyczy bezpośrednio budynków użyteczności publicznej będących w zasobach gminy.</p> <p>2. w sferze środowiskowej: 1, 2 – projekt pozytywnie wpłynie na walory przyrodnicze i wzmocni ochronę oraz potencjał lokalnych zasobów środowiskowych.</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>CEL REWITALIZACJI 4. <i>Powstanie atrakcyjnej oferty usług publicznych</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 4.1. <i>Rozwój usług publicznych</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 4.2. <i>Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni i poprawa jakości środowiska naturalnego</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – redukcja emisji szkodliwych substancji; – zmniejszenie kosztów zużycia energii; – wzrost kapitału i partycypacji społecznej, aktywizacji obywateli w transformację energetyczną oraz zwalczanie ubóstwa energetycznego; – ograniczenie niedostatecznie oczyszczonych ścieków przedostających się do wód powierzchniowych i podziemnych. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Przedsiębiorstwa objęte wsparciem [szt.]. – Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej [szt.]. – Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej [szt.]. – Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof [szt.]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych) [MWh/rok]. – Wytworzona energia odnawialna ogółem [MWh/rok]. – Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem [osoby].
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 2, 5</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 11 Projekt podstawowy nr 5

Nazwa projektu	<i>Aktywna integracja i uczenie się przez całe życie szansą na lepszą przyszłość</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2024–2030
Szacowana wartość	2 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021–2027, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Projekt obejmuje działania mające na celu zapobieganie marginalizacji, włączenie społeczne oraz wspieranie uczenia się przez całe życie, poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działania edukacyjne z zakresu edukacji ekologicznej i przyrodniczej, a także tożsamości regionalnej, w szczególności uwrażliwiające na problem zmian klimatycznych i zagrożeń z nich wynikających. 2. Narzędzia oraz formy aktywnej integracji i pracy socjalnej, w szczególności: pracy socjalnej, prac społecznie użytecznych, usług aktywnej integracji, działań o charakterze środowiskowym (m.in. przygotowanie i wsparcie działań indywidualnych i programów środowiskowych, edukację społeczną i obywatelską, działania o charakterze integracyjnym). 3. Cyfryzację szkół, zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu i edukację w zakresie cyberbezpieczeństwa; 4. Realizację lokalnych inicjatyw edukacyjnych dla dorosłych, organizacja czasu osób starszych, klub seniora; 5. Organizację spotkań z doradcą zawodowym oraz psychologiem w celu pogłębienia wiedzy na temat m.in. własnych cech osobowościowych, mocnych i słabych stron, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych. Indywidualne i grupowe zajęcia z doradcą zawodowym umożliwiają określenie szkoleń zawodowych, które są zgodne z preferencjami oraz kwalifikacjami uczestników projektu z deficytowych zawodów na lokalnym rynku pracy. 6. Działania podejmowane w ramach aktywnego włączenia społecznego, dotyczące osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo, w celu poprawy ich funkcjonowania w społeczeństwie, jak również zwiększenia ich szans na zatrudnienie. 7. Rozwój kompetencji kluczowych i podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców, m.in. kursy, szkolenia i inne zajęcia. 8. Wspieranie budowania potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego. 9. Finansowanie/dofinansowanie miejsc dla dzieci w żłobkach, co umożliwi rodzicom powrót na rynek pracy. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Mniów, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy, szkoły z obszaru rewitalizacji.		
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym szczególnie osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osoby biernie zawodowo, dzieci i młodzież, organizacje pozarządowe. Ze względu na charakter projektu odbiorcami mogą być również mieszkańcy pozostałych obszarów gminy, w tym szczególnie obszaru zdegradowanego.		
Oddziaływanie projektu	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3 i 4):		

<p>na zdiagnozowane problemy i potencjały</p>	<p>1) <i>w sferze społecznej</i>– realizacja projektu przyczyni się do ograniczenia negatywnych konsekwencji problemów społecznych, zapobiegnia rozwarstwieniu społecznemu i zwiększy aktywność społeczną i zawodową mieszkańców.</p> <p>2) <i>w sferze gospodarczej</i> – wzrost kompetencji i kwalifikacji mieszkańców przyczyni się do wzrostu ich możliwości zatrudnienia, a w niektórych przypadkach może doprowadzić do wzrostu przedsiębiorczości.</p> <p>3) <i>w sferze środowiskowej</i> – projekt przyczyni się do wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców.</p> <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u> (tabela 3 i 4):</p> <p>1) <i>w sferze społecznej</i> – dzięki dostępności miejsc opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym, łatwiejsze będzie wejście na rynek pracy rodzicom, którzy podniosą swoje kompetencje i zdobędą kwalifikacje w projekcie.</p> <p>2) <i>w sferze gospodarczej</i> – współpraca wielosektorowa – mieszkańcy z wysokimi kwalifikacjami będą korzystać z potencjałów obszaru w sferze gospodarczej, w szczególności z rosnącej liczby nowo zakładanych przedsiębiorstw, a tym samym miejsc pracy.</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>CEL REWITALIZACJI 1. <i>Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. <i>Efektywne pobudzanie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej.</i></p> <p>CEL REWITALIZACJI 3. <i>Efektywne wykorzystanie potencjału społecznego mieszkańców</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 3.1. <i>Integracja, aktywizacja i edukacja mieszkańców.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 3.2. <i>Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 3.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców</i></p> <p>CEL REWITALIZACJI 4. <i>Powstanie atrakcyjnej oferty usług publicznych</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 4.1. <i>Rozwój usług publicznych</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – włączenie społeczne osób wykluczonych; – aktywizacja społeczna i zawodowa osób pozostających bez pracy; – poprawa jakości usług publicznych w zakresie edukacji na obszarze rewitalizacji; – wzrost partnerstw wielosektorowych. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób objętych wsparciem [osoby]. – Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie [osoby]. – Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie [osoby]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [osoby]. – Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu [osoby].

Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	1) Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 2, 3, 4
---	--

Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie projekty zostały zweryfikowane w trybie partycypacji społecznej. Pierwszym etapem było przeprowadzenie otwartego naboru pomysłów na projekty rewitalizacyjne, które można było składać do Urzędu Gminy za pomocą fiszek projektowych dostępnych na stronie internetowej gminy, na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w Urzędzie Gminy w Mniowie. Wszystkie założenia dokumentu i elementy projektów były konsultowane z różnymi grupami interesariuszy zarówno podczas otwartych spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami obszaru rewitalizacji jak i podczas posiedzeń Komitetu Rewitalizacji. Wszystkie powyżej wskazane i opisane projekty podstawowe, ze względu na zidentyfikowane w pogłębionej diagnozie obszaru problemy i potencjały (tabela 3 i 4), są kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji oraz osiągnięcia założonych celów w dążeniu do wizji obszaru (planowanego efektu). Tylko kompleksowe działania odnoszące się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, spowodują osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na sytuację kryzysową.

Ze względu na to, że wyznaczony obszar rewitalizacji posiada potencjały w postaci dogodnego położenia komunikacyjnego (budowa m.in. drogi ekspresowej S74) i istniejącej infrastruktury – ich wykorzystanie w działaniach rewitalizacyjnych przyczyni się do wzrostu dochodów mieszkańców całej gminy, a nie tylko obszaru rewitalizacji. Dzięki takiemu podejściu rewitalizacja jest niezbędnym elementem rozwoju gminy. Kompleksowe działania dotyczące rozwoju atrakcyjnej infrastruktury oraz świadczonych usług, spowodują wzrost atrakcyjności osiedleńczej oraz jakości życia mieszkańców. Szeroki zakres projektów polegających na aktywizacji i integracji różnych interesariuszy rewitalizacji spowoduje zwiększenie ich zaangażowania w sprawy lokalne. Zarówno działania inwestycyjne, jak i społeczne, realizowane przez podmioty z sektorów: społecznego, gospodarczego oraz publicznego, współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych, przyczynią się do osiągnięcia wizji obszarów.

Projekty „miękkie” będą dedykowane przede wszystkim mieszkańcom obszaru rewitalizacji, jednak ze względu na ich charakter obejmować mogą również pozostałych mieszkańców gminy (szczególnie z obszaru zdegradowanego). W ten sposób osoby zagrożone marginalizacją spoza obszaru rewitalizacji nie będą czuły się wykluczone z możliwości uzyskania pomocy i szersze będą efekty oddziaływania tych projektów. W przypadku braku pozyskania planowanych dofinansowań ze środków zewnętrznych dla projektów podstawowych alternatywnym źródłem finansowania dla ich realizacji będą środki własne gminy i partnerów (w zakresie możliwym do zrealizowania) oraz w niektórych przypadkach także środki krajowe, które powinny przyczynić się do przywrócenia i/lub nadawania nowych

funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, turystycznych lub rekreacyjnych obiektom i przestrzeniom publicznym.

W tabeli 12 przedstawione zostały potencjalne planowane i alternatywne źródła finansowania projektów podstawowych. Projekty podstawowe zaplanowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji obejmują współfinansowanie z różnych źródeł, w tym m.in. ze środków Unii Europejskiej, krajowych środków publicznych oraz środków gminy, warunkując konstrukcję ukierunkowaną na osiągnięcie zaplanowanych efektów założonych w dokumencie.

Tabela 12 Planowane źródła finansowania projektów podstawowych

Lp.	Nazwa projektu	Planowane źródło finansowania	Alternatywne źródło finansowania
1.	<i>Zwiększenie aktywności mieszkańców i włączenie społeczne poprzez zintegrowany rozwój społeczno-gospodarczy i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznych sołectwa Grzymałków</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027; - Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; - środki gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy na lata 2021–2027 (w zakresie cyfryzacji); – Krajowy Plan Odbudowy; – Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg; – Środki prywatne; – Inne.
2.	<i>Sołectwo Mniów jako funkcjonalne i estetyczne centrum gminy, aktywizujące mieszkańców do podejmowania działań na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027; - Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; - środki gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> – Krajowy Plan Odbudowy; – Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg; – Środki prywatne; – Inne.
3.	<i>Poprawa dostępu do infrastruktury na Podobszarze I</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021–2027; - budżet gminy i ewentualnych partnerów; - Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Krajowy Plan Odbudowy; – Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg; – Środki prywatne; – Inne.
4.	<i>Czyste środowisko i rozwój odnawialnych źródeł energii</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021–2027; - budżet gminy i ewentualnych partnerów. 	<ul style="list-style-type: none"> – Krajowy Plan Odbudowy; – Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg; – Środki prywatne; – Inne.
5.	<i>Aktywna integracja i uczenie się przez całe życie szansą na lepszą przyszłość</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021–2027 	<ul style="list-style-type: none"> – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy na lata 2021–2027 (w zakresie cyfryzacji); – Krajowy Plan Odbudowy;

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030

		- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 / budżet gminy i ewentualnych partnerów	<ul style="list-style-type: none">– Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg;– Środki prywatne;– Inne.
--	--	--	---

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Uzupełnieniem listy podstawowych projektów rewitalizacyjnych jest charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tabela 13), realizujących określone kierunki działań, które mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wzmacniają one zaplanowane efekty procesu rewitalizacji w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Tabela 13 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Charakterystyka tematyczna przedsięwzięcia	Powiązanie z celami rewitalizacji i kierunkami działań
1.	<i>Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców</i>	Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje organizację i rozszerzenie oferty działań sportowych i rekreacyjnych (szczególnie w obiektach/przestrzeniach rewitalizowanych) na rzecz społeczności lokalnej poprzez podjęcie współpracy z klubami sportowymi oraz instytucjami/podmiotami działającymi na rzecz promowania zdrowego i aktywnego trybu życia oraz włączenia różnych grup społecznych do regularnej aktywności fizycznej. W ramach działań przewidziane zostaną m.in. zajęcia sportowe dla uczniów z elementami gimnastyki, treningi gry w piłkę dla dzieci i młodzieży w Kompleksie Sportowym.	CEL 1. Kierunek działania 1.2. CEL 3. Kierunek działania 3.1..
2.	<i>Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i przedsiębiorstw na terenie całej gminy</i>	Przedsięwzięcie obejmuje kompleksową termomodernizację budynków przedsiębiorstw i budynków użyteczności publicznej, która umożliwi zmniejszenie zużycia energii, obniży koszty użytkowania budynków i poprawi estetykę przestrzeni publicznej oraz przyczyni się do zmniejszenia ilości substancji niebezpiecznych tj. azbestu.	Cel 2. Kierunek działania 2.2. CEL 4. Kierunek działania 4.2.
3.	<i>Organizacja ponadregionalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych</i>	Realizacja ponadlokalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych, imprez kulturalnych na podobszarach rewitalizacji, wsparcie i promocja aktywnych form wypoczynku i rekreacji.	CEL 3. Kierunek działania 3.1. Kierunek działania 3.2.
4.	<i>Tworzenie infrastruktury i usług dostosowanych do zmian demograficznych</i>	Przedsięwzięcie obejmuje ogół działań związanych z dostosowaniem usług i infrastruktury do potrzeb osób starszych (starzejące się społeczeństwo – Domu Seniora, Dzielne Domy Opieki), ale też rodzin z dziećmi (m.in. pikniki rodzinne, festyny).	CEL 4. Kierunek działania 4.1.
5.	<i>Tworzenie infrastruktury społecznej, zdrowotnej i opiekuńczej</i>	Zakres tematyczny przedsięwzięcia dotyczy przede wszystkim działań na rzecz deinstytucjonalizacji opieki nad osobami niesamodzielnymi poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad ww. osobami (w tym osobami starszymi), obejmujący: 1) Tworzenie miejsc świadczenia usług opiekuńczych w formie usług świadczonych w społeczności lokalnej w nowych jak i istniejących placówkach zapewniających opiekę dzienną, w tym osób starszych, niepełnosprawnych, chorych. 2) Rozwój i poprawa dostępności do usług asystenckich, opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, m.in. usług asystenta osoby niepełnosprawnej, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, usług opieki wytchnieniowej.	CEL 1. Kierunek działania 1.1. CEL3. Kierunek działania 3.1.

6.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej</i>	Przedsięwzięcie polega na budowie oraz modernizacji, przebudowie i/lub remoncie wraz z wyposażeniem istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji (w tym dostosowanie do potrzeb sportu osób niepełnosprawnych). Zakres dotyczy: sal sportowych (sal gimnastycznych, siłowni), boisk sportowych oraz terenowych urządzeń sportowych, kompleksów lub urządzeń lekkoatletycznych, kortów tenisowych itp. oraz zaplecza szatniowo-sanitarnego dla ww. obiektów.	CEL 2. Kierunek działania 2.3 CEL 3. Kierunek działania 3.1.
7.	<i>Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)</i>	W ramach przedsięwzięcia przewiduje się prowadzenie kampanii informacyjnych, doradztwa indywidualnego i grupowego związanego z możliwościami zewnętrznego finansowania projektów na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej. Ponadto planuje się nawiązanie ścisłej współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie wsparcia merytoryczno-finansowego mieszkańców planujących założyć lub rozwinąć swoją działalność (w szczególności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji). Ważnym elementem będzie również wdrożenie systemu wsparcia merytorycznego związanego z powstawaniem podmiotów ekonomii społecznej.	CEL 3. Kierunek działania 3.3.
8.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę, rozbudowę i modernizację istniejącej infrastruktury szkolnej szczebla podstawowego i wyposażenie lub doposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni (szczególnie matematycznych i przyrodniczych) w szkołach podstawowych; rozwój infrastruktury przedszkolnej w zakresie wyrównania dostępu do ww. usług. Wsparcie edukacji przedszkolnej oraz dzieci w wieku do lat 3 na terenie sołectw Grzymałków oraz Mniów.	CEL 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3. CEL 3. Kierunek działania 3.1 Kierunek działania 3.2
9.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej</i>	Przedsięwzięcie dotyczy rozwoju e-administracji-oraz informacji sektora publicznego, zasobów nauki i kultury w zakresie m.in.: 1) budowy systemów teleinformatycznych wraz z niezbędną infrastrukturą dla potrzeb elektronicznego obiegu dokumentów; 2) budowy szeroko dostępnych dla obywateli regionalnych platform umożliwiających dostęp przez Internet do usług publicznych; 3) budowy teleinformatycznych systemów komunikacji (podpis elektroniczny, elektroniczna pieczęć oraz inne sposoby uwierzytelniania form elektronicznych); 4) tworzenia, rozwijania rejestrów publicznych, w tym systemów informacji przestrzennej; 5) budowy, przebudowy lub zakupu systemów zapewniających bezpieczeństwo przechowywania danych cyfrowych;	Cel. 1 Kierunek działania 1.1 Cel 4. Kierunek działania 4.1

		6) budowy, przebudowy lub zakupu systemów teleinformatycznych służących digitalizacji zasobów, w tym kulturowych lub naukowych, będących w posiadaniu instytucji publicznych, a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu do tych zasobów w postaci cyfrowej.	
--	--	---	--

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030 ma charakter kompleksowy, dlatego że podczas programowania działań rewitalizacyjnych zastosowano mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji. W odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu osiągnięcia efektu synergii w oddziaływaniu na obszar rewitalizacji, zapewniona została ich komplementarność w różnych wymiarach, tj. przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wszystkie projekty zawarte w dokumencie realizowane będą na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, w miejscowościach centralnych gminy – Mniowie i Grzymałkowie, gdzie zlokalizowane są funkcje centrotwórcze. Spowoduje to, że zasięg ich oddziaływania będzie znacznie większy i efektywniejszy z punktu widzenia interesariuszy rewitalizacji. Część z zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ze względu na charakter działań, obejmie teren całej gminy, ponieważ tylko poprzez większą skalę zadań, szczególnie w sferze społecznej, można uzyskać założone efekty w postaci rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji widocznego na całym jego obszarze i uniknięcie wybiórczości inwestycji. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na obszarze rewitalizacji, a także poza obszarem, wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem. Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i społeczne, które zapobiegą prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, w tym konfliktów międzyludzkich i „dziedziczenia biedy”. Dostępność do powstałej infrastruktury oraz działań społecznych i kulturalnych dla wszystkich użytkowników zamieszkujących dany teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji korzystać będą wszyscy mieszkańcy, bez względu na sytuację materialną. Taka sytuacja przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i integracji społeczności lokalnej przy korzystaniu ze wspólnych zasobów i walorów przestrzennych, a także kapitału społecznego.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe oraz uzupełniające zawarte w dokumencie stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane we wszystkich sferach zróżnicowane problemy i wykorzystują potencjały lokalne wyznaczonego obszaru rewitalizacji w zakresie kapitału społecznego, wysokiego poziomu przedsiębiorczości oraz korzystnego położenia przy istotnym szlaku komunikacyjnym. Wykazane to zostało w powiązaniu każdego projektu

podstawowego ze zdiagnozowanymi problemami. Dzięki temu wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia uzupełniające są komplementarne w oddziaływaniu całościowym na obszar rewitalizacji w aspekcie społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Takie podejście ma przeciwdziałać fragmentaryzacji działań koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru, które w tym przypadku spowodowane są głównie kumulacją wykluczenia społecznego oraz wysokim poziomem bezrobocia długotrwałego. W związku z tym wykonana została pogłębiona analiza i diagnoza wyznaczonych Podobszarów rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym, która zawarta jest w II części niniejszego dokumentu. Konieczne jest również określenie pożądanego stanu do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dlatego została określona wizja (planowany efekt rewitalizacji), uwzględniająca uwarunkowania i zasoby wewnętrzne dla dwóch Podobszarów. Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór poświadanych wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń dokumentu.

Komplementarność problemowa wykazana została w tabeli 14, gdzie przedstawione zostały potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele i kierunki działań oraz projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające w każdej sferze. Poszczególne projekty realizują konkretne cele rewitalizacji i kierunki działań. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty są powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, rozwiązując zidentyfikowane problemy (zawarte w tabeli 3 i 4).

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych płaszczyznach będą brane pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić koordynację tematyczną i organizacyjno-techniczną działań administracji samorządowej. Ponadto ważne jest, że proces rewitalizacji realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych zarówno na szczeblu lokalnym, jak i powiatowym, regionalnym, krajowym czy europejskim, co zostało wykazane w rozdziale 2 części I dokumentu.

Tabela 14 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi

SFERA	POTRZEBA REWITALIZACYJNA	CEL REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁANIA	PROJEKTY PODSTAWOWE	PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE
SPOLECZNA	<i>Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1. 1.2.	1, 3, 4, 5	1, 3, 4, 5, 6, 7
		Cel rewitalizacji 2	2.3.		
	<i>Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.2.	1, 3, 5	1, 3, 6
		Cel rewitalizacji 3	3.2.	2, 4, 5	1, 3, 4, 5, 6, 7
	<i>Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem zamieszkujących na obszarach rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1. 1.2.	1, 5	1, 3, 4, 5, 6, 7, 9
		Cel rewitalizacji 3	3.1.	2, 5	1, 3, 4, 5, 6, 7, 9
	<i>Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	1, 5	4, 5
		Cel rewitalizacji 3	3.1.	2, 5	4, 5
	<i>Podniesienie jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	5	4, 5
	<i>Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	2, 4, 5	-
	<i>Przeciwdziałanie bezrobociu długotrwałemu i zwiększanie możliwości legalnego zatrudnienia</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	1, 3, 5	1, 3, 5
		Cel rewitalizacji 3	3.1.	2, 4, 5	1, 3, 5

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030

GOSPODARCZA	<i>Zwiększenie i pobudzenie przedsiębiorczości, a także rozwój kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 3	3.1. 3.3.	2, 5	2, 9
	<i>Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 3	3.1. 3.3.	2, 5	2, 9
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	<i>Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.2.	1	4, 5, 6, 7, 8
		Cel rewitalizacji 2	2.2.		
		Cel rewitalizacji 4	4.2.	2, 4	4, 5, 6, 7, 8
	<i>Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i/lub zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej dla mieszkańców</i>	Cel rewitalizacji 4	4.2	3, 4	-
	<i>Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2	1	-
		Cel rewitalizacji 3	3.2.	2	
TECHNICZNA	<i>Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej</i>	Cel rewitalizacji 2	2.3.	1	2, 4, 5, 6, 8, 9
		Cel rewitalizacji 4	4.1	2	
	<i>Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej</i>	Cel rewitalizacji 2	2.1.	1	-

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030

ŚRODOWISKOWA	<i>Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń powietrza</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	1, 3, 5	2
		Cel rewitalizacji 4	4.2.	2, 4, 5	
	<i>Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	1, 3, 5	
		Cel rewitalizacji 4	4.2.	2, 4, 5	

Źródło: Opracowanie własne

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji. Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Mniów przy pomocy pracowników Referatu Gospodarki Komunalnej, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Budownictwa. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu Gminy Mniów, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy. W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego ww. wydziału, wszyscy kierownicy referatów i pracownicy Urzędu oraz kierownicy jednostek organizacyjnych zobowiązani są do ścisłej współpracy i udzielania niezbędnych informacji.

Wdrażanie założeń rewitalizacji w ramach struktur organizacyjnych Urzędu przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w proces wdrażania będą włączani również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji realizujących zaplanowane projekty.

Jako organ opiniodawczo-doradczy Wójta Gminy Mniów, powołany został Komitet Rewitalizacji. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem nr 52/2023 Wójta Gminy Mniów z dnia 14.07.2023 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030* (po przeprowadzeniu właściwej procedury wynikającej z ustawy o rewitalizacji).

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W Gminnym Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2014–2020, a także komplementarnymi projektami społecznymi planowanymi do wdrażania w ramach polityki spójności 2021–2027. Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji w oddziaływaniu na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze.

W okresie programowania UE na lata 2014–2020 samorząd gminy zrealizował wiele projektów z naciskiem na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej lub na podniesienie poziomu życia mieszkańców. Na terenie wyznaczonego w poprzednim okresie programowania obszaru rewitalizacji został zrealizowany Projekt *Szansa na rozwój - rewitalizacja miejscowości Mniów – Etap II*. Można uznać to za początek działań rewitalizacyjnych. Tym samym stanowią one podstawę do jego kontynuacji lub/i rozwinięcia w ramach obecnej perspektywy finansowej na lata 2021–2027 w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz w wyniku realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030*. Planuje się ich rozwinięcie, szczególnie w zakresie podnoszenia wiedzy i kompetencji mieszkańców, a co za tym idzie – ich przedsiębiorczości oraz poziomu życia.

Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych przez Gminę Mniów, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mniowie obejmujących swym zasięgiem wyznaczone

podobszary rewitalizacji i/lub mających na niego wpływ społeczno-gospodarczy przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15 Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Mniów

Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z EU [zł]	Źródło Finansowania
<i>Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Mniów - budowa kanalizacji sieciowej w miejscowości Grzymalków, Skoki, Zaborowice, Baran, Chyby, Podchyby, Serbinów i Rogowice</i>	Gmina Mniów	22 556 766,82	12 553 760,84	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 4.3
<i>Szansa na rozwój - rewitalizacja miejscowości Mniów – II etap</i>	Gmina Mniów	7 547 443,82	3 936 043,53	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 6.5; Program Operacyjny Polski Ład
<i>Wzrost efektywności energetycznej poprzez wymianę oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Mniów</i>	Gmina Mniów	2 709 378,81	2 156 079,24	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 3.4
<i>Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Mniów</i>	Gmina Mniów	1 844 526,97	1 130 342,77	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 3.3
<i>Termomodernizacja budynków Szkoły podstawowej w Zaborowicach oraz Szkoły Podstawowej w Grzymalkowie</i>	Gmina Mniów	4 333 868,04	3 633 501,83	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 3.3
<i>Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Mniów - budowa kanalizacji poza aglomeracją Mniów w miejscowości Mniów, Grzymalków i Skoki oraz budowa wodociągu</i>	Gmina Mniów	3 743 926,81	-	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

<i>Nowa jakość dróg gminnych Gminy Mniów - etap 1. Przebudowa dróg gminnych w miejscowościach Baran, Zaborowice, Stachura, Przecinka, Straszów, Sośnina, Gliniany Las</i>	Gmina Mniów	1 083 279,51	-	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
<i>Nowa jakość dróg gminnych Gminy Mniów - etap 2. Przebudowa dróg gminnych w miejscowościach Borki, Gliniany Las, Malmurzyn, Mniów, Mokry Bór, Olszyna</i>	Gmina Mniów	401 278,13	-	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
<i>Nowa jakość dróg gminnych Gminy Mniów - etap 3. Przebudowa dróg gminnych w miejscowościach Borki, Grzymalków, Mniów, Zachybie</i>	Gmina Mniów	388 254,08	-	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
<i>Przebudowa drogi gminnej Nr 348015 T Straszów – Sośnina – Gliniany Las - etap 2</i>	Gmina Mniów	160 684,18		Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
<i>Dzienne ośrodki wsparcia w Gminie Mniów</i>	Gmina Mniów/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mniowie	680 748,31	578 608,31	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020
<i>KAŻDY MOŻE BYĆ AKTYWNY ZAWODOWO - kompleksowy program wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z Gminy Mniów</i>	Gmina Mniów/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mniowie/ Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach	649 973,31	552 453,31	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędy Gminy Mniów oraz portalu Ministerstwa Rozwoju – Mapa Dotacji UE, mapadotacji.gov.pl

Przeprowadzona analiza wykazała, że przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich latach mają swoją ciągłość i kontynuację w aktualnym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań na wyznaczonym obszarze pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej, dzięki czemu proces rewitalizacji wzmocni ich efektywność i skuteczność.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach

Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w rozdziale 3 części III, dotyczącym szacunkowych ram finansowych programu, gdzie na poziomie poszczególnych przedsięwzięć określono szacowaną ogólną wartość projektu w podziale na publiczne i prywatne źródła finansowania.

Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych) następuje integracja finansowa zaplanowanych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

Poszczególne projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające realizują konkretne cele rewitalizacji i kierunki działań. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty są powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, rozwiązując zidentyfikowane problemy.

3. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Zestawienie dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 16.

Tabela 16 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych

	Nazwa dokumentu	Nawiązanie GPR do zapisów dokumentu strategicznego i planistycznego ⁸
POZIOM MIĘDZYNARODOWY I KRAJOWY		
1.	Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	<p><i>Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju</i>, przyjęta w 2015 r. przez 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.</p> <p>Analiza spójności dokumentów strategicznych z Agendą ONZ 2030 stanowi swego rodzaju novum w polskiej polityce rozwoju. Zobowiązanie do realizacji Agendy jest dobrowolne i nie umocowane w instrumentach finansowych, z których mogłaby korzystać Polska lub polskie regiony. Niemniej układ celów Agendy wyznacza uniwersalny, globalny model zrównoważonego rozwoju, a sygnatariusze Agendy, w tym Polska, solidarnie zobowiązali się do aktywnej realizacji i monitorowania jej postępu.</p> <p>Założenia niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji wpisują się w większość celów wskazanych w Agendzie, przy czym największa spójność występuje pomiędzy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Celem 1 GPR <i>Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców</i>, a następującymi celami Agendy: 1 <i>Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie</i>, 3 <i>Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt</i>, 4 <i>Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie</i>, 8 <i>Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich</i>; 2. Celem 2 GPR <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych</i>, a następującymi celami Agendy: 6 <i>Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnym</i>, 7 <i>Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie</i>, 13 <i>Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich</i>

⁸ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

		<p>skutkom i 15 Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.</p> <p>3. Celem 3 GPR Efektywne wykorzystanie potencjału społecznego mieszkańców, a następującymi celami Agendy: 1 Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie, 4 Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie, 8 Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, 16 Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu.</p> <p>4. Celem 4 GPR Powstanie atrakcyjnej oferty usług publicznych, a następującymi celami Agendy: 4 Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie, 7 Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie, 13 Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, 15 Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.</p>
<p>2.</p>	<p>Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021–2027 w Polsce</p>	<p>Umowa Partnerstwa określa strategiczne kierunki programowania i ustalenia dotyczące skutecznego i efektywnego korzystania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2027 r. Dokument ten zawiera 6 celów, są to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej; • Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa; • Lepiej połączona Europa; • Europa o silniejszym wymiarze społecznym; • Europa bliżej obywateli; • Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków. <p>Proces rewitalizacji wpisuje się wprost w cel polityki 5 „Europa bliżej obywateli”: szczególnym rodzajem działań podejmowanych w ramach CP5 będzie kontynuacja procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Wspierane będą kompleksowe, zintegrowane działania na rzecz: lokalnej społeczności i gospodarki, ładu przestrzennego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. W Umowie Partnerstwa określono oczekiwane rezultaty interwencji w ramach poszczególnych celów. Jednym z rezultatów przewidzianych w ramach CP5 jest przyczynienie się działań związanych z rewitalizacją: do zmniejszenia problemów społecznych i gospodarczych w obszarach zdegradowanych wyznaczonych do rewitalizacji.</p>

		<p><i>Realizacja celu poprawi także bezpieczeństwo przestrzeni publicznych i zdolności samorządu lokalnego do współpracy w zakresie polityki bezpieczeństwa oraz reagowania na różnego rodzaju zagrożenia w przestrzeni publicznej.</i></p> <p>Wszystkie założone cele i kierunki działań w niniejszym GPR są spójne i zgodne z zapisami Umowy Partnerstwa i wpisują się szczególnie w Cel Polityki 5.</p>
3.	<p>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030</p>	<p>Głównym celem <i>Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030</i> (SOR) jest: <i>tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.</i> Cel ten uwypukla zatem aspekty związane z jakością życia i dobrobytem ludności, stawiając wymiar społeczny na pierwszym miejscu.</p> <p>Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia SOR, w które bezpośrednio lub pośrednio wpisują się założenia niniejszego GPR:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cel szczegółowy I <i>Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną</i> – spójność z celem 1 GPR, w tym szczególnie z kierunkiem działania 1.3. <i>Wzmocnienie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców;</i> 2. Cel szczegółowy II <i>Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</i> – spójność z celem 1 GPR, w tym szczególnie z kierunkiem działania 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i>
4.	<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</p>	<p><i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</i> (KSRR) jest dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r. i jest on w pełni komplementarny do zapisów SOR w wymiarze terytorialnym. KSRR przewiduje realizację trzech głównych celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;</i> - <i>Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;</i> - <i>Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych.</i> <p>W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR <i>Gminny Program Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030</i> wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami szczegółowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 1.4. <i>Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych;</i> – 1.5. <i>Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów;</i> – 2.1. <i>Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego;</i> – 2.2. <i>Wsparcie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym;</i> – 3.2. <i>Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym;</i> – 3.3. <i>Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.</i> <p>Samo opracowanie i wdrażanie zapisów GPR jest już spójne z założeniami KSRR 2030, w myśl celu 1.4. <i>Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.</i> Rewitalizacja jako proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, wykorzystywana jest do zapewnienia spójności terytorialnej i wyrównywania szans obszarów borykających się z problemami rozwojowymi.</p>

5.	<p>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej</p>	<p>W systemie dokumentów strategicznych <i>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej</i> (PEP2030) stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów SOR. W związku z powyższym, cel główny PEP2030, tj. <i>Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców</i>, został przeniesiony wprost z SOR. Cele szczegółowe zostały doprecyzowane i określone w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska:</p> <p><i>Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;</i></p> <p><i>Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;</i></p> <p><i>Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.</i></p> <p>Na cele te w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiada w szczególności Cel 2. GPR: <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych</i>, kierunek działań 2.1. <i>Zachowanie i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego</i> oraz kierunek działania 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i></p>
6.	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</p>	<p>GPR wykazuje spójność ze wszystkimi celami <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy 1: <i>Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;</i> – Cel szczegółowy 2: <i>Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;</i> – Cel szczegółowy 3: <i>Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.</i> <p>Cel główny <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i> stanowi <i>wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków</i>, co w sposób bezpośredni wiąże się także z wizjami przyjętymi w GPR dla dwóch podobszarów, które obrazuje obszar rewitalizacji w przyszłości jako bezpieczne miejsce dobrej jakości życia aktywnych mieszkańców. Oba dokumenty kładą nacisk na rozwój kultury i budowanie tożsamości. W <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego</i> przyjęto, że digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie zbiorów dziedzictwa kulturowego za pomocą Internetu należą do najważniejszych przedsięwzięć prowadzących do rozwoju kultury cyfrowej w Polsce.</p>
POZIOM REGIONALNY I SUBREGIONALNY		
7.	<p>Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+</p>	<p>Wizja Strategii: Świętokrzyskie w 2030 roku to ambitny region o atrakcyjnym wizerunku:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wnoszący coraz większy wkład w rozwój gospodarczy, społeczny i kulturowy Polski i Europy, - szanujący i dbający o swoje dziedzictwo kulturowe i środowisko naturalne, - będący dobrym miejscem do życia, pracy i rozwoju. <p>Misją jest: Samorząd Województwa Świętokrzyskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzy przestrzeń współdziałania, pozwalającą na wykorzystanie potencjału mieszkańców i przedsiębiorców regionu dla budowania wspólnoty o wysokim kapitale społecznym i rosnącej zdolności konkurencyjnej, - uzyskuje konsensus w regionie wokół najważniejszych celów strategicznych i przedsięwzięć, służących modernizacji i transformacji ścieżki rozwoju województwa,

		<p>- pozyskuje kapitał stymulujący rozwój regionu, obejmujący publiczne środki finansowe (od wspólnotowych po lokalne), środki prywatne (w tym nowe inwestycje zewnętrzne).</p> <p>Rewitalizacja w gminie Mniów jest szczególnie spójna z następującymi elementami struktury celów Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+:</p> <p>Cel strategiczny 3. Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi.</p> <p>Cel operacyjny 3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu.</p> <p>Kluczowe kierunki działań 3.3.4. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.</p> <p>W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę, że jednym z kierunków rewitalizacji są: 1.2 <i>Efektywne pobudzanie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej</i>, 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska</i>, 3.1. <i>Integracja, aktywizacja i edukacja mieszkańców</i>, 4.2. <i>Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni i poprawa jakości środowiska naturalnego</i>.</p>
8.	<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego</p>	<p>W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego (PZPWŚ) wskazano misję, która brzmi: Wzmocnienie spójności terytorialnej regionu oraz konkurencyjności jego struktur funkcjonalnych drogą poprawy dostępności komunikacyjnej, zwiększenia wpływu miast na sąsiadujące obszary wiejskie, a także ułatwienia dostępu społeczeństwa do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług.</p> <p>W Planie tym wymieniono nadrzędne priorytety zagospodarowania przestrzennego. Te, w które wpisują się założenia niniejszego GPR, to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymagania ładu przestrzennego, urbanistyki i architektury, - walory architektoniczne i krajobrazowe, - wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także wymagania osób niepełnosprawnych, - wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury.
9.	<p>Strategia Rozwoju Powiatu Kieleckiego do roku 2030</p>	<p>W <i>Strategii Rozwoju Powiatu Kieleckiego do roku 2030</i> określono 5 celów strategicznych, a w ramach nich łącznie 36 celów operacyjnych.</p> <p>Te, z którymi najmocniej korelują założenia GPR, to:</p> <p>Cel strategiczny 1. <i>Poprawa warunków i komfortu życia oraz pracy mieszkańców powiatu kieleckiego</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel operacyjny 1.1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego – wzmocnienie działalności organizacji pozarządowych; - Cel operacyjny 1.2. Zwiększenie udziału seniorów w życiu społecznym; - Cel operacyjny 1.7. Dostosowanie przestrzeni dla osób z niepełnosprawnością; - Cel operacyjny 1.10. Poprawa wydolności rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i przemocą w rodzinie; - Cel operacyjny 1.13. Wzmacnianie polityki prorodzinnej na terenie Powiatu; - Cel operacyjny 1.14. Kontynuacja aktywności kulturalnej na terenie Powiatu; - Cel operacyjny 1.17. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców Powiatu; - Cel operacyjny 1.18. Aktywizacja zawodowa mieszkańców Powiatu; <p>Cel strategiczny 2. <i>Zwiększony stopień wykorzystania gospodarczego Powiatu.:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel operacyjny 2.1. <i>Poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości na terenie Powiatu;</i> - Cel operacyjny 2.6. Wzrost aktywności zawodowej osób bezrobotnych;

		<ul style="list-style-type: none"> - Cel operacyjny 2.7. Atrakcyjny wizerunek Powiatu, jako miejsca prowadzenia aktywności gospodarczej i zamieszkania. <p>Cel strategiczny 3. <i>Dobry stan utrzymania infrastruktury technicznej liniowej i punktowej Powiatu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel operacyjny 3.3. Rozwinięta sieć ścieżek pieszko-rowerowych na terenie Powiatu; - Cel operacyjny 3.6. Zwiększenie stopnia wykorzystania OZE n budynkach użyteczności publicznej. <p>Cel strategiczny 5. <i>Utrzymany dobry stan zachowania środowiska</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel operacyjny 5.1. Poprawa stanu jakości środowiska - Cel operacyjny 5.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. <p>Zarówno <i>Strategia Rozwoju Powiatu Kieleckiego do roku 2030</i>, jak i <i>Gminny Program Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030</i> kładą nacisk na silną wspólnotę mieszkańców, wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców, a także zapewnienie czystego i zdrowego środowiska naturalnego.</p>
POZIOM LOKALNY		
10.	<i>Strategia Rozwoju Gminy Mniów na lata 2014-2024</i>	<p>Wizja: <i>Gmina Mniów to aktywny lokalny ośrodek gospodarczy i kulturalny oraz bezpieczne i ekologiczne miejsce do życia i rozwoju mieszkańców, traktujących gminę jak swój dom;</i></p> <p>Misja: <i>Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju gminy, zapewniającego poprawę warunków życia mieszkańców poprzez sprawne i efektywne zarządzanie lokalnymi zasobami, stymulowanie rozwoju gospodarczego, dbałość o ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz stałe podnoszenie standardu usług publicznych.</i></p> <p>W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, w Strategii sformułowano wizję, misję, trzy cele strategiczne i osiem celów operacyjnych. Do celów operacyjnych zostały przyporządkowane programy priorytetowe wyznaczające obszary, w ramach których będą realizowane działania.</p> <p>W ramach Strategii określono 44 działania, a więc takich, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane, gdyż są priorytetowe i ich efekty bezpośrednio przełożą się na założone cele. Działania te przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zmniejszą bariery rozwojowe i wzmocnią lokalny potencjał.</p>
11.	<i>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Mniów na lata 2018–2023</i>	<p>Misja: <i>Gmina Mniów jako miejsce przyjazne mieszkańcom, gdzie dzięki efektywnej pomocy jednostek administracji samorządowej zmniejszyła się liczba osób wymagających pomocy</i></p> <p>Cele rewitalizacji są spójne z celami strategii, przy czym najmocniej korelują z następującymi:</p> <p>Cel strategiczny 1. Zapobieganie bezrobociu i ubóstwu poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego;</p> <p>Cel strategiczny 2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców;</p> <p>Cel strategiczny 3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych oraz seniorów;</p> <p>Cel strategiczny 4. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych;</p> <p>Cel strategiczny 5. Wsparcie rodziny odpowiedzią na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie</p> <p>Zarówno <i>Strategia</i> jak i <i>GPR</i> kładą nacisk na zapobieganie marginalizacji, włączenie społeczne oraz wzrost dostępności i jakości usług społecznych.</p>

		<p>Oba dokumenty mają na celu wyprowadzenie mieszkańców ze zdiagnozowanej sytuacji kryzysowej.</p> <p>Obecnie trwają prace nad stworzeniem nowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Mniów.</p>
12.	<p>Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Mniów na lata 2022-2025</p>	<p>Głównym celem Programu jest: ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych, używania innych środków psychoaktywnych oraz skutków wynikających z uzależnień behawioralnych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy Mniów, podejmowanie działań zmierzających do zmiany struktury spożycia i wzorów używania napojów alkoholowych oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.</p> <p>Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą m.in. na integrację społeczną i zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji, zwiększanie współpracy międzysektorowej, w tym wspieranie organizacji pozarządowych, a także zapobieganie wykluczeniu społecznemu, co w dużej mierze przyczynić się może do osiągnięcia celów założonych w Programie.</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategicznych i planistycznych

*Strategia Rozwoju Gminy Mniów na lata 2014-2024*⁹ wykazuje analizę potencjału rozwojowego Gminy Mniów w podziale na następujące kapitały: ludzki i społeczny, jakości życia, atrakcyjności inwestycyjnej, kultury i wizerunku, techniczny i infrastruktury publicznej, instytucjonalno-demokratyczny, źródeł finansowania. W każdym kapitale zdiagnozowano słabe strony, której odpowiadają zidentyfikowanym problemom na wyznaczonych obszarach rewitalizacji. Główne zidentyfikowane słabe strony na terenie gminy to: „niskie możliwości zatrudnienia na terenie gminy”; „wykryte bezrobocie w gospodarstwach rolnych”; „migracja młodych ludzi za pracą”; „spadająca liczba dzieci”; „brak żłobków i opieki nad dzieckiem do lat 3”; „mały poziom formalnej działalności gospodarczej”; „zabytki zniszczone i niedoinwestowane np. zabytkowy kościół w Grzymałkowie”; „brak zaangażowania i niskie wykorzystanie osób starszych”.

Obszar rewitalizacji, ze względu na występowanie na nim czynników o różnym charakterze, które powodują sytuację kryzysową, a także ze względu na jego potencjał rozwojowy i znaczenie dla całej gminy został wyznaczony w części zamieszkałej sołectwa Grzymałków oraz Mniów. W Strategii określono 3 cele strategiczne:

- I. Wspieranie rozwoju gospodarczego gminy;
- II. Utrzymanie i rozwój infrastruktury technicznej i społecznej;
- III. Budowa kapitału ludzkiego i społecznego.

Realizacja celów przyczyni się do osiągnięcia stanu określonego w wizji przedstawionej w Strategii, tj. „Gmina Mniów to aktywny lokalny ośrodek gospodarczy i kulturalny oraz bezpieczne i ekologiczne miejsce do życia i rozwoju mieszkańców, traktujących gminę jak swój dom”. Założenia GPR wpisują się w tę wizję oraz we wszystkie wskazane powyżej cele, przy czym najbardziej spójne ze sobą są:

⁹ Strategia przyjęta Uchwałą Nr 47/XLIII/14 Rady Gminy w Mniowie z dnia 19 września 2014 roku.

- cel strategiczny I. Strategii *Wspieranie rozwoju gospodarczego gminy* jest spójny z kierunkiem działania 3.3. *Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców*;
- cel strategiczny II. Strategii *Utrzymanie i rozwój infrastruktury technicznej i społecznej* jest spójny z kierunkiem działania 2.3. *Rozwój infrastruktury i usług sportu i rekreacji oraz kultury* oraz kierunkiem działania 4.2. *Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska*;
- cel strategiczny III. Strategii *Budowa kapitału ludzkiego i społecznego* jest spójny z kierunkiem działania 1.1. *Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem*, kierunkiem działania 1.2. *Efektywne pobudzanie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej* oraz kierunkiem działania 3.1. *Integracja, aktywizacja i edukacja mieszkańców*.

Wszystkie przedstawione założenia dokumentów strategicznych i planistycznych gminy są powiązane z opracowanym Gminnym Programem Rewitalizacji, szczególnie w sferze społecznej, poprzez rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz potencjały jakie posiada obszar rewitalizacji.

4. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030* obejmują projekty podstawowe, które wynikają z planów projektowych gminy, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji planujących ich realizację na obszarze rewitalizacji lub poza wyznaczonym obszarem, ale wpływających na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2021–2027 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej).

Ze względu na charakterystykę tematyczną projektów uzupełniających realizowanych w systemie ciągłym, a tym samym brak możliwości dokładnego oszacowania ich całkowitych wartości, ramy finansowe z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania podane zostały szacunkowo. Ramy finansowe dokumentu przedstawiono w tabeli 17.

Tabela 17 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030

Lp.	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Całkowita wartość projektu (w mln zł)	Środki publiczne					Środki prywatne	Środki z innych źródeł
			Środki budżetu gminy	Środki UE			Krajowe środki publiczne		
				EFRR	EFS+	FS			
PROJEKTY PODSTAWOWE									
1.	<i>Zwiększenie aktywności mieszkańców i włączenie społeczne poprzez zintegrowany rozwój społeczno-gospodarczy i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznych sołectwa Grzymalków</i>	15,0	0,5	12,0	-	-	1,0	1,0	0,5
2.	<i>Sołectwo Mniów jako funkcjonalne i estetyczne centrum gminy, aktywizujące mieszkańców do podejmowania działań na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego</i>	15,0	0,5	12,0	-	-	1,0	1,0	0,5
3.	<i>Poprawa dostępu do infrastruktury na Podobszarze I</i>	10,0	0,5	8,0	-	-	0,5	0,5	0,5
4.	<i>Czyste środowisko i rozwój odnawialnych źródeł energii</i>	10,0	0,5	8,0	-	-	0,5	0,5	0,5
5.	<i>Aktywna integracja i uczenie się przez całe życie szansą na lepszą przyszłość</i>	2,0	0,1	-	1,5	-	0,2	0,2	-
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE									
1.	<i>Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców</i>	2,0	0,5	-	0,5	0,5	0,5	-	-
2.	<i>Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i przedsiębiorstw na terenie całej gminy</i>	4,0	0,5	3,0	-	-	0,5	-	-
3.	<i>Organizacja ponadregionalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych</i>	1,0	0,2	-	0,2	0,2	0,2	0,2	-
4.	<i>Tworzenie infrastruktury i usług dostosowanych do zmian demograficznych</i>	1,0	0,2	0,2	-	0,2	0,2	0,2	-
5.	<i>Tworzenie infrastruktury społecznej, zdrowotnej i opiekuńczej</i>	3,0	0,6	2,2	-	-	0,2	-	-

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030

6.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej</i>	5,0	1,0	1,0	1,5	-	-	1,0	0,5
7.	<i>Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)</i>	2,0	0,6	2,2	-	-	0,2	-	-
8.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego</i>	2,0	0,6	2,2	-	-	0,2	-	-
9.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej</i>	3,0	0,6	2,2	-	-	0,2	-	-
SUMA PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH		52	2,1	40	1,5	0	3,2	3,2	2,0
SUMA PROJEKTÓW UZUPEŁNIAJĄCYCH		23	4,8	13	2,2	0,9	2,2	1,4	0,5
SUMA		75	6,9	53	3,7	0,9	5,4	4,6	2,5

Źródło: Opracowanie własne

IV. Część wdrożeniowa

1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponad kadencyjnym, określającym cele i plany działań rewitalizacyjnych na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o efektywności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system zarządzania. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Mniów przy pomocy pracowników Referatu Gospodarki Komunalnej, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Budownictwa w Urzędzie Gminy Mniów. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu Gminy Mniów, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy. W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego ww. referatu, wszyscy kierownicy i pracownicy Urzędu Gminy Mniów oraz kierownicy jednostek organizacyjnych zobowiązani będą do ścisłej współpracy i udzielania niezbędnych informacji.

Wdrażanie założeń rewitalizacji w ramach struktur organizacyjnych Urzędu, przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w proces wdrażania będą włączani również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji realizujących zaplanowane projekty.

Dodatkowo Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Budownictwa odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Wójtem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek Urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Mniów Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Gminy.

Referat Gospodarki Komunalnej, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Budownictwa w ramach wykonywanych zadań będzie ściśle współpracował z Komitetem Rewitalizacji, powołanym jako organ opiniotwórczo-doradczy Wójta Gminy Mniów w zakresie rewitalizacji i partnerami projektów rewitalizacyjnych. Będzie również odpowiadał za obsługę techniczną i organizacyjną Komitetu Rewitalizacji. Głównym zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie nadzór nad efektywnością i jakością oraz postępem w realizacji określonych projektów, a tym samym celów GPR poprzez opiniowanie dokumentów i inicjatyw związanych z rewitalizacją.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej, to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi, będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z Funduszy Europejskich dla Świętokrzyskiego na lata 2021–2027 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie, realizowane przede wszystkim na poziomie Komitetu Rewitalizacji.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współdziałaniu finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa (w tym np. publiczno-prywatnego).

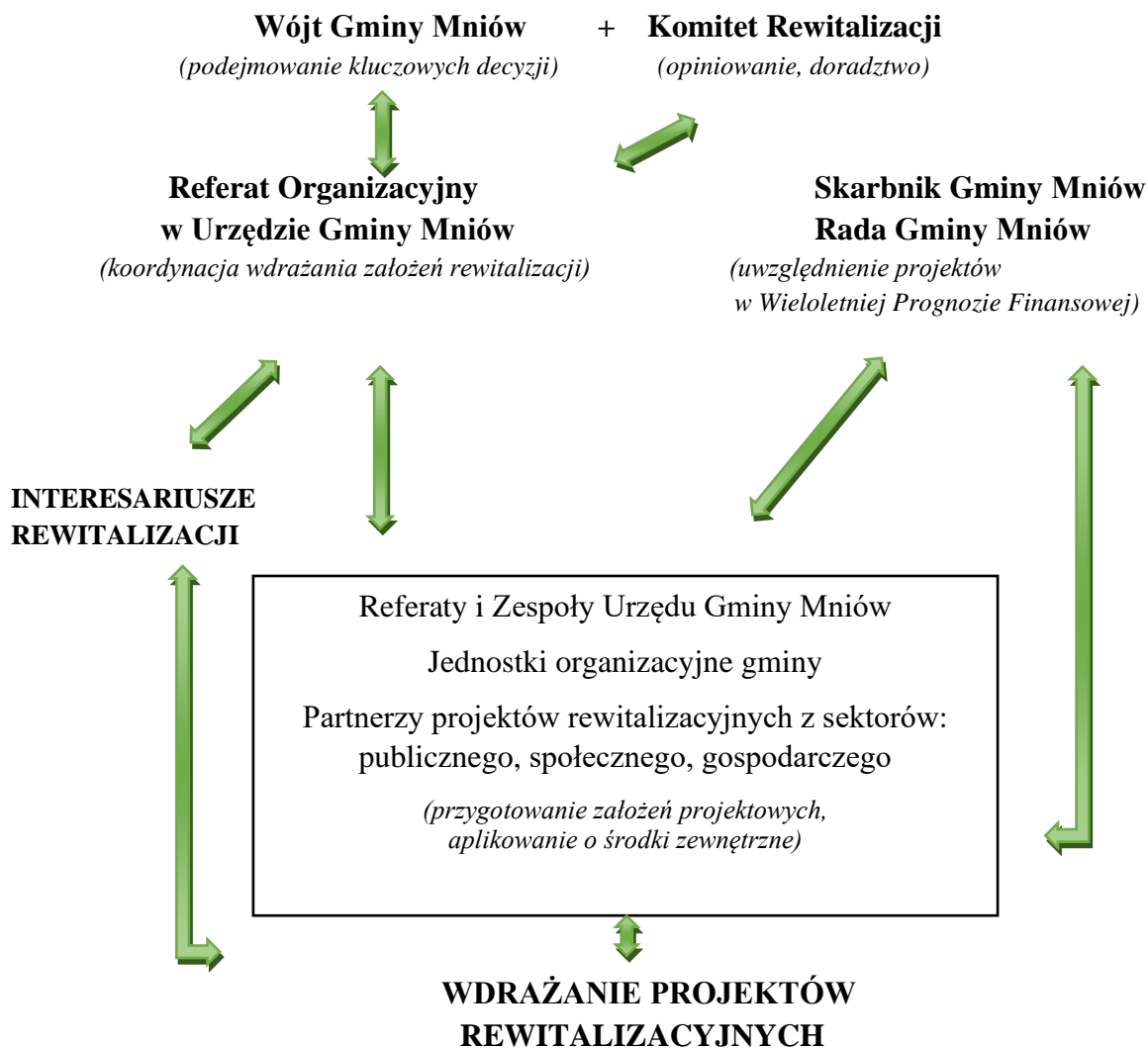
Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami.

Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilkunastu wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

Schemat 5 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Mniów

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Harmonogram realizacji programu

Założono, że Gminny Program Rewitalizacji będzie dokumentem na lata 2023–2030, obejmującym okres realizacji zaplanowanych projektów. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Z uwagi na okres obowiązywania programu przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia wyznaczonego obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Harmonogram wdrażania dokumentu przedstawiono w tabeli 18.

Tabela 18 Harmonogram wdrażania dokumentu

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji (w latach)							
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
PROJEKTY PODSTAWOWE									
1.	Zwiększenie aktywności mieszkańców i włączenie społeczne poprzez zintegrowany rozwój społeczno-gospodarczy i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznych sołectwa Grzymalków								
2.	Sołectwo Mniów jako funkcjonalne i estetyczne centrum gminy, aktywizujące mieszkańców do podejmowania działań na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego								
3.	Poprawa dostępu do infrastruktury na Podobszarze I								
4.	Czyste środowisko i rozwój odnawialnych źródeł energii								
5.	Aktywna integracja i uczenie się przez całe życie szansą na lepszą przyszłość								
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE									
1.	Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców								
2.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i przedsiębiorstw na terenie całej gminy								
3.	Organizacja ponadregionalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych								
4.	Tworzenie infrastruktury i usług dostosowanych do zmian demograficznych								
5.	Tworzenie infrastruktury społecznej, zdrowotnej i opiekuńczej								
6.	Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej								
7.	Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców								

	<i>(ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)</i>								
8.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego</i>								
9.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej</i>								

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Promocja dokumentu

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie ich tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Szeroka komunikacja stanowić będzie jeden z fundamentów powodzenia całego procesu rewitalizacji, służąc osiągnięciu wizji obszaru rewitalizacji.

Podmiotami odpowiedzialnymi za organizację oraz przeprowadzenie działań promocyjnych związanych z opracowaniem i wdrażaniem założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, a w jego ramach również wszystkich projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych – jest Referat Gospodarki Komunalnej, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Budownictwa w Urzędzie Gminy Mniów. Jednostka ta ma za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Do zakresu ich działań należy wsparcie skutecznej komunikacji, opierającej się na następujących kanałach i narzędziach komunikacji:

- Internet – aktualizacja informacji z zakresu rewitalizacji i projektów realizowanych w ramach GPR na stronie internetowej gminy (mniow.pl) oraz na stronie internetowej w Biuletynie Informacji Publicznej;
- komunikacja bezpośrednia – warsztaty, spotkania, posiedzenia itp.;
- inne środki promocji – plakaty, zawiadomienia, zaproszenia, ogłoszenia parafialne.

Działania promujące będą miały zarówno zasięg lokalny, jak i regionalny oraz skierowane będą do interesariuszy rewitalizacji, tj. takich grup odbiorców, jak:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki organizacyjne gminy;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy interesariuszy – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas

promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji będzie się odbywało w oparciu o monitoring zmierzający do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji, a także zaplanowanych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Referat Gospodarki Komunalnej, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Budownictwa Urzędu Gminy Mniów we współpracy z innymi referatami/ zespołami Urzędu, a także w drodze porozumienia m.in. z Powiatowym Urzędem Pracy w Kielcach oraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Mniowie. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne referaty/zespoły, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań.

Referat Gospodarki Komunalnej, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Budownictwa Urzędu Gminy Mniów będzie miał za zadanie:

- 1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie określonego dla celów i projektów zestawu wskaźników;
- 2) sporządzanie corocznie raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu i przedstawianie go do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji, a następnie po pozytywnym zaopiniowaniu do zatwierdzenia przez Radę Gminy Mniów;
- 3) udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej oraz przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Rada Gminy Mniów analizować będzie postępy w realizacji głównych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez:

- 1) akceptację raportu/sprawozdania z postępu we wdrożeniu zapisów,
- 2) uwzględnienie i wprowadzanie zmian w zaplanowanych projektach rewitalizacyjnych zawartych w programie, a służących realizacji zadań własnych do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy (zgodnie z art. 21 ustawy o rewitalizacji).

Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe, jak i finansowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji GPR oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy (tabela 19). Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie co 3 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, czyli według stanu na koniec 2021 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty/zespoły Urzędu Gminy Mniów, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów wchodzących w skład GPR zobowiązane są do składania informacji okresowej do Referat Gospodarki Komunalnej, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Budownictwa Urzędu Gminy Mniów. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania GPR.

Dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów, szczególna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania przedsięwzięć współfinansowanych środkami finansowymi z Unii Europejskiej, w tym przygotowywania i przedkładania Instytucji Zarządzającej danym programem operacyjnym sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Tabela 19 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030

Założenia GPR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa (stan na 31.12.2021 r.)	Średnia wartość dla gminy (stan na 31.12.2021 r.)	Wartość docelowa dla obszaru rewitalizacji (stan na 31.12.2030 r.)
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA DLA PODOBSZARU I - Grzymalków						
Cel rewitalizacji 1. Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców	<i>Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem</i>	%	Urząd Gminy Mniów	63,5	63,8	Wartość powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego)</i>	osoby	Urząd Gminy Mniów	57,6	56,8	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem</i>	%	PUP Kielce	42,1	38,4	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</i>	osoby	OPS w Mniowie	58,2	48,7	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania</i>	osoby	OPS w Mniowie	3,6	3,1	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Liczba organizacji pozarządowych na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</i>	szt.	Urząd Gminy Mniów	0,0	0,8	Wartość powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze</i>	szt.	Urząd Gminy Mniów	0,0	9,2	Wartość min. 70% wartości średniej dla gminy w 2030 r.

	REGON w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania					
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Gminy Mniów	2,5	6,4	Wartość powyżej średniej dla gminy w 2030 r
Cel rewitalizacji 2. Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców	ha	Urząd Gminy Mniów	1,6	1,7	Wartość powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
	Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	szt.	Urząd Gminy Mniów	0,0	5,6	Wartość min. 70% wartości średniej dla gminy w 2030 r.
	Udział zabytków wpisanych do rejestru zabytków, które są w stanie degradacji technicznej, wymagające modernizacji/renowacji/restauracji w stosunku do zabytków ogółem	%	Urząd Gminy Mniów	20,0	9,7	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA DLA PODOBSZARU II - Mniów						
Cel rewitalizacji 3. Efektywne wykorzystanie potencjału społecznego mieszkańców	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	Urząd Gminy Mniów	17,7	19,2	Wartość powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	Urząd Gminy Mniów	17,9	17,0	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	%	PUP Kielce	46,9	38,4	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	osoby	OPS w Mniowie	17,9	15,3	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.

	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	osoby	OPS w Mniowie	15,8	15,2	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	Liczba wypełnionych formularzy "Niebieska Karta" na 1000 mieszkańców	szt.	OPS w Mniowie	3,7	2,9	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Gminy Mniów	4,7	3,1	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
Cel rewitalizacji 4. Powstanie atrakcyjnej oferty usług publicznych	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1000 mieszkańców	ha	Urząd Gminy Mniów	2,0	1,7	Zachowanie wartości powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
Projekty/Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	WSKAŹNIKI PRODUKTU					
	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	Urząd Gminy Mniów i partnerzy procesu rewitalizacji	0	Z powodu braku możliwości określenia tych danych na etapie sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, wartości docelowe na koniec 2030 roku zostaną określone na etapie projektowania i realizacji projektów	
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	km ²		0		
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.		0		
	Liczba zabytków nieruchomości objętych wsparciem	szt.		0		
	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem	szt.	Realizatorzy projektów	0		
	Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt.	Urząd Gminy Mniów wspólnota mieszkaniowa	0		

	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	szt.	Urząd Gminy Mniów	0	
	Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	Urząd Gminy Mniów, OSP, partnerzy	0	
	Liczba osób objętych wsparciem	osoby	Realizatorzy projektów	0	
	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby		0	
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby		0	
WSKAŹNIKI REZULTATU					
	Liczba osób odwiedzających obiekty objęte wsparciem	odwiedzający/rok	Instytucje kultury, realizatorzy projektów	0	Z powodu braku możliwości określenia tych danych na etapie sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, wartości docelowe na koniec 2030 roku zostaną określone na etapie projektowania i realizacji projektów
	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok	Realizatorzy projektów, w tym Urząd Gminy Mniów	0	
	Wytworzona energia odnawialna ogółem	MWh/rok	Realizatorzy projektów, w tym Urząd Gminy Mniów	0	
	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem	osoby	Realizatorzy projektów,	0	

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030

	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	w tym Urząd Gminy Mniów	0	
	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	osoby		0	

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

Przyjęto, że Gminny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Przedsięwzięcia odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wyznaczonego obszaru, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji, dokument będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy Mniów (przy pomocy pracowników Referat Gospodarki Komunalnej, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Budownictwa Urzędu Gminy Mniów oraz sporządzonego przez nich raportu/sprawozdania z postępu w realizacji założeń dokumentu) raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w programie. Ocena sporządzona przez Wójta Gminy Mniów będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz opublikowana zostanie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Dopuszcza się również możliwość wcześniejszego wystąpienia z wnioskiem o zmianę treści dokumentu do Wójta Gminy Mniów w ramach inicjatywy co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. W przypadku stwierdzenia, że program wymaga zmiany, Wójt Gminy Mniów wystąpi do Rady Gminy Mniów z wnioskiem o jego zmianę. Dołączona zostanie do niego ww. opinia. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację, poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W tej sytuacji zmiana będzie dokonywana w trybie w jakim program był uchwalony. W przypadku, gdy nie będzie ona dotyczyła listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie będzie wymagać zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji – nie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne, jak również postępowanie w sprawie uzyskania opinii (o których mowa w art. 17 ust 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji).

W sytuacji stwierdzenia osiągnięcia celów dokumentu (w wyniku przeprowadzonej oceny), Rada Gminy uchyli uchwałę w sprawie Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta Gminy Mniów.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizacji, z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ocena wszystkich zrealizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współdziałaniu wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o 5 zasadniczych kryteriów ewaluacyjnych:

1. SKUTECZNOŚĆ (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. EFEKTYWNOŚĆ (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. UŻYTECZNOŚĆ (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. TRAFNOŚĆ (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele programu odpowiadają charakterowi i skali potrzeb w odniesieniu do obszaru rewitalizacji.
5. TRWAŁOŚĆ (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja założeń programowych i stopnia realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

- 1) *ex-ante* (przed realizacją GPR) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem dokumentu);
- 2) *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Referat Gospodarki Komunalnej, Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Budownictwa Urzędu Gminy Mniów, który będzie na jej podstawie przygotowywał sprawozdanie z realizacji GPR, co najmniej raz na 3 lata (jest to również instrument monitorowania bieżących zmian w otoczeniu);
- 3) *mid-term* (śródkresowa) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego możliwa jest aktualizacja dokumentu;
- 4) *ex-post* (na zakończenie wdrażania GPR) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach GPR z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w GPR, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rewitalizacji wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym programem rewitalizacji. Ponadto realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 8 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)

nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Narzędzia i formy partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie sporządzenia i wdrażania GPR ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, badania ilościowe (m.in. ankieta on-line) czy inicjatywę lokalną (m.in. nabór pomysłów na projekty poprzez fiszkę projektową). Ogólny schemat mechanizmów włączenia interesariuszy rewitalizacji na poszczególnych etapach rewitalizacji przedstawiono w tabeli 20.

Tabela 20 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji

Realizowane działania	Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa (mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji)
DIAGNOZOWANIE	
<p>Diagnoza gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza wskaźnikowa ilościowa i jakościowa koncentracji problemów na podstawie ustalonych wskaźników dla poszczególnych jednostek we wszystkich ww. sferach; - analiza jakościowa potencjałów; - delimitacja przestrzenna obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie badania ankietowego w dniach 02–31.12.2022 r. dotyczącego sytuacji w gminie w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej. 2. Przeprowadzenie spotkania z Radnymi Rady Gminy Mniów i Sołtysami – przedstawicielami mieszkańców gminy. Spotkania miały na celu przedstawienie wyników przeprowadzonej diagnozy, przybliżenie zagadnień związanych z rewitalizacją, określenie propozycji obszaru rewitalizacji, a także poznanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców. 3. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z diagnozą gminy i mapami poglądowymi granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Odbyły się w dniach 13.04–15.05.2023 r. (powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 06.04.2023 roku) w następujących formach: <ol style="list-style-type: none"> 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Mniów; - bezpośrednio do sekretariatu w Urzędzie Gminy Mniów. 2) otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 09.05.2023 roku w Sali Konferencyjnej w Urzędzie Gminy Mniów. 3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w Sekretariacie w Urzędzie Gminy Mniów. <p>Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji, niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 17.05.2023 r. na stronie podmiotowej gminy i w BIP oraz tablicy ogłoszeń urzędu informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.</p> 4. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Odbyły się w dniach 13.04–15.05.2023 r. (powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 06.04.2023 roku) w następujących formach: <ol style="list-style-type: none"> 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Mniów; - bezpośrednio do Sekretariatu w Urzędzie Gminy Mniów.

	<p>2) otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 09.05.2023 r. w Sali Konferencyjnej Urzędu Gminy Mniów.</p> <p>3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w Sekretariacie w Urzędzie Gminy Mniów.</p> <p>W trakcie konsultacji społecznych dotyczących uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi i/lub wnioski.</p> <p>Niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 17.05.2023 r. na stronie podmiotowej gminy i w BIP oraz tablicy ogłoszeń Urzędu informacja podsumowująca ich przebieg.</p>
PROGRAMOWANIE	
<p>Sporządzenie <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projektowanie i wybór rozwiązań; - określenie głównych założeń dokumentu; - identyfikacja i zaplanowanie listy projektów podstawowych oraz uzupełniających realizowanych przez różnych interesariuszy rewitalizacji; - określenie ram organizacyjno-finansowych realizacji rewitalizacji; - przeprowadzenie odpowiednich uzgodnień i zaopiniowanie dokumentu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie badania ankietowego w dniach 08.08–15.09.2023 r. dotyczącego sytuacji na obszarze rewitalizacji i potrzeb jego mieszkańców. 2. Przeprowadzenie otwartego naboru kandydatów na członków składu Komitetu Rewitalizacji, zgodnie z procedurą zwartą w Regulaminie, od dnia 20.06.2023r. do dnia 12.07.2023 r. (włącznie). Zgłoszenia kandydatów można było dokonać w następujących formach: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną w formie skanu; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Mniów; - bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Gminy Mniów. 3. Przeprowadzenie naboru fiszek projektowych w dniach 14.07.2023–25.08.2023 r., umożliwiających zgłoszenie propozycji projektów rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Mniów; - bezpośrednio do sekretariatu w budynku Gminy Mniów. 4. Otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 05.09.2023 roku o godz. 18:00 w Szkole Podstawowej w Grzymałkowie oraz w dniu 06.09.2023 r. o godz. 18:00 w Szkole Podstawowej w Mniowie 5. I posiedzenie Komitetu Rewitalizacji w dniu 24.07.2023. r. o godz. 10.00 w Urzędzie Gminy Mniów w związku z opracowywanym Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Mniów w celu wybrania Przewodniczącego i Zastępcy Komitetu i przekazania najważniejszych informacji na temat rewitalizacji. 6. Konsultacje społeczne dokumentu w dniach 10.11–10.12.2023 oraz zbieranie uwag w następujących formach: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Mniów; - bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Gminy Mniów. 7. Otwarte spotkanie konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu o godz. w

	<p>8. Spotkanie z członkami Komitetu Rewitalizacji w dniu o godz. w Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji, niezwłocznie po zakończeniu konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie podmiotowej gminy i w BIP oraz tablicy informacyjnej Urzędu informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.</p>
WDRAŻANIE (FINANSOWANIE)	
<p>Wdrażanie założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030</i>: - realizacja (wdrażanie) przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (w tym w ramach partnerstw międzysektorowych); - prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy rewitalizacji.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja przez gminę otwartego naboru na partnera/partnerów spoza sektora finansów publicznych do wspólnej realizacji projektu zgodnie z <i>Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2021–2027</i> (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079). 2. Konkursy ofert dla organizacji pozarządowych. 3. Konkurs architektoniczny lub architektoniczno-urbanistyczny w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji. 4. Planowanie partycypacyjne obejmujące cykl spotkań służących zagospodarowaniu przestrzeni. 5. Warsztaty projektowe związane z kształtowaniem przestrzeni z wykorzystaniem map/makiet. 6. Spacerki badawcze dla określonych grup społecznych w celu ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych. 7. Realizacja projektów przez różnych beneficjentów (w tym w partnerstwach międzysektorowych). 8. Wspólne podejmowanie decyzji/kształtowanie przestrzeni/rozwiązywanie problemów/opiniowanie rozwiązań w trakcie cyklicznych spotkań Komitetu Rewitalizacji. 9. Spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami organizowane w miarę postępu wdrożenia projektów. 10. Realizacja małych inicjatyw interesariuszy rewitalizacji i wydarzeń lokalnych związanych z rewitalizacją.
MONITOROWANIE, EWALUACJA, AKTUALIZACJA	
<p>Ocena realizacji założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030</i>: - prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji; - wykonanie ewaluacji założeń programowych; - aktualizacja dokumentu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opiniowanie cyklicznych raportów/sprawozdań z postępu w realizacji dokumentu przez Komitet Rewitalizacji oraz ich upublicznianie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. 2. Spotkania informacyjno-konsultacyjne w celu przekazywania informacji na temat postępu we wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych. 3. Opracowanie ewaluacji <i>mid-term</i> i <i>ex-post</i> z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii mieszkańców na temat efektywności przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych. 4. Możliwość wystąpienia z wnioskiem o aktualizację dokumentu przez inicjatywę co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. 5. Opiniowanie zgłoszonych wniosków o aktualizację dokumentu przez Komitet Rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne

Realizacja oraz zaplanowanie różnorodnych form partycypacji społecznej oraz aktywizacji społeczności lokalnej umożliwiło dotarcie do szerokiego grona przedstawicieli interesariuszy oraz poznanie ich potrzeb i oczekiwań w celu dostosowania wsparcia. Wartością dodaną przeprowadzonych metod partycypacji i „budowania” partnerstwa była możliwość skonfrontowania wiedzy o wielu aspektach funkcjonowania obszaru rewitalizacji przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadziło do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych na nim działań. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania dokumentu będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o rewitalizacji: „partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji”.

W związku z powyższym na etapie sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030*, zgodnie z procedurą określoną przepisami ww. ustawy, powołany został Komitet Rewitalizacji, w skład którego wchodzi interesariusze rewitalizacji, tj. przedstawiciele mieszkańców gminy (w tym obszaru rewitalizacji), organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych gminy oraz innych grup społecznych. Pierwszym etapem procedury było uchwalenie przez Radę Gminy Mniów *Uchwały nr 412/LX/2023 z dnia 15.06.2023 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji* wraz z załącznikiem, stanowiącym *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*. Podjęcie uchwały poprzedzone było konsultacjami społecznymi przeprowadzonymi w dniach 13.04–15.05.2023 r. w następujących formach: zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego (dostarczanego drogą elektroniczną na podany adres e-mail, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Mniów, bezpośrednio do pokoju sekretariatu w budynku ww. Urzędu), otwartego spotkania konsultacyjnego z interesariuszami rewitalizacji z zapewnieniem możliwości przedstawienia uwag, opinii i propozycji (w dniu 09.05.2023 roku) oraz zbierania uwag ustnych do protokołu w sekretariacie w budynku ww. Urzędu. Wszystkie dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Mniów oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Mniów oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. Powiadomienie o planowanych konsultacjach zamieszczone zostało 7 dni wcześniej, tj. dnia 07.04.2023 roku. Po podjęciu ww. uchwały przez Radę Gminy, na zasadach określonych w przyjętym *Regulaminie Komitetu Rewitalizacji* ogłoszony został na stronie internetowej gminy, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Mniów otwarty nabór na członków Komitetu Rewitalizacji, który trwał od 20.06.2023 roku do 12.07.2023 roku włącznie. Zgłoszeń kandydatów można było dokonać poprzez wypełnienie *Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji* oraz dostarczenie go w taki sam sposób, jak w przypadku ww. formularza konsultacyjnego. Organem właściwym do rozpatrzenia zgłoszonych kandydatur był Wójt Gminy Mniów. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem nr 52/2023 Wójta Gminy Mniów z dnia 14 lipca 2023 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu*

Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030 (zgodnie z limitami osobowymi określonymi w Regulaminie).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy Mniów w zakresie rewitalizacji.

Zasady jego działania określa *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*, stanowiący załącznik do uchwały nr 412/LX/2023 Rady Gminy Mniów z dnia 15 czerwca 2023 r. Według zapisów niniejszego regulaminu, Komitet uprawniony jest do opiniowania GPR na etapie opracowania, a następnie jego wdrażania, monitorowania i ewaluacji oraz podejmowania inicjatyw związanych z rewitalizacją w Gminie Mniów. Ponadto uczestniczy w sporządzaniu i opiniowaniu projektów uchwał Rady Gminy Mniów oraz zarządzeń Wójta Gminy Mniów związanych z rewitalizacją.

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje

Przepisy *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.) określają, dla jakiej kategorii dokumentów planistycznych, ze względu na ich indywidualną zawartość oraz zewnętrzne uwarunkowania, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ponadto przesłanką obowiązkowo kwalifikującą do przedmiotowej oceny, zgodnie z art. 46 pkt 3 i art. 47. ww. ustawy jest stwierdzenie, iż w efekcie realizacji przedsięwzięć, wystąpi znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

Decyzję o przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydaje organ opracowujący projekt dokumentu sam bądź zgodnie z art. 47 ww. ustawy, w uzgodnieniu z właściwym organem ochrony środowiska, którym w tym przypadku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach.

[Gmina Wystąpi z wnioskiem]

5. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR) na okres nie dłuższy niż 10 lat, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji. Nie przewiduje się jednak jej ustanowienia, a możliwość ta pozostaje jako opcja, która zostanie zrealizowana, o ile wystąpią czynniki potwierdzające zasadność tej decyzji w kontekście optymalnego wykorzystania jej narzędzi.

6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie

6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów nie są wymagane zmiany w następujących uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 *Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego* (Dz. U. z 2022 r. poz. 172 z późn. zm.):

1. *Uchwale Nr 328/XLVII/2022 Rady Gminy Mniów z dnia 27 kwietnia 2022 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Mniów na lata 2022–2026.*

6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

W związku ze sporządzeniem *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030* nie przewiduje się wprowadzania zmian w aktualnie obowiązujących dokumentach: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mniów* przyjętym *Uchwałą Nr 26/XV/2000 Rady Gminy Mniów z dnia 28 grudnia 2000 r.*; *Zmiana nr 1 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mniów* przyjętym *Uchwałą Nr 5/V/2011 Rady Gminy Mniów z dnia 17 lutego 2011 r.* obejmujące sołectwa: Wólka Kłócka, Pałęgi, Straszów, Gliniany Las, Skoki, Grzymałków; *Zmiana nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mniów* przyjęte *Uchwałą Nr 20/VIII/2011 Rady Gminy Mniów z dnia 20 maja 2011 r.* obejmujące sołectwa: Pieradła, Zaborowice, Baran, Serbinów i Rogowice.

W części wyznaczonych podobszarów rewitalizacji nie ma obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Nie przewiduje się również konieczności sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 *Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2022 r. poz. 503 z późn. zm.).

Spis map

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Mniów	18
Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów Podobszar I	19
Mapa 3 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów Podobszar II	20
Mapa 4 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM10 w województwie świętokrzyskim w 2021 roku	40
Mapa 5 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu pod kątem ochrony zdrowia w województwie świętokrzyskim w 2021 roku	40
Mapa 6 Zasięg obszarów przekroczeń dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM10 określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie świętokrzyskim w 2021 roku	41
Mapa 7 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM2,5 określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie świętokrzyskim w 2021 roku	41
Mapa 8 Formy ochrony przyrody w granicach obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów	42
Mapa 9 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Mniów	43

Spis schematów

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Mniów	15
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji	21
Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030	54
Schemat 4 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030	55
Schemat 5 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Mniów	100

Spis tabel

Tabela 1 Wskaźniki obrazujące sytuację na terenie Gminy Mniów w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej	12
Tabela 2 Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z poszczególnych powodów na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w 2021 roku	29
Tabela 3 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego Podobszarze rewitalizacji I – sołectwo Grzymałków	44
Tabela 4 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego Podobszarze rewitalizacji II – sołectwo Mniów	45

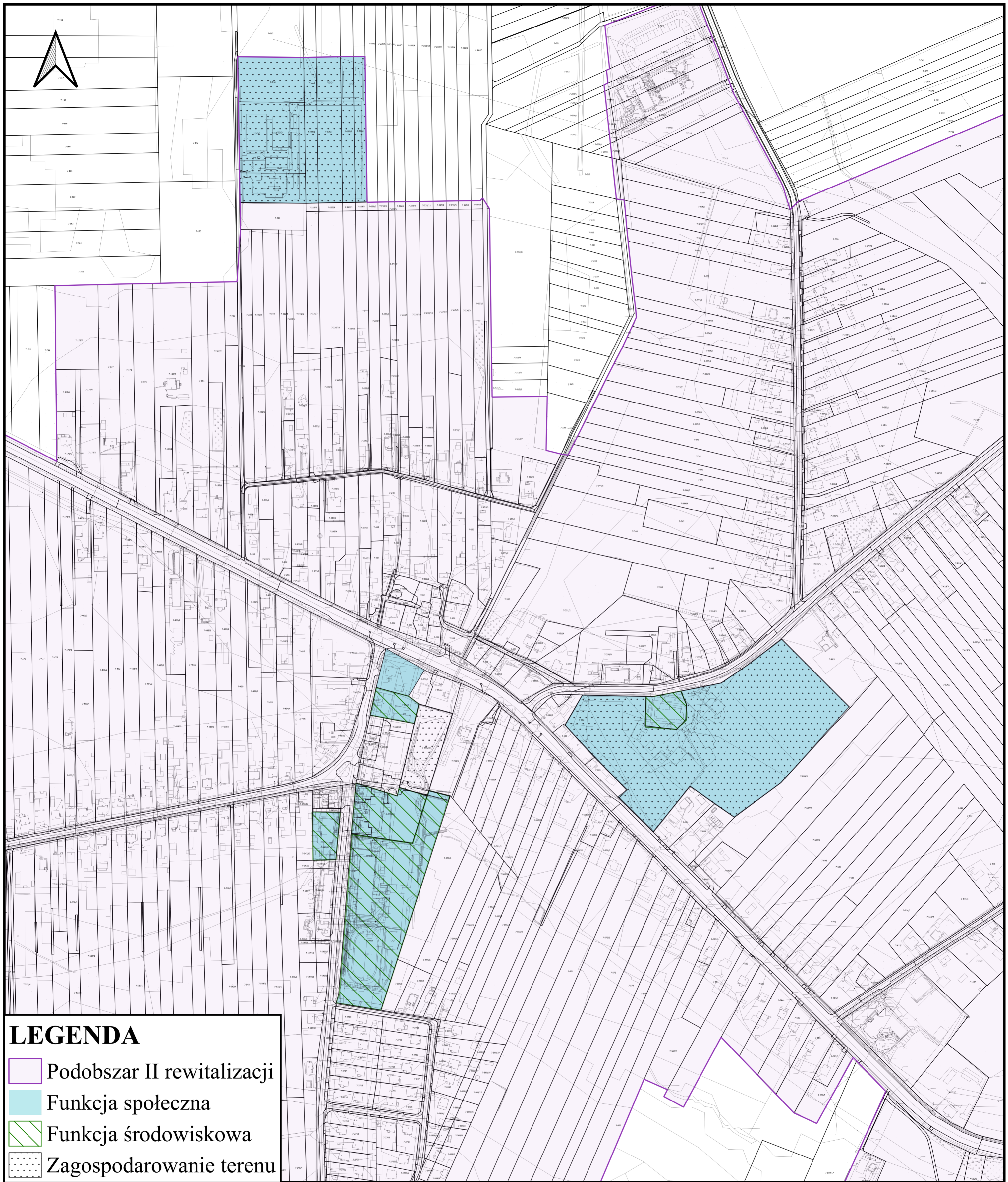
Tabela 5 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk – Podobszar I	56
Tabela 6 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk – Podobszar II	57
Tabela 7 Projekt podstawowy nr 1	59
Tabela 8 Projekt podstawowy nr 2	61
Tabela 9 Projekt podstawowy nr 3	64
Tabela 10 Projekt podstawowy nr 4	66
Tabela 11 Projekt podstawowy nr 5	68
Tabela 12 Planowane źródła finansowania projektów podstawowych	72
Tabela 13 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych	75
Tabela 14 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi	80
Tabela 15 Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Mniów	84
Tabela 16 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych	87
Tabela 17 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030	96
Tabela 18 Harmonogram wdrażania dokumentu	101
Tabela 19 Wskaźniki monitoringowe wdrażania <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Mniów na lata 2023–2030</i>	106
Tabela 20 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji	114

Spis wykresów

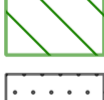

Wykres 1 Liczba ludności na Podobszarze I – sołectwo Grzymałków w latach 2017–2021 ..	22
Wykres 2 Liczba ludności na Podobszarze II – sołectwo Mniów w latach 2017–2021	23
Wykres 3 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku na Podobszarze I rewitalizacji w latach 2017–2021	24
Wykres 4 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku na Podobszarze II rewitalizacji w latach 2017–2021	24
Wykres 5 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2021 r. na podobszarach rewitalizacji i ogółem w Gminie Mniów	25
Wykres 6 Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 roku na podobszarach rewitalizacji, na terenie gminy, powiatu kieleckiego i województwa świętokrzyskiego	25

Wykres 7 Przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego	26
Wykres 8 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania w 2021 roku na podobszarach rewitalizacji, na terenie gminy, powiatu kieleckiego, województwa świętokrzyskiego i kraju	27
Wykres 9 Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem w 2021 roku na podobszarach rewitalizacji, na terenie gminy, powiatu kieleckiego, województwa świętokrzyskiego i kraju.....	27
Wykres 10 Średnie % wyniki z egzaminu ósmoklasisty w Gminie Mniów, powiecie kieleckim, województwie świętokrzyskim i kraju w 2021 r.....	31
Wykres 11 Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 wg faktycznego miejsca zamieszkania na podobszarach rewitalizacji oraz w Gminie Mniów w 2021 r.....	32
Wykres 12 Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 roku (I tura) oraz w wyborach parlamentarnych w 2019 roku – porównanie Gminy Mniów, powiatu kieleckiego i województwa świętokrzyskiego.....	33
Wykres 14 Powierzchnia terenów zagospodarowanych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadającą na 1 000 mieszkańców na podobszarach rewitalizacji i ogółem w Gminie Mniów w 2021 r.	36
Wykres 15 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na podobszarach rewitalizacji w Gminie Mniów, powiecie kieleckim i województwie świętokrzyskim w 2021 r.	37
Wykres 16 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2021 r. na podobszarach rewitalizacji, Gminy Mniów, powiatu kieleckiego i województwa świętokrzyskiego.....	37
Wykres 17 Budynku mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców na podobszarach rewitalizacji i Gminie Mniów w 2021 r.....	38

Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

LEGENDA

- Podobszar II rewitalizacji
- Funkcja społeczna
- Funkcja środowiskowa
- Zagospodarowanie terenu

GMINA MNIÓW - GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI

PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH

PODOBSZAR II REWITALIZACJI - MNIÓW

skala 1:3000

